

Digitaliseret af | Digitised by

Forfatter(e) | Author(s):

Andersen Nexø, Martin.

Titel | Title:

En Moder.

Udgivet år og sted | Publication time and place: København : Jul. Gjellerups Forlag, 1900

Fysiske størrelse | Physical extent:

268 s.

DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

57, - 226.

DET KONGELIGE BIBLIOTEK

130019420869

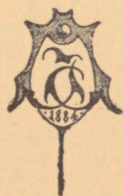
EN MODER

En Oversættelse til Tysk er under Forberedelse.

EN MODER

AF

M. ANDERSEN NEXØ

KØBENHAVN

JUL. GJELLERUPS FORLAG

1900

J. COHENS BOGTRYKKERIER

— GEORG A. BACH —

I.

DEN, der efter at have berejst de danske Øer gaar i Land paa Jyllands sydligere Østkyst, vil næppe føle sig hensat til et nyt Land. Her som dør ligger Fjordene og smiler med skovklædte Brinker, Bøgen gror frodigt med Blomster i Skovbunden, den fede Jord giver kraftig og rigelig Grøde og danner sine Dyrkere i sit eget Billede: velnærede, godmodige, gavmilde og eftergivende. Ansigterne dør er som et Landskab i Sol og Smil og holder sig saadan, buttede og barnlig-udtryksløse, ofte helt op i Oldingealderen.

Men paa én Dags Vandring mod Vest kan man her opleve at se Naturen systematisk først spæde sine rige Gaver op og dernæst stryge dem af Tilværelsen en for en; man ser Hvedejordens rige Overflod glide over i den jævne Nøjsomhed og derfra videre ud i det surt erhvævede. Og efter endnu en Dags Vandring staar man i et Jordsmon saa goldt, at intet

kan trives eller blot vantrives deri — det skarpe, hvide Sand. Her vilde selv den nøjsomste, mest hærdede Slider lide Hungersdøden, om ikke Havet traadte hjælpende til.

Det er som en Vandring fra Livets Lys til dets Skyggeside, med alle de mellemliggende Skatteringer: Bøgen bliver mindre kraftig, dens Stamme mindre trind, dens Løv mindre saftigt, alt som man forlader Udgangspunktet og gaar Vester paa; Jorden kræver større Slid af Bonden og giver ringere Grøde. Skoven selv bliver tynd, som sparsom Haarvækst med store, skaldede Pletter i; dør breder Kristtornen sig som Arp, fanger Sollyset i sine stive Blade og kaster det skærende hvidt fra sig.

Og Bøgen, forhutlet, nøjsom og kummerlig som den nu er, maa forsvinde. Den har sat sine Fordringer ned til et Lavmaal for dog at hænge ved, men alligevel kan den ikke klare sig.

Men Menneskenes Børn er sejglivede, de lever fremdeles højt.

Den Smule Skov, der nu optræder, er Blandskov. Markerne er rige paa Sten, hist og her titter Sandet frem. Og ind mellem de dyrkede Agre med den ret gode Grøde ligger der uopdyrkede Lyngpletter, Forløbere for Heden.

Den sidste Rest af Skov synker lavere og

lavere og glider ud i Egepur og Gyvel; det er Skovgrænsen imod Vest.

Nu bliver der efterhaanden langt mellem Vaaningerne; der skal store Arealer til, for at en Familie kan bjærge Føden. Men Kæmpehøjene bliver talrigere og talrigere! Det er Heden.

Det knappe og tørre i Naturen har præget Ansigterne! De er skarpskaarne, Munden lukket i et fast Bid, hele Ansigtet ofte haardt knyttet som rynkede Bryn. Ingen blød Hud og buttede Kinder, men senede, knudede Kæber, som kan tygge det haarde Brød, og skorpet Hud, som kan staa for Vestenvindens skarpe Svøbeslag. Der er mindre Smil, mindre Godmodighed, men langt mere Karakter. Det Folk, der bygger herude i det magre Vestland, har Jærn i Blodet og Staal i Senerne.

Midt imellem Øst og Vest, inden om Skovgrænsen, lever en Befolkning, som i sig har baade Østens bløde og Vestens skarpe Elementer. Her, hvor Ler og Sand med vekslende Held kæmper om Overfladen, og hvor det strænge Slid giver et jævnt Resultat, findes Ødselhed og karrig Paapasselighed Side om Side i samme Person; her trives Østboens Hang til store Gilder og god Mad blandet med Vestboens Nøjsomhed og altid aarvaagne

Arbejdsiver. De pur unge minder mest om Østen, i deres røde, fyldige Ansigter og bløde Former, deres vage Sind og glade Given sig hen. Med den voksne Alder kommer en Forskydning Vester paa, og de gifter sig praktisk, lever praktisk og dør praktisk — som ægte Hedeboender.

Men stundom gaar det ogsaa den omvendte Vej.

Herinde, paa den saakaldte Højderyg, har Landskabet ikke de bratte Overgange i Formerne som ude paa Østkysten. Det krummer sig svagt i store Bakkeøer, med Moser og Kær i Lavningerne og milevid Udsigt til alle Sider, skovløst, kun hist og her plettet af smaa, lave Krat.

Paa Randen af en saadan Bakkeø, der vel kan være et Par Kvadratmile stor, dør, hvor nu den store Stationsby Bold ligger, laa for fem og tyve Aar siden en lille idyllisk Landsby af samme Navn. Dengang havde Jylland endnu ikke de mange Smaabaner, der fra Østkysten løber lige ind i Landet og pludselig bliver sporløst borte et Steds i Heden, og Landsbyen var fuldstændig uberørt af Mission, Højskolebevægelse, Afholdssag og hvad der ellers rørte sig i Landet paa den Tid. Hyggelig og tæt

tilgroet laa den i en lille Fordybning paa Bakkeøens Side, i et Smilehul, hvor Leret havde skudt Sandet til Side og erobret Overfladen i en Udstrækning stor nok til, at Egnen kunde give Beboerne et godt Udkomme.

II.

DENGANG var Landevejen den eneste Forbindelse med Omverdenen. Langt ude fra kom den sneglende som et hvidt Bændel, først over et Stykke Hede saa ind i noget Smaakrat — Skovgrænsen imod Vest. Lavt ved Jorden begyndte Krattet, men Busk lunede for Busk, og det hævede sig langsomt og blev til Skov, et knoklet, vredet Netværk af forkrøblede Egetrær. Og Landevejen kom frem af Skoven som en svag Lysning, blev bredere og bredere og løb lige ind imellem Landsbyens Haver.

Inde i Hjærtet af Landsbyen laa en lille hvid Kirke uden Taarn, Klokken hang i et Ahorltræ ved Vejen, og Rebet daskede de Kørende i Ansigtet, naar det blæste. Over for Kirken, paa den anden Side af Vejen, laa Kroen, og de to Bygninger hjalp i god Samdrægtighed hinanden at samle Sognets Beboere om Sjælesørgeren, der altid var at træffe et af Stederne.

Bagved Kirken dukkede Gadekæret frem, og rundt om det laa røde Gaarde og spejlede deres Bindingsværk i Vandet. Der var en Mødding mellem hver Gaard og Gadekæret, der fik sit Tilløb dels fra Møddingerne dels fra en lille Aa, der kom et Steds ude fra, ingen vidste rigtig hvor. Og spredt uden om Kirke, Gaarde og Kro laa mange smaa Husmandshytter med grønmalede Døre og Vinduer og smaa Haver, indhegnet af Stikkelsbærbuske.

Midt i alt det spredte laa en tæt Klynge Trær, og imellem Toppene saas Rygningen og Gavlprydelserne af en lille Villa. Ud til Vejen var en høj, uplejet Hæk, der opfangede ethvert nysgerrigt Blik, og henne i det ene Hjørne var en Laage med Portal over, hvorpaa der stod »Aldershvile«. Rundt til alle andre Sider var der Lætrær og Tjørn.

Laagen havde været lukket i to Aar — lige siden den gamle, pensionerede Præst døde, som for adskillige Aar siden havde bygget Stedet og trukket sig tilbage fra Kirken deroppe for udelukkende at hellige sig Kroen og Anlæget af Aldershviles Have. Den gamle glade Mand, hvis Valgsprog havde været: Man maa sætte Næring efter Tæring, havde ved denne elskværdige Godkendelse af alle Livets Krav erhvervet sig sine Sognebørns udelte Ag-

telse og opnaaet en Alder af 92 Aar, inden han — lidt modstræbende — lagde sig til at dø. Det var hans Stolthed altid at gaa i Spidsen for sin Menighed, og naar nogen bebrejdede ham hans overstadige Livsglæde, pegede han paa sin høje Alder og sit Jærnhelbred og spurgte, om de ikke syntes, den bekom ham vel. Han efterlod sig ingen Slægt, og hans sidste Bedrift var at samle et Par gode, gamle Makkere ved sit Dødsleje til et sidste Slag Trekort og tabe Villaen til den ene af dem, en gammel Landslagter. Og da Præstens Lig var ført ud, laasede Slagteren Laagen, lod det hele gro til og gik og ventede paa en Køber.

For Enden af Aldershviles Have laa et Hus, hvor Landsbyens Skomager boede, og oppe i Gavlvinduet, hvor han havde sit Værksted, sad en lang, blegnæbbet Læredreng og flikkede Transtøvler og gammelt Seletøj. Han havde troskyldige Øjne og et enfoldigt Udtryk, og han var en forkommen Fyr, som Mesteren havde faaet overdraget af Fattighuset. Han forstod ikke at stille Fordringer, og ingen tog sig af ham, og saaledes gik det til, at han blev ved at være Dreng og lave Lappearbejde, skønt han nu var der paa sjette Aar.

Fra fem Morgen til otte, ni Aften sad han der og sled og glædede sig til den store Dag,

da han skulde faa Lov at prøve »Nyt Arbejde«. Jo flittigere han var, desto før kom Dagen, sagde Mesteren. Og Drengen krængede i det gamle, stive Lær, saa Sveden løb af ham, og tænkte paa den Dag, da han kunde blive Svend. Saa skulde man have Ur paa og kunde gøre Kiks med Pigerne, naar man kom rundt paa Gaardene og arbejdede.

Af og til tørrede han sig under Næsen med sit Ærme, rettede Ryggen og kastede et Blik ned i Aldershviles Have. Han havde set den gamle Præst gaa dernede og nussé hver Formiddag og komme stolprende hjem fra Kroen henad Aften med usikre Bevægelser og et henrykt Smil over Ansigtet. I Forfjor havde han set dem bære Præsten ud og set Slagteren slaa i Laas og spigre til. Og siden havde Haven ligget øde hen; ikke en Sjæl satte sin Fod dernede, alt det han spejdede. Og tilsidst forsonede han sig med Ensomheden.

Ud kom han aldrig. Mesteren besørgede selv det fornøjelige Arbejde omkring paa Gaardene og lod ham blive hjemme paa Værkstedet, hvor der var Arbejde nok som oftest til Søndagen ogsaa. Nu og da kom der Folk paa Værkstedet i et eller andet Ærinde, det var hans Adspredelse. Og saa Udsigten ned i Aldershviles Have.

Hvor var den ikke groet til, siden den gamle Præst døde!

Set saadan oppe fra kunde den ligne et Cirkus, der skraanede ned mod Midten fra alle Sider. Og kønt kunde det se ud om Sommeren, naar alt var grønt fra den yderste Poppelrække ned over Hassel og Røn, Hyld og Kirsebær, til den egentlige Have med Græsplænen i Midten. Rundt i Haven var der smaa Skove af Solbær-, Ribs- og Stikkelsbærbuske saa høje, at de naaede en Mand til Halsen, og saa tætte, at Øjet ikke kunde trænge til Bunds. Grønt og grønt kunde der være, og midt i alt det grønne dukkede Aldershvile frem, selv overtrukket med Grønt fra Top til Taa, med Espalie og Vildvin paa Gavle og Façade.

Foran Indgangsdøren paa Gavlen er en aaben lille Veranda. Ogsaa den er tilgroet, og Vinduer og Tag skjules halvt af Espalietrærnes vilde Skud. Alt er saa tæt og saftigt og smidigt som en blodrig Ungdom. Hen over Gangstierne blomstrer den blaa Vinca filtret ind i Jordbærranker, og de spanske Kirsebær drysser snehvid Regn ned over Plænen. Midt i Plænen staar rød Bellis som et Koralhalsbaand om Foden af et forkrøblet Æbletræ, der er helt knoklet og sammentrukket af Kræftknuder. Men det har faaet Solens Sommerkys sammen

med alt det andet, og saa har det mandet sig op. Og som i Bevidstheden om, at det snart skal dø, har det sat store Kræfter ind og staar dækket af rødmossede Blomster fra Top til Taa — helt dænget til af dem. Det skulde allerede være fjærnet under den gamle Præst, men det bar saa rigeligt, meget mere end de andre Trær, og saa bar han over med dets høje Alder.

Uden for Verandaen staar to store Linde med Løv saa saftigt, at man kunde blive Vegetarianer blot af at se paa det. De rækker sig helt ind ad de to smaa aabne Gavlvinduer og kaster et grønt Genskær af Sollyset op over de tomme Gæstekamres nøgne Vægge, og de rækker svaje Grene, fulde af store lysegrønne Blade ned mod Jorden og indbyder til Smæld af røde Munde.

Saadan har han set Haven springe ud og blomstre, staa i Frugt og falde hen Aar efter Aar. Og han snyder sin Næse, stræber mod sit fjærne Maal og undrer sig over, hvorfor den nu skal ligge saadan hen til ingen Nytte. Og som han undrer hele Landsbyen sig og staar paa Tærne for over den høje Tjørn ud til Vejen at kaste et Blik ind i den tilgroede Have, der efterhaanden faar et Skær af Mystik over sig. Præsten spørger derinde; i

maaneklare Nætter kan man se ham gaa og nusse og gøre i Stand, oven i Købet i fuldt Ornat; og henad Morgen er hele Haven i Orden, Trær og Buske beskaarne og vandede, Gangene revne og det visne Løv fjærnet fra Plænerne. Men ved Solopgang tilintetgøres hans Spøgelse-Arbejde, og alt bliver som før

— — — —

Men i det tredie Foraar efter den gamle Præsts Død trænger det Rygte sig ind til Skomagerdrengen, at Villaen er solgt. Uge efter Uge holder han fuld af Spænding Øje med Haven fra sit ophøjede Stade, og endelig en Dag i den tidlige Sommer knirker Laagen, han strækker sig i Sædet og ser en Husmand tage fat paa at skuffe, rive og beskære.

—————

III.

P^{AA} de nyrevne Gange i Aldershviles Have gik en ganske ung Pige og vrikkede ud og ind paa Benene. Hendes Hænder hang lige ned langs Kroppen, og af det forbeholdne i hendes mange umotiverede Bevægelser kunde man se, at hun havde Trang til at være kaad men ikke følte sig rigtig tryk i Omgivelserne.

Hun havde blaagraa Øjne, spørgende store, der spejlede 16-Aars Alderens hele Forundring over Livet. Og al hendes Væsens sarte Skyhed laa i det urolig-nysgerrige Blik og i Mundens halve Aabning, som hun stod dér over for alt det fremmede, anspændt ventende, rede til Flugt som et Raadyr.

Først sent den foregaaende Aften var hun og Moderen ankomne til Landsbyen med Fragtmanden, dødstrætte efter den lange og besværlige Rejse fra Hovedstaden. Men Spændingen havde vækket hende før Dag gry, og med det

første Dagskær var hun oppe — for første Gang saa tidlig i sit Liv. Moderen laa endnu.

Klokken var endnu ikke fem. Solen stod for lavt til at naa ned i Haven, men den skinnede paa Skorstenen og kastede et svagt gyldent Skær skraat ned over Taget. Den unge Pige — Helga hed hun — lænede sig ud over Laagen for at faa Øje paa Solen selv. Men der laa et lille Skur for, og ud paa Vejen dristede hun sig ikke.

Rundt om i Husmandshytterne var der Ild paa Arnen, Røgen af Tørv og tørret Kogødning steg til Vejrs fra Skorstenene, men sank igen i den lette Luft og lagde sig som en graa Soldis, der rev hende i Næsen. Til de fleste Hytter stod Dørene aabne, og halvpaaklædte Kvinder, med lige et Skørt over det graa, ublegede Linned gik til Brønden efter Vand eller tømte et og andet Kar i Møddingen. Et Sted kom en lille Dreng i stumpet Skjorte springende ud paa bare Fødder og forsvandt bag Gavlen. Solen brød sig i hans gule Haar og buttede Lægge, da han lidt efter fór ind igen. Rundt omkring fra galede Hanerne, og Ungkvæget, der havde staaet ude om Natten, brølede kaldende oppe fra Markerne og stod og stirrede ned mod Landsbyen. Saa lød der kommanderende Drengestemmer oppe fra Gaardene, og Kvæget kom

drivende, med et Mylder af trippende Lyd. Driften længtes efter Græsset og mere løb end gik, de slatne Yver svingede frem og tilbage og slog helt op i Lysken, og paa de drægtige Kør svingede hele Bugen, som en Sæk mellem fire Stolper. Inde i Flokken skubbede og masede de for at komme frem, holdt Hovederne højt i Vejret for Pladsens Skyld eller hagede Hornene ind i hinanden. Over den vuggende Flade af de mange Rygge rejste en Ko sig pludselig paa Bagbenene, ridende paa en anden, der forskrækket gav sig til at løbe. Et langt Stykke holdt den sig oppe, hængte tilsidst kun ved med Hagen og drattede saa ned. Bagved Driften rullede en Støvsky op, hang lidt og trak sig saa langsomt ind over Markerne.

Ad Stierne fra Hytterne kom knoklede, hjulbenede Husmænd gaaende. De stod stille og betragtede Helga, stødte saa Hovedet nedad efter den højre Arm, saa Kasketten rørte Knoen, og sagde »Goddag og Gud hjælpe«. Hvorpaa de gik op mod Gaardene.

Helga gik ind i Haven igen og følte sig nu ikke nær saa fremmed. Hun kiggede ind ad Sovekammervinduet for at se, om Moderen var oppe, men kunde intet se og gik hen ad Gangstien paa Hælene og med Hænderne paa Ryggen, stansede saa ved et, saa ved et andet,

bøjede sig ned over en Solbærbusk og tog et fjorgammelt, tørret Bær med Læberne, spidsede Munden og pustede det langt ud igen.

Hun blev staaende i Stillingen, ganske ubevægelig, og stirrede ud for sig. Men hendes Øje opfattede intet, hun var borte fra sig selv og det hele. Ikke en Bevægelse røbede, at hun var levende, kun Blikket skiftede Tone, der gled et fugtigt Slør hen over det og samlede sig i Øjenæstet som to Taarer. — Hun virrede med Hovedet og lo. Hvad kunde de Taarer komme af, hun havde jo ikke tænkt paa noget trist — havde ikke tænkt paa nogen Verdens Ting? Hun havde jo ikke længtes heller — efter ingenting — saadan som sommetider. —

Hun hørte nogen gaa ude paa Vejen og stod paa Tærne for at kigge over Hækken. Men den var for høj, og hun maatte krybe op paa Stubben af en kappet Elm for at se. Ude paa Landevejen gik et ældre Fruentimmer; hun holdt sit Skørt højt op til Siderne og bevægede sig fremad paa sine bare Ben i Tyrolertrik. Hun havde et stort rødt Ansigt, der hang slapt forover, og over hendes krogede Ryg hang en grøn Have-Vandkande og en lille Rive; de to Ting slog idelig sammen ved hendes Bevægelser og dannede en Art Musik

til Dansen. Hun mimrede med Underlæben og lallede noget, der skulde være en Melodi.

Helga sprang forskrækket bagover ned i Haven og gemte sig i en Grotte, der var gravet halvt ned i Jorden under Buskene. Dér sad hun en Stund og gruede og krøb ind i sig selv, som vilde hun gemme sig bort fra det uhyggelige Syn. Men saa rettede hun sig op og saa yderst alvorlig ud. Hun vilde slet ikke være bange for noget mere, men hun vilde tænke over alting. Hun klemte Læberne fast sammen og trak Øjenbrynene nedad — saadan havde hun set Faderen gøre, naar han rigtig skulde tænke over noget.

Hun saa godt ud, som hun sad dér. Hun glemte hurtig sin Grunden og tittede nysgerrigt efter alt muligt, bukkede sig forover, saa en stor Lok faldt ned over Ansigtet, og viste den tilbage ved et utaalmodigt Kast med Hovedet. Bagtil gled hendes svære Haar jævnt over i en lang Fletning og gav hendes tætte Figur et tækkeligt Udtryk. Hun kunde ligne en af de Solsorte, der om Vinteren smuttede om under Granerne i Læbæltet. Hendes Læber var kødfulde og Ansigtet tiltalende fyldigt. Det var lidt ensformigt i Udtrykket, uberørt af Livet, men med al dets Længsel spørgende over sig. En stor Oplevelse vilde kunne gøre det hen-

rivende livfuldt. Og den behøvede ikke at være saa langt borte, den lyste som en Anelse ud af Trækkene, og hendes tidlig udviklede Former forjættede den. Allerede for et Aar siden, da hun gik til Præsten, havde hendes Veninder drillet hende med, at hun begyndte at faa Bryster.

Dengang havde hun grædt af Skam, men nu interesserede det hende, og hun agtede med en vis Ængstelighed paa, om de voksede. Hun vilde gerne ligne sin Moder, og hendes Kjole sad saa pænt over Brystet. Og Følelsen af, at hun voksede, fyldte hende med nynnende Glæde.

Hun sad og fløjtede — hun og Moderen kappedes om, hvem der kunde blive dygtigst til det. Naar man blot havde kunnet faa rigtige Toner, men det meste blev bare Hvislen. Hendes Fødder sparkede i Grottens fugtige Jord, og hun nikkede selvsikkert til alle sine Tanker.

Der lød Haandklap i Døren under den lille Veranda, og en varm Altstemme kaldte:

»Helga-a!«

»Ja-a-a!« sang hun til Svar.

»Kom ind og drik Te!«

»Ja-a! Ta-ak!«

Hun hoppede under Lindene og ind ad

Døren, og der stod Moderen og fangede hende i sine Arme. Hun blev bange og skreg, men lo saa ad sin egen Forskrækkelse og borede ivrigt sit Ansigt ind i Moderens bløde Barm.

»Mor, er det ikke sjovt?« spurgte hun, mens de spaserede ind i Stuen med Armen om hinanden.

»Hvilket, Du?«

»Jo, for naar jeg nu har fire Hundrede, og jeg faar fire Procent, har jeg saa ikke otte Hundrede til næste Aar?«

Moderen smilede.

Hvor de to lignede hinanden, som de sad dér ved Bordet! Samme friske Ansigt, samme Figur; kun at hvad der var bristefærdigt hos den ene, var udsprunget og i yppigt Flor hos den anden. Man kunde læse Glæden ved Livet af begges Ansigter, begge havde den Spændstighed i Sindet, som sikker Forventning giver, kun at den ene ventede noget kendt, den anden noget ukendt. Derfor var den ældres Ansigt roligere, ligesom klaret i Erkendelse og havde ikke den yngres lidt haarde Spørgen.

Lige muntre var de og pludrede omkap, op og ned, om løst og fast, saadan som kun unge, sorgløse Kvinder kan. Man skulde ikke tro, at den ene var en friskbagt Enke, den anden et Barn, der lige var blevet faderløs.

IV.

ENKEFRU Berg havde mistet den sidste af sine Forældre, før hun endnu var stor nok til at forstaa, hvad det vilde sige at være forældreløs. En skikkelig gammel Tante i København tog hende til sig, og sammen med denne Gamle levede hun fredeligt men fattigt sin Barndom til Ende og gled ind i Ungpigealderen uden at mærke det. Og en skønne Dag var hun en ung, sød, velskabt Pige paa sytten Aar.

Tanten havde paa sin stille Maade opdraget hende med det Formaal for Øje, at hun skulde blive en god, føjelig Hustru. Hun var selv blevet opdraget saadan og havde været vel tjent dermed, og efter hendes Mening var Manden i Følge Guds høje Lov og Naturens Orden Kvindens Hoved. Hun havde holdt Øje med Pigens sjælelige og legemlige Udvikling, og da det en Dag gik op for hende, at Plejedatteren nu var voksen, stillede hun hende

op foran sig, maalte hendes Figur med Øjnene, tog med sine tynde Fingre Midjens Tykkelse, klemte med en Finger hist og her paa de bløde Former og nikkede, tilfreds med Resultatet.

»Det kan godt ske naar som helst,« sagde hun, nærmest henvendt til sig selv.

Den unge Pige betragtede hende spørgende.

»Jeg var saamænd ikke nær saa udviklet som Du, da jeg maatte spasere i Brudeseng. — Og Sindelaget er godt nok.«

»Skal jeg giftes?« spurgte den unge Pige forlegen.

»Man ved aldrig, hvad der kan ske! Man har set saa galt før, at en ung, køn Pige blev gift — og endda respektabelt gift.«

»Skal man da nødvendigvis tænke paa at blive gift?« spurgte Plejedatteren igen, nærmest for at sige noget og slet ikke uvillig stemt ved Tanken.

»En god Pige gifter sig altid, mit Barn. Fordi det er Meningen med det, ser Du! Vin skal drikkes, og Blomst skal plukkes, og kønt Pigebarn giftes bort, sagde min salig Mand altid. Og det er nu ogsaa min Mening.«

Og Tanten og Plejedatteren gjorde de behørlige Forberedelser og belavede sig paa det værste.

Men inden de endnu havde taget sømmelig Stilling til alle de unge Mænd, der kunde regnes med som Muligheder, meldte Frieren sig fra en Kant, hvor ingen af dem havde ventet ham.

Den 60-aarige Grosserer Oskar Berg havde henlevet sit Liv som Pebersvend og desuagtet levet pænt — saavidt Tanten vidste. Alle var da enige om, at han var noget ganske enestaaende af en gammel Pebersvend at være, og det var en staaende Spøg blandt det bedre Selskabs mandlige Medlemmer, at han var kønsløs. Ingen kunde derfor begribe, hvad der nu gik af ham og fik ham til at fri aabenlyst til en ganske ung Pige, som oven i Købet var fattig. Havde hun endda været rig, saa kunde man have forklaret sig det ud fra et Forretningsstandpunkt. Eller om hun havde været ældre, saa kunde det have været den Trang til huslig Lykke, som de fleste Pebersvende før eller senere hjemfalder til. Men hun var en ganske ung, skikkelig og uvidende Pige.

Over for Pigen behøvedes der ingen Overtalelser. Hun følte allerede den voksne Kvindes Trang til selv at faa et liile Domæne at raade over og havde længe været grundig ked af Opholdet hos den skikkelige, men sipede gamle Tante, der havde bestemte Regler

for, hvordan enhver Ting skulde udføres, om det saa var at trække en Strømpe af eller paa. Og hun havde sine Krav til Luksus og Hygge, som aldrig var blevet honorerede. Det forekom hende derfor, at det at spasere ved den gamle Mands Arm ned ad Strøget hver Eftermiddag var et ringe og rimeligt Vederlag for nye Kjoler, Theateraftener og alle de andre Herligheder.

Tanten derimod havde mange Betænkeligheder og raadede nærmest fra. Men hun var af den gamle Skole og mente, at man kun maatte tale til unge Piger om Ribsgelè og Kjolebesætninger, og hun tav derfor med Grundene til sine Betænkeligheder. Den unge Pige lagde da heller ingen Vægt paa Tantens Skrupler.

Saa stod Brylluppet, og meget snart gik det op for hende, at Ægteskabet krævede noget andet og mere af hende end en Tur paa Strøget. Og midt om Natten stod hun let paaklædt og skælvende af Angst og Kulde uden for Tantens Dør og sled i Klokkestrængen. Men den gamle Dame meddelte hende nu — da hun var gift Kone og ikke længer ung uskyldig Pige — med mild Bestemthed en Hustrus Pligter. Og hun trak straks i Tøjet, fulgte Plejedatteren tilbage og overgav hende til den 60-aarige, fyrige og ikke lidt ulykkelige Ægtemand.

Siden græd hun og resignerede og gjorde sig fortrolig med; og efterhaanden vandt hun tilbage til sin første, barnlige Opfattelse af Forholdet som *noget for noget* — et Mageskifte. Hun søgte da at bringe saa meget som muligt ud af det i Form af Dragter, smaa Rejser og andre Forlystelser; og hun gjorde sig ingen Skrupler derover.

Jo en Gang, hun hørte, at der var Piger, der solgte sig selv for nogle faa Kroner, strejfede der hende Antydningen af en Sammenligning mellem dem og hende selv. Men hun var ikke stiv i at drage Paraleller, og Forestillingen gled forbi, inden den endnu havde afsat noget pinligt, og efterlod kun dyb Sorg over de stakkels, stakkels Piger.

Hendes Omgangskreds tjente ogsaa til at berolige hende. Som Frue fik hun Del i meget, hun som Pige var gaaet Glip af. Naar Mændene efter Bordet trak sig tilbage til Rygeværelset og førte en Samtale, der kun var »for Herrer i Skjortæærmer«, sluttede Fruerne sig ogsaa sammen og drøftede Æmner, der nærmest maatte kaldes »for Ægtefolk i Negligè«. De talte meget aabent og ligetil — kun ikke som Mændene om dem selv, men om de fraværende. Det blev hende da klart af disse Samtaler, at Mageskiftet var til Stede i de

fleste Ægteskaber under en eller anden Form. Ofte var Forholdet som hendes eget, men stundom var det Hustruen, der var den købende Part og holdt »Skødehund«. Der var ogsaa Forbindelser, hvor man i Stedet for at tilkøbe sig ægteskabelige Rettigheder løskøbte sig fra tilsvarende Forpligtelser. Og hun troede at lægge Mærke til, at Hustruerne var friest stillede, hvor et eller andet af disse Forhold gjorde sig gældende. I Mønsterægteskaberne derimod, forekom det hende, var Hustruen mere et nøjsomt, pligtopfyldende Tyende.

Da hun var lidt over atten Aar — efter knap et Aars Ægteskab — fødte hun en lille Pige.

Dette lille Væsen, der uafhængigt af hende selv var skudt frem af hende som Knoppen skyder frem af en Plante, forekom hende saa snurrigt — et levende Stykke Legetøj, hun kunde more sig med, naar hun var glad og oplagt.

Men det var hende ikke muligt at tage Barnet alvorligt. Hun kunde ikke føre dets Oprindelse tilbage til nogen om end blot øjeblikkelig Lidenskab; det havde forkyndt sin Nærværelse ved at vansire hendes Figur, men stod ikke til Gengæld i Sammenhæng med noget stærkt i hende selv. Det havde været

hende en Plage at bære paa, fordi det gjorde hende grim og tung, og det var hende en Befrielse at have sat det til Verden. For saa vidt følte hun sig i Gæld til Barnet, og til Tider kunde hun ogsaa godt lide at betragte det — det paavirkede hende da altid komisk. Men andre Gange syntes hun, det var grimt. Nogen Moderfølelse over for det havde hun ikke, og det stod nærmest for hende som en Vilkaarlighed ude fra, at netop hun havde maattet bringe det til Verden.

At det var et Væsen, der trængte til den omhyggeligste Omsorg og Pleje, om det skulde trives, faldt hende ikke et Øjeblik ind. Hun gav kun Bryst, fordi det var hendes Mands udtrykkelige Ønske, saa kun til det i Ny og Næ og overlod det ellers til Pigerne. Og hun kunde ikke forstaa, at hendes Mand hvert Øjeblik rendte og eftersaa, at Barnet var tørt, ikke for stramt svøbt eller lignende, eller at han saa omstændelig forhørte sig om, naar det sidst havde faaet at spise. Det gjorde nærmest et komisk Indtryk paa hende, at han lod sig forstyrre i sin søde Søvn og stod op midt om Natten, naar Barnet græd, for at vække den tungt sovende Barnepige — eller løb ind i Barnekamret for at efterse, at Pigen ikke var faldet i Søvn med Barnet hos sig.

Men Barnet medførte sine Behageligheder.

Al den gamle Mands Æmhed og Energi vendte sig imod det fra det første Øjeblik, det saa Lyset. Han var fremdeles venlig og forekommende mod sin Hustru, men intet der udover. Det var, som om den gamle, kvinderædde Pebersvend kun havde giftet sig af en uimodstaaelig Trang til at forny sig selv; og nu, da det var lykkedes, drejede alle hans Tanker sig Dag og Nat om det lille Væsen, der fremstod nu i den ellefte Time, og som skulde genføde hans hældende Liv og bære det videre. Han teede sig i sit Forhold til Barnet som en Drukende, der i sidste Øjeblik har faaet fat i en Redningsplanke og klamrer sig til den af alle Kræfter. Til hans Hustrus store Glæde blev Barnet ham alt, hun som Hustru intet; han ødslede alle sine Kærtægner paa det og gik endog saa vidt, at han sendte Barnepigen bort og blev inde hos Barnet hele Nætter for at vaage over dets Søvn. Saadan et Væsen kunde saa let komme til at fejle noget og dø for én, uden at man vidste af det, sagde han.

Den unge Frue var overmaade tilfreds med dette Resultat. Hun havde frygtet, at Barnet skulde beklippe hendes Tilværelse, saadan som Tilfældet var i de Hjem, hun kaldte de møn-

sterværdige — at det skulde hæmme hende i hendes Nyden Livet.

Men intet af dette skete; hun fik Lov at leve med i samme Grad som før, Barnet blev ingen Hæmsko paa hende. Hendes gamle Mand bebrejdede hende ikke, at hun forsømte Barnet, eller i alt Fald kun i den første Tid, senere forekom det hende endogsaa, at han ønskede at holde hende borte fra det.

Barnet syntes at kunne mærke, fra hvilken Side Omsorgen kom. Faderen var den første, dets vaagnende Erkendelse fæstede sig ved, han nød det første Genkendelses-Smil. Og han *nød* det og var helt ør af Glæde den Dag — til sin Hustrus Forbavselse. Naturligvis, det havde lèt til ham, og det var morsomt nok, at saadan et dumt lille Væsen kunde begynde at skelne. Men at tage saadan paa Vej — en skulde jo dog være den første, det fik Øje paa. Senere rakte det efter ham, naar Moderen eller Pigen havde det; og det fulgte ham opmærksomt med Øjnene.

Naar Barnet fra Moderens Arm kastede sig over mod ham, lod han saa vidt muligt som ingenting, for ikke at saare hende, men hans Ansigt lyste af stille Gammelmandsglæde.

Og noget af det, Hustruen manglede, gik i Blodet paa ham. Han havde en instinktmæssig

Følelse af, hvordan Barnet skulde behandles, og et næsten kvindeligt Haandelag til at tumle med det. Han manglede kun Evnen til at give Die for helt at være en Moder for det.

Fruerne bragte det paa Bane ved Middagene og var enige om, at det var noget aldeles enestaaende:

»Hvor det er et kønt Forhold, den gamle, gamle Mand og det lille bitte Barn!«

»Han taler i Søvn om Barnet om Natten. Ikke sandt søde Anna?« Den unge Frue bekræftede det med et Smil.

»Ja, og naar Pigen er ude med Barnet, kan man altid være vis paa at træffe ham i Nærheden. Han skulde saamænd afskedige Barne-pigen og selv søge Pladsen.«

»Ja er hun nu ikke misundelsesværdig, der har saadan en Mand? Og tænk, han rører hende aldrig!« Den Talende klappede Fru Anna Berg, der rødmede dybt, paa Kinden.

»Hvor det for Resten klæder hende sødt at rødme i den Kjole!« Og Selskabet betragtede hende med missende Øjne. — —

Virkelig overtog Grosserer Berg, da den lille Helga var seks Aar, Barnepigens Arbejde og gik den daglige Tur i Kongens Have med Datteren. Han var gammel nok til, at han ikke behøvede at fingere Interesse for Barnets Tanke-

gang. Barndommen og Affældigheden mødtes og forstod hinanden, og han brød sit gamle Hoved for omhyggeligt at kunne besvare hendes uendelige: Hvorfor? hva Far? hva? — Og de gik altid med hinanden ved Haanden.

Det var en lykkelig Tid for ham. Denne lille bløde Haand i hans, de store klare Barneøjne! Aldrig havde noget Blik hvilet med saadan Tryghed i hans, aldrig havde han selv fornummet en saadan Glæde ved at eje som her. Uden at vide eller ville det talte han altid om Barnet og dets mange vidunderlige Egenskaber og blev tilsidst en Plage for sine Omgivelser.

Men Barnet og den Gamle voksede hver sin Vej, han blev mere og mere Barn, hun mere og mere Voksen. Hun begyndte at faa Øje paa Moderen og at beundre Damen i hende. Oftere og oftere løb hun fra Faderen hen til Moderen, befølte hendes fine Klæder og vilde med, naar Moderen skulde ud at spasere.

Det gjorde ondt i ham, og han anstrængte sig til det yderste for at bevare det Fortrin, han en Gang havde. Men for Moderen var der noget smigrende i Barnets Beundring; og Pigen blev efterhaanden saa stor, at Fru Berg begyndte at se sig selv — se Kvinden i hende. Hun vandt Interesse for Datteren, saadan som den store Skolepige interesserer sig for den

mindre, der beundrer og efterligner hende. Og hun tog Datteren med ud at spasere, til dennes store Glæde.

Paa denne Maade opkom der, alt som Barnet voksede til, noget af en Konkurrence mellem de to Ægtefolk, i hvilken den gamle Mand kæmpede, som galdt det hans Liv, men hvor han desuagtet utvivlsomt maatte bukke under en Gang før eller senere. Pigen var vokset fra hans Gammelmandssnak, og skønt hun holdt meget af ham, var hun led og ked af at have ham om sig evig og altid. Allerede for længe siden havde hun ophørt at gaa ved hans Haand, fordi det »virkelig ikke passede sig længer«.

Da strakte hans Tanker sig i Fortvivlelse vildt ud i Luften efter Udveje til at holde paa Datteren. Men han saa ingen, og for anden Gang led han den Rædsel for Tomheden bag Livet, der en Gang havde faaet ham til at overvinde sine Pebersvendetilbøjeligheder og gifte sig. Uagtet Barnet gik der som Kød og Blod af ham selv, forekom han sig at være lige nær, naar hun dog ikke i sin Sjæl bar hans Billede — og kun hans — uudsletteligt videre.

Men endnu før Nederlaget stod uigenkaldeligt for ham som saadant, sank han sammen

af Alderdomssvagbed, gik til Sengs og døde i sit 75de Aar. Hans Dødskamp forløb meget roligt, kun i sidste Øjeblik, da der blev sendt Bud efter Helga, for at hun kunde trykke det sidste Kys paa hans Pande, blussede det endnu en Gang op i ham. Han greb hende om Hovedet og klamrede sig i vanvittig, krampagtig Rædsel fast til hendes Hals og Haar, som sank han og vilde holde sig oppe ved hende. Og da man fik hende frigjort af hans knugende Fingre, var han død.

Denne lille forsvindende Episode satte sig stærkere fast i Datterens Erindring om Faderen end al hans Kærlighed og Omsorg, og hendes stærkeste Følelse efter hans Død var Følelsen af Frigørelse.

Og Hustruen —

Af de mange Aars Samliv, af alt det han havde ødslet paa hende, af al hans Venlighed og Medgørlighed kun det samme: Frigørelse.

Nu havde hun da endelig faaet sit Liv tilbage! Der var skaaret et Stykke ud — et Stykke Ungdom; men de to Ender kunde skydes sammen og danne et Hele, og der vilde kun blive en Streg dér, hvor Snittet var gjort. Andre Følger havde det ikke. — Jo, saa var man blevet kortere, et Stykke Ungdom paa femten Aar kortere! Men til Vederlag havde han givet

sin Formue, der sikrede Moder og Datter en fri, behagelig Tilværelse.

Saa forholdt de sig stille Sørgeaaret ud og benyttede Tiden til at faa Konfirmationsforbedelserne fra Haanden; og den Par og trediveaarige Enke og hendes femtenaarige Datter blev ved det daglige, nære Samliv som to gode, uadskillelige Veninder, der ikke kunde undvære hinanden et Øjeblik og maatte betro hinanden alt.

Den Dag, Helga blev konfirmeret, vandrede de to unge Kvinder ud og saa til den gamle Mands Grav.

Og der stod de da, Moder og Datter, over Støvet af ham, der sejrrig havde naaet sit Maal og dog følt det som et Nederlag. Langt ud over Graven stirrede de, ind i Livet, hvor unge Mænd og unge Glæder vandrede.

Der var Foraar i Luften og Foraar i deres Hjærter. Og de lagde Armen om hinanden, lo og talte sig langt ind i Fremtiden. De var enige om, at Byen var kedelig, og at alt hvad de trængte til var Sol og Landluft.

»Og Fuglesang!« sagde Helga.

»Ja og Kør,« svarede Moderen.

»Og slet ikke andre end os selv, vel?«

»Nej, men en rar lille Have.«

Og gennem en Kommissionær købte de Aldershvile.

V.

NAVNET Aldershvile var strøget, og over Laagen stod nu »Stærkassen« med store spring-ske Bogstaver. Navneskiftet havde været Genstand for vidtløftig Drøftelse, de havde begge Hundreder af Forslag, og Navne som »Solblink«, »Latterhjem«, »Landlyst«, »Gemytligheden«, »Rosenly«, havde skiftevis været fastslaaet som det endelige om Aftenen, men blev regelmæssig kasseret næste Morgen. Navnet »Stærkassen« havde de valgt efter de mange Kasser, den gamle Præst i sin Tid havde indrettet til Stærerne, og som alle var beboede.

Da de kom, var Stedet saa tilgroet som en af hine Fortidens Barbarer, der satte en Ære i ikke at pleje Haar og Skæg flere Aar i Træk. Nu blev der skaaret ned og beklippet, saa vidt Aarstiden tillod det. Det Grønne vandt ved det og skød nyt Løv, der i buttet Fylde

indrammede Døre og Vinduer og helt skjulte den gule Sten, Huset var bygget af.

Moder og Datter gled let og hurtigt ind i de nye Omgivelser og gik straks med Liv og Sjæl op i den behagelige Tilværelse, de havde drømt dem. Og Livet herude indeholdt ingen Skuffelser for dem. De længtes ikke tilbage til Hovedstaden, Tiden gik let og behageligt for dem, og de nød alting, baade Bekvemmelighederne og Ulemperne. De var som skabt til at nyde. Alt indeholdt Stof til Latter, der foregik ikke den Ting, uden det var morsomt, blot de saa paa hinanden, maatte de le.

Om Dagen opholdt de sig mest i Haven, legede Tagfat rundt om Plænerne, lugede og holdt Gangene ved Lige eller sad under Lindene og passiarede. Om Aftenen gik de Tur ud over Landet og saa Solen gaa ned eller vandrede ind gennem Landsbyen og betragtede det brogede Liv ved Gadekæret og Gaardene. Pianoet blev næsten aldrig rørt i denne Tid, Bøgerne heller ikke.

Det varede noget, inden Egnens Befolkning vilde kendes ved dem. I Førstningen vendte man sig efter dem og stak Hovederne sammen, naar de kom forbi, og der faldt halvhøje Bemærkninger, som ikke var smigrende for dem. Man hadede instinktmæssigt alt fremmed dér

paa Egnen. Men efterhaanden vænnede man sig til at se dem; deres Ligeftremhed og gode Humør brød Skallen for dem, og den sidste Rest af Betæneligheder maatte vige for den Omftændighed, at de havde Penge, en fortræffelig Egenskab i den glade men praktiske Befolknings Øjne. Og Bønderne paa Egnen begyndte saa smaat at indbyde dem.

En Middag gik de i Haven og pyntede op, Fru Berg havde et Skuffejærn og skuffede, Frøken Helga gik og rev efter. De var begge varme af Solen og arbejdede langsomt, med lade Bevægelser.

»Ved Du, hvad dette er?« spurgte Moderen og holdt inde med Arbejdet.

»Nej.«

»Det er en Skuffelse.«

»Ved Du saa, hvad dette er, Mor?«

»Naa?«

»Det er den Rivelse, der kommer oven paa Skuffelsen.«

De lo begge to, de havde hørt og sagt den samme Vittighed ti Gange før, men alligevel forekom den dem ustyrlig morsom.

»Ja, nu tror vi den, men kom saa ikke med flere,« svarede Moderen. Og de lo igen.

»Nu er det saamænd nok,« sagde Helga, da de var midt i den sidste Gang, og smed Riven hen paa Plænen.

»Ja lidt Snavs skader ikke, saa ser det andet saa meget pænere ud. Ved Du for Resten hvad! Man savner nogen til at trampe ned og grise til, naar man har gjort i Orden.«

»Aa! En Hund mener Du — eller et Mand-folk? Jamen Du, Du kunde jo gifte dig med ham Forvalteren paa Øvregaarden. Han kan vist godt lide dig, og han har saadanne store Fødder!«

»Aa Snak, dumme Tøs,« sagde Fru Berg og knugede leende sin Datter ind til sig.

Fru Berg knugede ofte sin Datter ind til sig. Der var noget ved det, hun holdt af uden at gøre sig Rede for, hvad det var. Det var kært at føle det unge Legeme mod sit, at fornemme det bankende Hjærte ligesom slaa hendes eget i Møde. Og bagefter kunde hun blive saa underlig vemodig stemt. Hun tilskrev Moderglæden det, Moderglæden og Moderomsorgen. Hvem vidste, hvilke Arme der kom til at knuge det kære Legeme! Maaske blev det en Affældig, som med hende selv, maaske en, der kom fra andre til hende og gik til andre igen. »Gid jeg var Mand og selv kunde

forelske mig i hende« tænkte Fru Berg og knugede sin Datter dobbelt heftigt.

De gik og passiarede hen ad Gangen, Helga med Armen om Moderen. Pludselig skreg Fru Berg og rev sig løs, Helga havde kildet hende under Armene. Helga løb, og Moderen forfulgte hende, rundt om Buske og Plæner. Til sidst opgav Moderen det og satte sig forpustet under Lindene. Helga kom forsigtig prøvende efter, snurrede pludselig om Lindetræet, kom bag paa Moderen og kildede hende paa Halsen med begge Hænder. »Helga dog,« stønnede Moderen halvkvalt og ganske rød i Hovedet, »hold dog op! hører Du! hører Du!« Det lød næsten som et Angstskrig. Helga stirrede betuttet paa hende, trak saa en Feltstol hen og satte sig ved Siden af hende.

De havde faaet en Lysning lavet i Hegnet mod Vest, ud til Markerne. Uden for Udhugget, under en lavstammet Hyld, havde de rejst en Bænk af et Brædt, og der sad de ofte, naar Solen var gaaet ned, og betragtede den vestlige Himmel og lyttede til de Lyde, der en Sommeraften fylder Luften i en Landsby med Velklang.

Fra hvor de i Øjeblikket sad under Lindene, kunde de gennem Udhugget se et Stykke af Øvregaardens Marker i hele deres Bredde.

Nogle af Agrene var gule af Korn, paa andre stod tøjrede Kreaturer og fægtede med Halen. Midt paa Markerne betegnede en Bræm af Bynke og halvtørret Skarntyde det Sted, hvor den lille Bæk løb. En halv Fjerdingsvej ude begrænsedes Markerne af en Række smaa Egelunde, der var forbundne ved et langt Dige, hvorpaa der stod enlige Trær, hvis flade Krone Vestenvinden havde klippet skraa af, saa det saa ud, som om de holdt Paraply over dem selv. I et af Trærne sad Gøgen og kikkede energisk.

Fru Berg sad og saa drømmende hen for sig. »Hør Gøgen,« sagde Helga. »Ja, den sætter Musik til de andre Fugles Arbejde og lader dem forsørge dens Unger — ligesom Digterne,« svarede Fru Berg med en Frase; hendes Tanker var andet Steds henne.

»Ligesom Digterne —?« gentog Helga grundende. »Jamen — —« og hun faldt ogsaa i Tanker.

Der var ganske lummert i Skyggen, hvor de sad. Kun nu og da strøg et svalt Pust ind fra Hegnet, medførende en blandet Duft af Gødning og Blomster.

De var begge paa Nippet til at falde i Søvn. Saa rettede Helga sig pludselig med et Ryk. »Hør, han fløjter sandelig igen.«

»Hvem, min Ven?« Fru Berg aabnede Øjnene svagt.

»Skomagerdrengen naturligvis! At han kan være saa glad, som sidder der indelukket og slider altid.«

»Ja han maa være beskeden i sine Forringer til Livet.« Fruen endte de sidste Ord i en Gaben. »Hvad sagde han for Resten om dine Støvler?«

»Aa, Du skulde set ham glo paa dem. Han har vist aldrig set et Par Knapstøvler før. Han var ikke vis paa, at han kunde lave dem, for Mesteren var ikke hjemme og selv var han ikke saa dygtig, sagde han. Tænk dig, ikke saa dygtig, at han kan sy Knapper i.«

»Han har været bange for Støvlerne, kan Du tro. Herude er de jo bange for alt, hvad de ikke har set før.«

»Ja, og saa rødmede han, naar han skulde sige noget. Han er sjov!«

Moderen nikkede til de sidste Ord, og hendes Øjne gled ganske sagte til.

Stærkasserne paa den vingroede Gavl var propfulde af Unger, der ustanselig peb efter Føde, og de gamle Stære fløj uophørlig frem og tilbage mellem Rederne og Lundene. Helga sad og iagttog deres Færd.

Saa hurtig de kunde gøre Rejsen, hvert Øje-

blik var der en med noget i Næbet. Og hver Gang en Stær formørkede Aabningen til Reden, peb og pippede det dernede. Af og til kom et lille gult Næb helt op i Hullet og gabede ud i den tomme Luft. De var nok sultne altid — ligesom hun selv. Det var Landluften.

Dér kom en! Den satte sig i Hullet, saa sig først forsigtigt tilbage og bøjede sig saa ind over Reden, Der hørtes mange smaa Pip, og den rettede sig baglæns op med tomt Næb. Saa hoppede den helt ned i Kassen og kom forlæns op igen med hvidt Skarn i Næbet. Den forsvandt ud over Marken, hvor den lod det falde. Der kom igen en Stær og en til, og saadan var det gaaet siden i Morges ved Solopgang. Og alle bar de sig fuldstændig ens ad. Men nu kom der en, som ikke fløj bort igen, og den næste blev ogsaa, snart var de alle samlede. Saa var Klokken fem. Hvordan kunde Stærerne nu vide, hvad Klokken var? Præcis Klokken fem hver Eftermiddag holdt de op og satte sig i Lindenes Kroner, og der sad de saa og søgte at efterligne alle de Toner, de havde samlet op i Dagens Løb, Gøgens Kucken og Vibens Skrig og Sangfuglens Fløjten. De lokkede ad Solsorten og fik den til at svare i lange, bløde Elskovstoner ovre fra Buskadset, og de prøvede at efterligne Gulspurvens

otte hurtige og to langsomme Slag. Eller ogsaa samledes de med Byens andre Stære i den store Ask henne ved Dammen og holdt en forfærdelig Fadder-Sladder.

Helga gik og snurrede sig ved den ene Haand om Lindetræet — hun kedede sig. Bare Moderen dog snart vilde vaagne. Tilsidst tog hun et Straa og strøg hende paa Læben med det. Fru Berg slog et Par Gange efter Straaet i Søvn, til Helgas store Morskab, og aabnede saa Øjnene.

»Nej, saa længe har Du da ikke tiet hele dit Liv, Mor!«

»Nej, eller Du heller!«

»Jeg vilde jo ikke vække dig.«

»Vække! Jeg har ikke sovet, jeg døsede blot lidt.«

»Men Du snorkede jo ganske højt.«

»Det er da vel ikke sandt?« udbrød Fru Berg med et komisk Udtryk af Forfærdelse i sit smukke Ansigt.

»Skal vi ikke snart spise, jeg er saa forfærdelig sulten.«

»Straks, om Du vil! Er det saa vel sandt?«

»Ja, hvad faar vi til Aften?«

»Din Livret!«

»Nej, saa var det vist en Ko, der brølede.»

VI.

OM Aftenen sad de igen under Lindene og drøftede, hvorhen Aftenturen skulde gaa.

»Lad os gaa ud ad Landevejen og se Solen gaa ned,« foreslog Helga.

»Nej. Al den Solnedgang keder mig virkelig. Saa hellere ind ad Byen til.«

Laagen knirkede, og den lange Skomagerdreng kom gaaende foran Huset med Helgas Knapstøvler.

»Naa, fik De saa Bugt med Vanskelighederne?« spurgte Fruen.

»Ja.« Han lo stolt over hele Ansigtet.

»Saa har De vel Fyraften nu?«

»Nej.«

»Ikke? Hvad Tid begynder De om Morgen?«

»Halv fem.«

»Men du gode Gud, det maa jo være en Bøddel, Deres Mester!«

»Nej, han slaar aldrig.«

»Tænk, ikke! Saa kan De jo sagtens. — Har De ingen Kærest?«

Han holdt Bluseærmet op for Ansigtet og fnisede.

»Men Mor dog!« udbød Helga leende.

»Ja hvad, det er da en ærlig Sag. Holder De af Klatter?«

Han mumlede noget utydeligt til Svar, og Fru Berg løb ind for at hente nogle. Under hele Samtalen havde han været ildrød i Hovedet og ikke set paa nogen af dem, men da Fruen var borte, aandede han op. Han fæstede sine vandblaa, godlidende Øjne paa Frøken Helga og sagde usikkert med et Nik ind mod Stuerne: »I har det vel fint?«

»Aa ja,« svarede Helga og smilede.

»Ja saadanne kan jo sagtens — I har vel Penge!« Det var aabenbart ment som en Kompliment. Helga, der hele Tiden havde været paa Nippet til at sprutte af Latter, maatte løbe ind ved hans sidste Bemærkning for ikke at le ham lige op i Ansigtet. Og da hun og Moderen kom tilbage med Klatterne, var han borte.

De gik ud ad Laagen, men maatte trække sig indenfor igen, da Kvæget i det samme kom drivende. Kørne struttede i den ene Side af

Forædthed og gik ganske langsomt, med halvt lukkede Øjne; de store Yver hang spændte, og fra nogle dryppede Mælken under Gangen.

»Lad os gaa indad; dér ser man da Mennesker,« sagde Fru Berg, og de fulgte langsomt efter Flokken.

Ved Gadekæret var der broget Røre. Midt ude i Vandet laa der Gæs og Ænder og snadrede. Snart stod de paa Hovedet i Vandet og fægtede med de røde Fødder i Vandskorpen, snart sad de oprejst paa Vandfladen og baskede med Vingerne i Luften. Den lave Sol faldt i Vingernes stærkt hvide Inderside, og et hvidt Skær flakkede hen over den rødne Vandflade til begge Sider. Inde ved Bredden, der var et Ælte af Dynd og Kogødning, laa en Husmandskone paa Knæ paa en Sten og bankede Vasketøj. En vred Gasse svømmede hvæsende omkring hende og søgte at nappe hende i de nøgne Fødder.

Kørne kom trækkende ned til Vandet, halede sig med et Svup for hvert Fjed gennem Dyndet og vadede langsomt ud, mens Mulen skummede Vandfladen. Naar Vandet rørte Bugen, stansede de og drak sindigt og bredt, mens de med løftede Haler ydede deres Bidrag til Vandets mørke Farvetone. — Fra Gaardene kom barbenede Drengene ridende paa gamle,

svajryggede Hopper. De red langt ud, og mens Hestene drak, søgte de at sprøjte Vand paa hinanden med Fødderne.

Fru og Frøken Berg spaserede videre ud gennem Landsbyen. Kvæget, der nu var bundet ind, stod og raslede utaalmodigt i Staldene, og over Gaardene løb Malkepiger i klaprende Træsko, fulgt af tre—fire Katte. Karle, der lige var kommet hjem fra Markarbejdet, var i Færd med at spænde fra. Et Sted holdt en Bonde Rettergang over sin Vogterdreng med Kørepisken.

Oppe ved Kirkemuren lagde de sig og saa ud over Landet. Neden for dem, et Stykke ude, strakte en stor Mose sig, paa den anden Side hævede Landet sig igen. Milevidt kunde de følge Mosen med dens blanke Vandhuller og Masser af Tørvestakke, til den blev smallere og smallere og forsvandt ude i Nordvest, lige i Solnedgangen, hvor det saa ud, som om den gennem en Ildglime løb lige ind i Himlen. Høet var forlængst høstet, men et enkelt Tørvelæs vuggede sig frem ude paa den gyngende Grund. En langtrukken, ensformig Lyd steg op fra de smaa Kær og Pytter, hvor Tusender af Frør holdt til.

Fru Berg laa paa Ryggen med Armene under Hovedet og stirrede op i den dybe,

næsten violette Himmel — *Rødspætteperspektiv* kaldte de Stillingen. Helga sad over Ende og ruskede Græs af og smed hen i Ansigtet paa hende.

»Uha, det maa gøre ondt saadan at faa med Pisken over de bare Ben! Har Du nogensinde faaet Prygl Mor?»

»Nej — jo — nej jeg vil ikke fortælle dig det Helga.«

»Aa jo, gør det, hvad Anna!« — Naar de var rigtig gode Veninder, sagde Helga ofte Anna i Stedet for Mor.

»Jamen saa skal Du lade være at se paa mig imens — din dumme Tøs. — Det var, mens jeg var hos Tante. Jeg var tolv Aar dengang og gik og fik saadan en ubegribelig Lyst til legemlig Smærte — Tante har aldrig slaaet mig. Saa fik jeg min Fætter til at slaa mig med sin Pisk.«

»Men det var udenpaa —« sagde Helga nølende.

»Nej, vel var det ej!«

»Saa gjorde det da ondt?»

»Nej ikke straks. Men bagefter blev der en tyk Søm, og jeg kunde slet ikke taale at sidde. Han slog godt til — det Bæst!«

Fru Berg laa lidt og stirrede. »Det morsomste er, at jeg kom til at sværme for ham

bagefter. Før den Tid kunde jeg slet ikke udstaa ham.« Hun rejste sig over Ende og dækkede sine Ben med Kjolen.

Ude over Mosen dannede der sig hist og her hvide Dampe af Størrelse som smaa Buske. Der blev flere og flere, de trak sig ud i Strimer, og i et Øjeblik lagde Dampene sig over det hele som et hvidt Vand, hvoraf kun enkelte Trætoppe ragede frem. Hele Lavningen var blevet til en smal, blank Fjord med temmelig stejle Kyster. Forvandlingen var saa pludselig og fuldstændig, at de begge brød ud i Forundring.

Men samtidig kom der en kold Gus strygende, og de rejste sig for at gaa. Fra Kroen paa den anden Side Vejen lød kraftige Stemmer og Slag i Bordet. Der var tændt Lys, og gennem de ubedækkede Vinduer saas Bønder og Prangere i Færd med at spille Kort. Udenfor holdt der flere smaa Køretøjer. Kroen var bygget med den ene Længe tværs over Vejen, hvor den dannede en til begge Sider aaben Port, saa de Vejfarende skulde under Tag, enten de vilde eller ej. Da de to passerede Porten, hørte de Hvisken og Fnisen og saa Omridsene af en Karl og en Pige trække sig tilbage i Mørket.

Inde i Landsbyen var alt nu præget af

Hvile. Det var Lørdag Aften, og man hastede derfor ikke med at komme i Seng som ellers, naar der var tidlig Udrykning næste Morgen. Karlene stod i Skjorteærmer uden for Gaardene, med Ryggen mod Porten, og røg deres Pibe, Pigerne drev frem og tilbage langs Vejen i en Klynge, saa de spærrede hele Vejen. Naar de kom ud for Karlene, sendte disse Vittigheder efter dem. Og Pigerne blev dem ikke Svar skyldig. De havde øjensynlig Lyst til at komme i Lag med Karlene, men undsaa sig for at gøre det første Skridt til en Tilnærmelse. De drev stadig forbi og nøjedes med at lade sig skubbe over mod Karlene af dem, der gik yderst. »Hvad er Klokken, Anders?« raabte en af Pigerne udfordrende til en Karl, der stod og bredte sig med en stor Urkæde paa Maven. »Lidt sidere end Særken,« svarede han under stærk Latter fra de andre Karle.

Moder og Datter gik langsomt forbi. Der faldt Stilhed over Klyngerne, til de var kommet et godt Stykke hen. Saa hørte de en Karl spørge: »Hvilken af dem vilde Du helst have, Laust?« »Jeg tænker den Fjærmer,« lød Svaret.

»Hvem af os mon der blev den lykkelige?« sagde Fru Berg. De lo begge.

Hen over Dammens blaasorte og dog svagt

lysende Spejl fløj Flagermusene lydløst frem og tilbage paa deres Jagt efter Insekter. De lignede Svaler i Flugten. Paa Stenen, hvor Husmandskonen havde banket Tøj, sad en gammel Røgter og vaskede Fødder. Gennem Øvre-gaardens aabne Stalddør hørte de Kørne tygge Drøv og sukke langtrukket af Velvære, og en varm Em slog dem i Møde.

I Porten stod Sønnen og talte med Forvalteren. Han tog Hatten af paa Købstadmaner og kom hen og gav Haanden — Folkene paa Øvre-gaarden havde været nogle af de første til at indbyde Fru Berg og hendes Datter. Han gav sig til at underholde dem om Vejret og Høstudsigterne og fortalte i Forbigaaende, at Skomagerdrengen nok havde gjort et mislykket Forsøg paa at hænge sig. Hans Øjne var omgivet af et tæt Lag fine Rynker, der straaledede hen over Næsen og ud mod Ørene og som, naar man kun betragtede Overansigtet, bibragte én den Forestilling, at han lo altid. Naar han talte med Mænd, slog han gjerne med Hovedet og saa ud til Siderne, men talte han med Kvinder, borede hans smaa, stikkende Øjne sig energisk ind i deres.

Han fulgte dem hen ad Vejen og indbød dem til at deltage i en Køretur, som Landsbyens Ungdom den næste Dag skulde foretage

til en Bøgeskov en Mil Øst paa. Fru Berg takkede, men vilde se Dagen an. — »Hør, sig mig, hvad betyder den Fjærmer?« spurgte hun.

»Det er den Hest i Spandet, der gaar paa højre Side,« svarede han.

Der gled et lille tilfreds Smil over Fru Bergs Ansigt.

»Saa blev det alligevel dig, Mor.«

»Ja, det er jo en tvivlsom Ære,« svarede Fru Berg.

Tonerne af en Harmonika naaede dem gennem Stilheden, de kom inde fra den anden Side af Landsbyen. »Hør Toner,« sagde Helga.

»Det er Landsbyens Karle og Piger, der danser paa Grønningen ved Kirkemuren, det gør de hver Lørdag Aften i Mellemhøsten,« forklarede deres galante Ledsager, idet han aabnede Laagen for dem. De sagde Godnat, og han gentog sin Indbydelse til Køreturen. Helga vendte Hovedet efter ham, da han gik.

— — —

»Jeg ved ikke, han er vel nærmest grim, men der er alligevel noget ved ham, som man godt kan lide,« sagde Helga, idet hun lod Skørtet falde og hoppede ud af det.

»Ja køn er han langt fra — og egentlig elskværdig er han vist heller ikke, skønt han kan være beleven nok af herude at være. Men der

er som Du siger noget over ham, der trækker. Jeg sværmer nu ikke for ham, han minder mig for meget om en Butikssvend, og saa er han saa lille.«

»Jeg tror heller ikke, jeg egentlig kan lide ham. Men jeg kan ikke lade være at se paa ham. Og naar han ser paa én, er det, som kildede han én inden i Haanden med Fingeren.«

»Han er vist *meget* slem. Man siger, at ingen Tjenestepige slipper der fra Gaarden uden at faa et Barn.« Moderen stod og slog sit lange brune Haar ud.

»Nej, hvor dit Haar er langt Mor — saa kan de jo lade være at tage derhen og tjene.« Helga stod oprejst i Sengen og skulde til at smide sig ned.

»De mangler vist aldrig Piger.«

»Hvor Sengen dog er dejlig kold,« sagde Helga og smed Tæppet over sig, »det gyser formelig i én.« Og ved det sidste Ord sov hun allerede som en Sten.

VII.

F^{RU} og Frøken Berg skiftedes til at staa op og gøre Huset i Stand om Morgen. Søndag Morgen var det Fruens Tur, og hun gik inde i Stuerne og fejede og støvede af, iført en let, rummelig Morgenkjole. Alle Vinduerne stod aabne ud til Haven, saa den friske Morgenluft havde fri Gang gennem Stuerne. Udenfor skinnede Solen, og de dugsprængte Blade glinsede i Sollyset.

Paavirket af Omgivelserne gik Fru Berg og nynnede Hauchs »Morgendug som sagte bæver —.« Pludselig kom hun til at vende Ansigtet mod Døren og gav et lille Skrig fra sig. I den aabne Dør stod der en lurvet, helt overstænket lille Mandsperson og bukkede og skrabede. Han gik med dansende Skridt helt ind i Stuen, svingede Hatten i strakt Arm og skrabede igen ud: »Bi endelig inte bange, lille Frue, han bider inte. For Resten er mit Navn

Lindtrup, Albinus Lindtrup med p — lille p. Stand og Næringsvej: Rejsende Gesell og morderlig sulten.«

Fru Berg var aldeles fra'et. »Hvorfor kommer De saa tidlig?« vilde hun sige, men i sin Forfjamskelse sagde hun: »Hvorfor kommer De ikke før?«

»Om Forladelse, lille Frue; det var jo'nte godt for mig og vide, at De ventede mig, ellers sku jeg nok have vaaren der, kan De tro. Den har nu staaet paa Madam Græsmejer i Stedet for, og hun kan jo være god nok, men renlig, se det er jo, hvad hun inte er. Men hvis at der skulde være en Børste i Nærheden, saa vilde det jo være en nem Sag at dangdere den udenfor og skrabe lidt af dette her nok-sagt af.«

Han fik en Børste og gik udenfor. Blot han tog et Skridt, svansede han og spankule-rede, og han bevægede Armene sirligt. Fru Berg begyndte at finde ham kostelig og stod ved Vinduet og iagttog ham. Hans Bukser var slidt helt bort af Skokappen forneden og hang i lange Trevler, men han gned Snavset af og børstede paa dem med en Varsomhed, som var det Silke, han rørte ved. Han rettede sit tykke, uldne Halstørklæde, der var knappet inden for Frakken, redte Haar og Skæg med

Fingrene, skelede sig ned ad Næseryggen fra begge Sider, spyttede paa Ærmet og gned den af.

Fru Berg skyndte sig ind og vækkede Helga, for at hun ogsaa skulde faa ham at se, inden han gik. Da hun kom tilbage, stod han igen i Døren og smilede med Hovedet paa Siden. Hans rødrandede Øjne lyste formelig af Koketteri. »Det kan De lide, hva!« sagde han og viste sig fra alle Sider, »ak ja, man har sku vaaren en køn Karl engang. — Med Forlov!« og han lagde Haanden varsomt om en Stoleryg. »Lille Frue, dersom De skulde have noget at gøre i Køkkenet, maa De endelig inte lade Dem opholde — jeg putter inte i Lommen. Jeg skal sige Dem, jeg er ogsaa af god Familie.«

»Ja, det slog mig straks,« sagde Fru Berg, der nu blev dristigere.

»Det er svart! Saadan noget fornægter sig sku aldrig, det er Blodets Røst, skal jeg sige vos. Saa at hvis a —«

Fru Berg forlod Vinduet og gik ud for at smøre Mad til ham.

Da hun var vel ude af Døren, rejste han sig og listede forsigtig hen til en lille Sykurv. Han rodede i dens Indhold, pillede nogle Knapper, Naale, Traad og lignende ud og stak det til sig. Naalene fæstede han indvendig i

Trøjeopslaget. Da Helga lidt efter kom ind, sad han med Benene over Kors og fløjtede og trommede i Bordet. Han fór straks i Vejret, slog Hælene sammen og bukkede gravitetisk. »Albinus Lindtrup,« sagde han og saa med hundsk Værdighed paa hende. Hun gik hen og rakte ham Haanden. Det lavede ham op, og han gav sig til at underholde hende med sine Rejser. Fra Topografien slog han over i Historien, og Emnerne rev ham med og begejstrede ham. Da Fru Berg kom ind med Maden, stod han op, støttede sig med højre Haands Knoer til Bordet og strakte den venstre frem mod Frøken Helga med en appellerende Gestus. Han var midt i Kristian den Anden og havde store Taarer i Øjnene:

»Med Hensyn til Dyveke, saa vil jeg bare sige, at det er kun sørgeligt. Kresjan havde lavet den for tykt, derfor maatte han svede, men min stakkels arme Dyvekemor, hvad havde hun gjort? Vil De sige mig, hvad havde hun gjort? — Eller til Eksempel Tove, lille Tove —« Her gav han sine Taarer frit Løb, men da han i det samme fik Øje paa Fruen med en svingende Tallerken Smørrebrød, svalgte han sin Hulken og smilede til Maden gennem Taarer.

»Maa det være mig tilladt at yde mit ringe Bidrag til Forplejningen?« spurgte han gemyt-

ligt og halede en Snapseflaske op af Inderlommen.

»Ønsker De Glas?« spurgte Fruen.

»Nej Tak, lad gaa med det; man har sit Maal i Halsen — mange Aars Øvelse, ser De.«

Han aad, som om han ikke havde smagt Mad i en Maaned, og tav hele Tiden. Først da Tallerkenen omtrent var tømt, tog han igen fat paa Historien; men nu anlagde han et meget lysere Synspunkt. Følelsen af Mæthed skabte ham om til Optimist:

»Saa var der jo ogsaa en Dronning og hed Margrethe, og det var en dejlig Dame. Hende kaldte de nu Kong Bukseløs, fordi ingen Bukser kunde holde til hende. Og da hun saa en Gang fik et Par riælle Skindbukser og inte kunde gøre Kaal paa dem paa natyrlig Maade, satte hun sig paa en Slibesten og lod Hofdamerne dreje rundt. Og vupti — væsenati, væk var de. For hun var morderlig durkdreven. Saa var der jo ogsaa en Konge og hed Albrekt, og det med Bukserne kunde han jo gevaltig godt lide, og han skriver til hende og sir: Skal vi to inte ta og sla voreses Pjalter sammen? Og den var hun jo straks med paa.«

»Men hun vilde jo slet ikke have ham,« indvendte Frøken Helga ivrigt.

»Naasaa det vilde hun inte? Jo De kan bande paa, hun vilde, lige saa det stod efter. Men natyrligvis, der gives jo altid forskellige Opfattelser, og jeg bøjer mig for Dereses Overbevisning — andet skal De inte kunne sige om Albinus Lindtrup. — Naa, Tak for Mad, Frue, Tak for Mad, Frøken.« Han rejste sig ikke, men slog ud med Haanden mod dem efter Tur.

Fru Berg rakte efter Tallerkenen med de levnede Stykker Smørrebrød. »Aa maa *jeg?*« sagde han og holdt hurtig Haanden over Tallerkenen. »Det vilde være Synd, om De skulde have mere Ulejlighed af en fattig Fyr.« Og han stak Smørrebrødene i Lommen. »Farvel meine Kinder! Nu gaar Lindtrup, vandrende Gesell, men skulde det være en anden Gang, saa værsartig!« Han satte Hatten paa tre Haar og dansede ud af Stuen og hen ad Stien foran Vinduerne.

Aldrig saa snart var han ude af Døren, før Frøken Helga smed sig ned med Ansigtet paa en Stol og lo. Men pludselig stod han igen i Døren med Hatten under Armen og sit mest indsmigrende Ansigt paa. »Om Forladelse, De skulde vel ikke have set en 25-øre, der lignede mig?«

Fru Berg stødte til Helga, der ingenting havde hørt for Latter. »Gør ingenting Frue,

gør ingenting! Man har jo haft med smaa Pige-
børn at gøre før i Dag.»

Fruen skyndte sig at give ham en 25-øre
for at blive ham kvit.

»Du maa ikke saadan le Folk lige op i
Ansigtet Barn,« sagde hun, da han var borte.

»Jamen han var saa kostelig; og saa havde
han slet ingen Mave — og sikken Gang!«
Frøken Helga gav sig til at efterligne hans
Gang.

VIII.

DET var Fru Bergs faste Beslutning allerede Aftenen forud, at de ikke skulde deltage i Køreturen; hun havde kun svaret saa ubestemt af Høflighed. Det var nærmest af Hensyn til Helga; hun kunde ikke selv lide Aage Hermansen, Øvregaardssønnen, og fandt, at Datteren hang vel meget ved ham med Øjnene. Skønt hans smaa, stikkende, indrynkede Øjne ingen Magt havde over hende selv, kunde hun ikke nægte, at de gjorde hende underlig urolig, hvergang de fæstedes paa hende; og Tanken om, at hun muligvis i sin Egenskab af Svigermoder skulde trækkes med de Øjne hele sit Liv, fyldte hende med Væmmelse. Saa vilde det andet næsten være at foretrække, det som ogsaa var det sandsynligste, men som hun for enhver Pris vilde forebygge: at han, hvis han opdagede Helgas Beundring, vilde benytte sig af den til hendes Fortrød. Hun

skaanede ham ikke, men fortalte Helga i nøgne Ord, hvorledes han var, og at det kun var Tjenestepiger, der kunde lade sig bedaare af en saadan Mand. Men enten var hendes egen Indignation ikke stærk nok, eller Helga fattede ikke det alvorlige i den. Ordene prellede saa underlig af paa hende, og lige midt i gav hun sig til at tale om noget andet.

Og selve Fru Bergs Argumenter mod Køreturen blev svagere og svagere. Det smukke Vejr og Udsigten til at vandre i en Bøgeskov besnærede hende, og Morgenens Begivenheder havde vækket hendes »Appetit paa Mennesker«, som hun selv kaldte det. Og da Vognen holdt uden for Laagen med et svingende Læs munter Ungdom og en af de unge kom ind for at hente dem, sank hendes sidste Indvending, og de tog med. Da de under megen Spøg og Latter masede Fødderne ned i den tætpakkede Vogn, hørte de den bekendte Lyd af Banken paa Lær oppe fra Gavlen — Skomagerdrengen sad der og sled som sædvanlig og kiggede saa langeligt efter dem. De nikkede begge op til ham, idet de rullede bort.

De drejede straks af fra Landevejen og kørte op langs en Række Husmandshytter. Fra Vognen kunde de overse de lave Stuer. Et Sted sad Manden og søbede Mælk af et væl-

digt Fad, ved Siden af ham stod et Lerkar med Fedt og et halvt Rugbrød. Ved Bordets anden Side sad Moderen, endnu i Natbul, og gik sit Barns Hoved efter med Neglene. Idet de rullede forbi, kom alle Ansigter paa Ruden.

Aage Hermansen var selv Kusk og havde nok at gøre med at tumle de kaade Heste, der bøjede Hals og prustede og greb hver lille Anledning til at gaa frem i Spring. Det klædte ham at sidde saadan og styre med Armene strakte, fast Greb om Tømmerne og hele sin Opmærksomhed henvendt paa Arbejdet. Og Fru Berg fandt ham i Dag langt mere tiltalende end ellers.

Ved hans Side sad en Pige i tyveaars Alderen. Meget fyldig var hun, havde blaa Øjne med et hengivent Udtryk, mørkt Haar og olivenfarvet Hud med et svagt Skær af rødt, som gav den en dæmpet Glød; Linierne var ovale og Udtrykket i Ansigtet tungt, næsten dorsk. Hun hed Karen Petersen og var Datter af en Bonde lidt oven for Landsbyen. Ungdommen plejede at lave et Par af hende og Øvregaards-sønnen, og skønt hun var hemmelig forlovet med en Gaardmandssøn ovre i Nabosognet, protesterede hun ikke, det laa overhovedet ikke i hendes Natur at protestere.

Broderen Jens, en sejstenaars Knøs, sad bag

i Vognen ved Siden af Helga. Han var ogsaa fyldig og havde samme ovale Linier som Søsteren, ogsaa samme Øjne, kun lysere. Han var rødmosset og struttede af Sundhed. Han og Helga sad presset op ad hinanden, og det gjorde dem saa forlegne, at de var helt røde og ikke turde se til hinanden, men trak Overkroppen hver til sin Side. Indtil Vognen ved et Stød kastede dem mod hinanden, saa deres Kinder berørtes. De rødmede begge endnu dybere, men alle de andre lo, og pludselig klang Helgas klare Latter i med. Og endelig lo han ogsaa, først i tilbageholdt Drengefnisen, men efterhaanden stærkere og tilsidst helt ustyrligt. Og han blev ved længe, efter at de andre havde ophørt at finde det morsomt.

Landet, de kørte over, var en Bakkeø paa et Par Kvadratmile. Mod Vest og Nord begrænsedes den af den store Mose, mod Øst og Syd af Aaløb og side Enge. De havde milevid Udsigt til alle Sider nu, de var naaet til »Øens« Midte og højeste Punkt; hvor Øjet vendte sig hen, strakte sig frugtbare Marker, plettede af Gaarde og Huse og smaa Lunde, til den svagt rundede Flade afbrødes af en blaa Dis, der angav Lavningerne. Og op af Disen steg andre solbeskinnede Gaarde, Huse og Lunde, men

meget mindre, skønt de syntes at ligge lige over hine. Det var Landet hinsides Engene.

De var igen kommet op paa den brede Landevej, og det gik rask fremad. Et Stykke forude fik de pludselig Øje paa en Kvindeskikkelse, der sjokkede af Sted i samme Retning som de, over den bøjede Ryg hang en Vandkande og en Rive. »Mor, det er hende!« udbrød Helga. Da de naaede hende, blev Hestene sky og søgte Grøften til den anden Side, Vognen slingrede voldsomt og de fór af Sted, hyllet i en Sky af Vejens lyse Melstøv. Da Kusken endelig blev Herre over Hestene igen, var Skikkelsen langt bagude.

»Hvem mon det *er*?« sagde Helga.

»Det er jo Kandemaren!« svarede den rødmossede Jens. Han og Helga var forlængst blevet gode Venner og sad og søgte at træde hinanden paa Tærne.

»Og hvem er saa Kandemaren?« spurgte Fru Berg.

»Det er en, der er sær i Hovedet; hun gaar altid med en Vandkande og Rive paa Nakken.«

»Ja og Far siger, at hun ogsaa har dem paa om Natten — og naar hun gaar paa Huset,« busede det ud af en lille vejrskjoldet Pige med Opstoppennæse og Fregner.

Den bredfodede Forvalter, som Helga kaldte

ham, der hidtil havde siddet tavs og skiftevis betragtet Moder og Datter med et forskende Udtryk i sine kloge Bondeøjne, tog nu Ordet: »Jeg har kendt Kandemaren, fra jeg var en lille Dreng; da jeg vogtede Ungkvæget paa Øvregaarden, var hun en rigtig køn Pige, lige til at gifte bort. Og der manglede jo da heller ikke Folk, som vilde have hende, skønt hun ingenting ejede. Men Maren viste dem alle en bred Bag, for hun havde jo faaet saadan hvad man kalder Kærlighed til en Karl, der tjente ved hendes Fader. Men han vilde ikke have *hende*, skønt han var simpel Karl og hun Gaardmandsdatter; han skulde med Fandens Vold og Magt giftes med *en*, der var meget ældre end han og ikke helt velvoksen, og som Folk oven i Købet sagde drak. Og han var en af de kønneste Karle, jeg mindes at have set. Men saadan kan det sommetider saa underlig gaa, at de alle render som Narre efter hverandre, og faar ingenting, og den, der bliver sidst i Rækken, faar en Fjært.

Se Maren var nu saa sikker i sin Sag med Lavst Karl, at hun straks gav sig til at væve Brudeudstyr, og det lod ikke til at røre hende, at han sagde nej, for hun vævede ligegodt. Forældrene, som var glade ved, at det blev intet af, lod hende bare væve og tænkte, det

kunde jo bruges til den Rette. Men hun vilde ingen anden høre Tale om. Saa den Dag Lavst Karls Bryllup stod, gik Faderen ind til Maren ved Væven og sagde: »Lad Du nu den staa Maren, for nu er Lavst givt.« Men Maren lo blot og blev ved med Væven. Saa tvivlte de jo nok paa, at der var noget i Vejen med hende, og lod hende i Ro.

Imidlertid gik der nogle Aar, og Lavst og hans Kone sloges nok mer end de kæledes — som da rimeligt var. Børn fik de ingen af, men han havde sit udenom og laa i med de værste, og det eneste, der kom ud af Forholdet, var nok det, at hun lærte ham at drikke. Saa døde Konen, og da Maren fik det at vide, nærmede hun sig Lavst for anden Gang. Og nu vilde han. Forældrene vilde jo nok forbyde det, men saa sagde hun, at hun var med Barn, og de maatte give efter. Saa hun fik alligevel Brug for sit Udstyr.

Godt kunde man jo ikke paastaa, hun fik det. Han nok baade skældte og slog hende, og utro var han hende og lod Gud og hvermand se paa det og sommetider hende selv med.

Men hun var altid glad og lykkelig, og hun elskede sin Mand ud over alle Sogneskel. Engang slog han hende i Hovedet i Drukkenskab;

hun blev ved at have Mén af det, men lige meget holdt hun af ham. Og da han saa døde af Delirium, gik hun rent fra Forstanden derover. Siden gaar hun altid med den her Vandkande og Rive paa Nakken og tænker ikke paa andet end sin Mands Grav fra Morgen til Aften. Men ofte kan hun slet ikke huske, hvor Graven er — det skal nok stamme fra det her Slag, hun fik i Hovedet. Saa gaar hun ud og river om Vejstenene og vander dem i Stedet. Og glad er hun da altid endnu, for hun synger bestandig.« — De var nu naaet til den østre Skraaning, hvor Bøgeskoven laa, og gjorde Holdt. Forvalteren tog Afsked, han skulde over at besøge nogle Slægtninge hinsides Engene.

De var dygtig sultne, og mens Karlene spændte fra og sørgede for Hestene, fik Pigerne Madkurvene frem og gik i Forvejen for at oplede et Sted, der egnede sig til at holde Maaltid paa. Vejen snoede sig brat ned fra Banken, med et dybt Fald til den ene Side, til den som en Slukt løb lige ned i Skovens Mørke — det var farligt at køre ned ad den med unge Heste. Skoven laa som en lang Strimmel under de brede, bratte Brinker og dannede en jævn Overgang fra de højtliggende Marker til Engene længer nede.

De fulgte en Sti, der løb paa langs nede i Skovbunden. Dens bløde Grønsvær var fugtigt og overrisledes her og der af smaa, klare Vandstrømme fra talrige Væld i Bakkesiden. Der var dejlig svalt inde og saa stille, at det i første Øjeblik maatte stemme den for Brystet, der kom ude fra, og virke neddæmpende paa ham; kun nu og da lød en Fugletone, der saa ogsaa faldt godt i med Skovens Stemning.

Alle Vegne var der for fugtigt til, at man kunde slaa sig ned i Græsset, og de søgte da ud efter Engene, hvor Skoven faldt af i lavere og lavere Lag — der kunde ligne rullende Skyer — til den løb ud i ganske lave Buske. I et af de mange græs- og blomsterdækte Indelukker, som dannedes af Krattet i det ujævne Skovbryn, slog de sig ned under en stor Ahorn.

Den lille fregnede Pige med Opstopperrnæsen — Mette hed hun — tog sig af Opdækningen. Fru Berg og Helga vilde hjælpe hende, men det lod til, at hun vilde gøre alt selv, og da de kom i Gang, kunde de ikke gøre hende det godt nok. Hun var fra et Boelssted ude i Mosen, og hele hendes Skikkelse bar Præget af Slid, skønt hun ikke var sejsten Aar endnu. De krogede Albuer, der var saa spidse, at de truede med at bore sig igennem Ærmerne paa

Kjolen, det haarde, ukvindelige Drag over Hoftter og Skuldre, hendes knoklede, uskønne Bevægelser — alt mindede om strængt Arbejde.

Karen Petersen havde sat sig henne i Skyggen under Buskene og saa drømmende hen for sig med Hænderne foldede i Skødet. Fru Berg gik rundt og pillede ved Bladene og skottede hen til hende, med et stærkt Præg af Nysgerrighed i sit Udtryk. Det havde hun for Resten haft hele Formiddagen; der var noget ved Pigen, der blev ved at sysselsætte hende. Endelig kunde hun ikke dy sig længer men gik hen og lod sig falde ned i Græsset ved Karens Side.

»Er der gaaet Dem noget imod?« spurgte hun deltagende.

Karen hævede de tunge Øjenvipper og ry-stede smilende paa Hovedet.

»Jeg syntes, De saa saa bedrøvet ud! — Er her nu ikke dejligt ude? Buskene er saa buttede af Grønt, at man kunde kaste sig ind i dem — de minder virkelig om bløde Dynere.« Karens blødt henkastede Maade at hvile paa bidrog uden Fru Bergs Vidende mere til at fremkalde Forestillingen om Seng og Dynere end Buskenes bløde Former. Karen saa igen paa hende uden at svare.

»Ikke sandt?« udbød Fru Berg endelig lidt utaalmodigt.

»Jo.«

Fru Berg følte sig lidt usikker. De korte Svar kunde tyde paa, at Pigen mente sig overhængt af hende. Men i Skikkelsen selv var der ikke noget afvisende, og de tunge, drømmende Øjne hang helt hengivent ved hende, naar de en enkelt Gang hævedes fra Jorden. »Hvad kan det dog være?« tænkte hun, »er det Faamælthed mon?« Hun vilde ikke tro det; hun kendte af sin Erfaring ingen Kvinde, der var egentlig ordknap. Men Pigen kunde jo være i daarligt Humør, skønt hun benægtede det.

Fru Berg satte sig for at faa Liv i hende og fortalte hende flere pudsige Smaatræk af Selskabslivet i Hovedstaden. De morede Karen men gjorde hende ikke meddelsom; dog lykkedes det lidt efter lidt Fru Berg at faa hendes Historie ud af hende, nærmest ved at stille Spørgsmaal og lade hende besvare dem med henholdsvis ja og nej. Det fremgik, at hun var forlovet med eneste Søn fra en stor Gaardovre paa den anden Side Mosen. Men Forældrene havde store Planer med Sønnen og stod imod Forbindelsen, skønt Karen var et

godt Parti. De havde sat sig i Hovedet, at han skulde giftes med en Præstedatter. —

Fru Berg gættede paa, at det var her fra, det sørgmodige stammede, og syntes med en Gang, hun kunde se, hvorledes hendes Spørgsmaal ligesom trak en Skygge af tung Sorg hen over Pigen. Hun angrede, at hun havde rørt ved det, og søgte at gøre det godt.

»Men han holder paa *Dem*? — De kan jo sagtens, som er saadan elsket,« sagde hun i en beundrende Tone. »Saa holder De vel ogsaa meget af ham?«

»Ja.« Der hang to Taarer i Karens kønne Øjenvipper.

Fru Berg lagde Armen om hende. »Det gaar nok; Forældrene vover ikke at drive det til det yderste. — Han er vel køn og stærk? Hvordan ser han ud?«

Det lykkedes hende at faa Karen til at beskrive ham og endda blive helt optaget af det. Men pludselig lød der Mandsstemmer inde paa Stien, og hun blev distræ og gik i Staa. Det forekom Fru Berg, at der løb en svag Sitren gennem hende.

Det var Karlene, der kom oppe fra Hestene, og man gav sig til at spise.

Da man havde spist, delte man sig i to Hold og gik Mænd og Kvinder til hver sin

Side for at bade i Aaen. Kvinderne udsøgte sig en Bugt i Aaen, hvor Vandet ved stadig at tørne imod havde gravet et temmelig stort Basin, og klædte sig af under nogle Ellebuske. Den lille Mette fra Boelstedet vilde ikke i Vandet, men hævdede til Fru Bergs og Helgas store Fornøjelse, at det var usundt at bade. Og hun holdt med stor Energi sit Standpunkt. Saa blev hun sat til at holde Udkig og passe paa Tøjet.

Karen Petersen var genert og sad sammenkrøben og dækkede sig med sit Linned, til de andre var ude; saa vovede hun sig sidelæns frem, men rødmede helt ned over Hals og Ryg. »Hvor hun dog er smukt skabt!« udbrød Fru Berg.

»De ter Dem jo som en anden Susanne i Badet, kom dog her hen, Vorherre kan saamænd godt være Dem bekendt!« raabte hun til Karen og vadede hende i Møde. Hun tog hende ved Haanden og trak hende med ud.

Moder og Datter plaskede omkap; de prøvede at svømme, puffede til hinanden, skreg og overgik hinanden i Kaadhed. Vandet stod i ét solglitrende Sprøjt om deres lyse Legemer og hoppede kaadt ud fra dem i blinkende Smaabølger, der bredte sig til alle Sider, flere og flere, til hele Vandfladen vuggede glitrende

i Sollyset. De sprøjtede ogsaa paa Karen for at drage hende med ind i Legen, men hun stod ganske stille og lod sig overstænke, uden at øve Gengæld.

»Saa, nu vil vi op!« sagde Fru Berg pustende. »Men hør Karen, De maa ikke snøre Deres Skørter saadan sammen om Livet! Der er jo en hel rød Rand efter dem, det er forfærdelig Synd! Lad Hofterne bære dem! De har jo dejlig brede Hofter. Lad mig nu hjælpe Dem.« Og hun førte hende hen til hendes Tøj.

Da de kom tilbage, var Karlene allerede kommet og laa paa Ryggen i Græsset med Huen over Øjnene. De havde aabenbart indrettet sig paa en lille Middagssøvn.

»Naar man er paa Udflugt, sover man ikke, saadan noget besørger man de søgne Dage. Nu vil vi lege. Alle Mand op!« raabte Fru Berg og klappede i Hænderne. De rejste sig lidt modvilligt over Ende en efter en.

Det var godt hen paa Eftermiddagen og ikke saa varmt længer, og man besluttede sig til at lege. Forskellige Lege blev foreslaaet og forkastet, saa af en Grund saa af en anden, tilsidst enedes man om: »To Mand frem for en Enke« og begyndte at røre paa sig. Men hvem skal være Enke? Hvem skal? »Det vil jeg!«

svarede Fru Berg og stillede sig ud i Grønningen.

Saa blev der et Løb og en Parren. Karens Broder Jens nærmede sig Helga, men Øvre-gaardssønnen kom ham i Forkøbet; af Ærgrelse tog han saa sin egen Søster. Den lille Mette fik Peter Hermansen, en praktisk lille Fyr, der regnede alting ud i Penge; han var Fætter til Aage. Og sidste Par blev to undselige Knøse, Kromandens Sønner. De hed Tvillingerne og var lige store, men der var et Aar imellem dem.

»To Mand frem for en *Enke!*« raabte Fru Berg og klappede i Hænderne. Tvillingerne var rappe til Bens, og Fruen maatte staa igen.

»To Mand frem —« dennegang saa hun sig tilbage. »Nej Mor, det er Snyderi,« sagde Helga og holdt hende fast i Kjolen. Peter og Mette fór frem paa hver sin Side, Mette løb baade med Knær og Albuer, det saa ud, som om hun trillede hen over Græsset, og der stod en Raslen af mange Skørter, tilsat en lille Smule Staldlugt, om hende. Fru Berg forfulgte dem ikke, men smaaskændtes med Helga, fordi hun havde stoppet hende. Men de to blev ved at løbe og styrtede i hinandens Arme helt ovre ved Krattet. Der blev klappet.

»To Mand frem for en *Enke!*« — det var

Karen og Broderen. Karen løb tungt og selvopgivende, i mange, smaa Ryk. Fru Berg kunde sagtens taget hende, men fik Lyst til at pine hende lidt og jagede hende rundt. Det irriterede hende, at den anden løb med saa lidt Ungdom, og hun følte en vis Glæde ved at holde hende i den uskønne Bevægelse, enten det nu var svag kvindelig Misundelse eller — hvad hun selv mente — Lyst til at opdrage lidt paa Karen og lære hende at røre sig. Broderen Jens fór langt udenom og kom op mod Søsteren fra den anden Side i en stor Bue; han kastede med Hovedet og stampede haardt i Jorden som en ung Hingst. Idet han vilde springe hen til Søsteren, fór Fru Berg til af alle Kræfter og strejfede lige hans Skulder. Det blev Karens Tur.

»Hun faar da aldrig nogen, med mindre hun løber bedre til,« tænkte Fru Berg og lo ved sig selv over, at hun havde faaet hende i Ilden.

»To Mand frem —« Karen løb allerede, før hun fik det udtalt.

Det var Aage Hermansen og Helga, der løb. Fru Berg iagttog dem for at se, hvor godt de holdt sammen, hun ventede halvt, at Øvregaardssønnen skulde lade sig fange af Karen. Men Karen maatte staa igen.

Andet Løb gik ikke bedre, og saa smed Karen sig i Græsset og vilde ikke mere. Broderen tilbød sig saa i hendes Sted.

Men ham gik det ikke bedre; Tvillingerne løb fra ham og Mette og Peter ogsaa. Han maatte døje Skoser, især af Fru Berg, der var skuffet.

Igen var det Helga og Aage. Jens stod paa Springet med et Øje spejdende over hver Skulder. Han kunde af Lyden høre, til hvad Side Helga løb, før de endnu var fremme — de havde ganske rigtig byttet Plads. Han legede, idet han løb, og passede blot at holde sig midt imellem dem; men Aage satte Fart, og han maatte anspænde sig. De tre løb i en Linie, der trak sig skævere og skævere ind over Grønningen. Jens kunde flere Gange gribe Helga, men gjorde det ikke, uvilkaarligt kom Kampen til at staa mellem ham og Øvregaardssønnen alene. Endelig var de ved Grøften med Buskadset bag, og Aage var afskaaret fra Helga. Men han satte i et Spring over Grøften og ind i Buskadset. Lidt længere nede styrtede ogsaa Jens sig ind. Helga blev staaende stille og saa sig forundret om; hun begreb ikke Løbet længer, det var helt uden for alle Regler. Man kunde høre det rasle og knække inde i Buskene. Saa kom Aage sættende ud

et godt Stykke oppe — han havde regnet paa, at Helga løb videre. Han styrtede ned mod hende og vinkede. »Løb! Skynd dig!« raabte de andre, og Helga løb ham i Møde langs Grøften. Men da de var tæt ved hinanden, brød Jens frem af Buskene i et langt Spring, slog begge Armene om Livet paa Helga og kysede hende. Ved de andres Jubel kom han i Tanke om, hvad han havde gjort, blev flov og gav sig til at løbe. Han galopperede rundt ude i Græsset som en Cirkushest, vildere og vildere, slog bag op under Løbet, vrinskede og stampede. Og jo mere hans Fagter morede de andre, des mere løssluppen blev han. Men pludselig smed han sig, borede Ansigtet ned i Græsset og laa ganske stille.

Solen nærmede sig Horisonten, og de blev enige om at høre op med Legen og se sig lidt om, medens Mette lavede Aftensmaaltidet til. Fru Berg og Helga gik en Tur langs Skovbrynet, men vendte snart tilbage, og efterhaanden samledes de andre ogsaa. Til sidst manglede kun Karen og Aage Hermansen. Jens vilde løbe ud og lede efter Søsteren. »Nej, lad være med det!« sagde Fru Berg, og man gav sig til at spise. Inden ret længe kom Karen; hun gik langsomt med nedslagne Øjne og pillede ved Bladene. Hun lod sig falde i Græsset

ved Siden af Fru Berg. Lidt efter kom ogsaa Øvregaardssønnen. Han havde været oppe ved Hestene, den ene havde slidt sig løs, og det var med stor Møje, han fik fat i den igen. Fru Berg betragtede ham; hans Øjne lyste, mens han fortalte, og det forekom hende, de i dette Øjeblik havde et smukkere Udtryk end ellers.

Alle var dødtrætte og havde kun det ene Ønske at komme af Sted hjem, og saa snart man havde spist, begav man sig til Vognen. Ikke ret langt fra Køretøjet stod den lange Skomagerdreng i ventende Stilling, men saa snart han fik Øje paa Selskabet, listede han af ud ad Landevejen.

»Det med Hængningen er da ingen Løgn, for man kan se, hans Hals er blevet meget længere,« sagde Øvregaardssønnen leende og pegede efter ham med Pисken.

»Stakkels Dreng,« sagde Fru Berg, »hvad faar ham til at finde paa saadan noget? Han arbejder vist for meget.«

»Han har gjort det en Gang før,« sagde en af Tvillingerne, »— dengang vi gik i Skole. Han kunde ikke lære noget, og Læreren var altid efter ham. Saa en Dag bad han om Lov til at gaa ud — og hængte sig saa i Tørve-

huset. Men Pigen kom og tog ham ned, og saa pryglede Læreren ham rigtig godt for det.«

Da de havde kørt et Stykke, indhentede de ham. Han stillede sig op ved Vejkanten og betragtede dem bedende. Aage Hermansen piskede paa Hestene. »Aa, lad ham komme op,« bad Fru Berg. Han indvendte noget om, at det var Synd for Bæsterne, men stansede dog, og Drengen kravlede op. Fru Berg og Helga var de eneste, der talte til ham; de spurgte ham ud om, hvor han havde været, mens Helga nysgerrigt kiggede efter, om der ikke var en rød Rand om hans Hals. Men hans forvirrede Svar var ikke til at finde Rede i. Det saa nærmest ud, som om han var gaaet dem i Møde. Saa meget tydeligere var hans Glæde over at være paa Vognen; han sad og grinede hele Tiden og betragtede Moder og Datter med et Blik, som en taknemmelig Hund kan have det.

»Han er en sær én,« sagde Helga, da de igen stod i Sovekamret. »Tror Du virkelig, det var for vor Skyld, han gik den lange Tur?«

»Ja, det ser jo nærmest saadan ud. Maaske en ny Tilbeder; man skal ingenting forsværge.«

»Men fy skam Dig dog! Jeg bliver ligefrem uhyggelig til Mode.«

»Da er jeg ikke vis paa, at han ikke har

en lille Svaghed for Dig, min Pige. Og han kan jo altid være lige saa god som saa mange andre; saa jeg skal ikke lægge jer et Halmstraa i Vejen.«

»Aa, lad nu vær at drille mig, Mor! Tror Du, vi faar godt Vejr i Morgen?«

»Jeg skal gøre mit bedste — men hvorfor det?«

»Jo i Morgen begynder de at høste oppe hos Karen Petersens, og saa skal —« Helga faldt i Søvn uden at fuldføre Sætningen.

IX.

JØRGEN RAG, Skomagerdrengen, galdt ikke for noget lyst Hoved og var det heller ikke. Han var godtroende og let at løbe om Hjørnet med, og fra han var Barn, havde hele Landsbyen drevet Løjer med ham. Som oftest gik det vel ikke op for ham, at han var til Nar, men selv om han opfattede det, lod han som ingenting. Forholdene havde givet ham ganske god Øvelse i at forstille sig, og han besad en vis Snedighed i at efterligne sin egen Dumhed, der gjorde, at man efterhaanden ansaa ham for helt Idiot og derfor viste ham en Del Medlidenhed.

Han var, hvad man kalder et Kærlighedsbarn. Hans Moder var et indskrænket Kvindemenneske, der ikke kunde eller ikke gad tjene Opholdet til sig selv og derfor i mange Aar havde boet i Sognets Fattiggaard, hvor hun saa fik ham med en Vagabond, som man havde

indlogeret dér for en Nat eller to. Saadanne Børn, faldne efter Fattiglemmer, var der for Resten flere af i Sognet, da man især under den gamle Præst var for human til at sondre de mandlige og kvindelige Fattiglemmer fra hinanden.

Paa Fattiggaarden havde Jørgen været alles Dreng og faaet mere Prygl end Mad, derfor var han blevet saa lang og tynd. Og den idelige Kosten og Hundsens med ham allerede fra lille gjorde ham endnu mere sky og fejs, end han af Naturen var.

Saa blev han konfirmeret og kom i Skolemagerlære — paa ubestemt Tid, fordi han var saa indskrænket. Han var hverken flittig eller lærelysten af Anlæg, men en vis Ærgerrighed, der stod i daarlig Sammenhæng med hans ringe Evner, virkede som en Spore paa ham og fik ham til at slide.

Foreløbig var det hans Livsmaal at blive Svend. Det var paa sjette Aar, han arbejdede i Faget, men nu var der heller ikke langt til. Mester sagde det næsten hver Dag, naar der var Arbejde, som vilde optage Drengen til Midnat. Saa lagde han sin Haand paa Drengens Skulder, saa det varmede ham helt ned i Hjærtet, og sagde om Arbejdet: »Det er fikst, Jørgen, det er udmærket; vi kan snart begynde

at sy nyt nu!« — Saa en skønne Dag var Til-
sidesættelsens Tid forbi, for saa blev man
Svend, og en Svend var altid regnet.

Paa dette Punkt var det, Jørgens Ærgerrig-
hed koncentrerede sig — han vilde være reg-
net. Ikke i al Almindelighed, saa vidt gik
hans Ærgerrighed ikke, men af Pigerne. Han
var tyve Aar nu, og hans Tanker og Længsler
gik den Vej, men naar han en Lørdag Aften
stjal af sin sparsomme Sovetid og listede hen
til Kirken for at tage Del i Dansen, saa fnisede
Tjenestepigerne og trak sig tilbage fra ham.
Han var kun Dreng og kunde heller ikke byde
dem paa Kirsebærvin nede i Kroen saadan som
Karlene — han havde ingen Penge. Men en
Svend kunde tjene saa mange Penge, han ly-
stede, tre—fire Kroner om Ugen foruden Kosten,
og inde i Byerne endnu mere. Saa var der
ingen knappe Steder mere.

Han vilde have Pengene løse i Lommen,
som han havde set en Handelsrejsende, der
solgte Lær til Mester, have det. Saa vilde han
tage en Tokrone op og smide den paa Disken og
lade, som om han slet ikke vidste, at det var
en Tokrone. Og ikke tælle efter, naar han fik
igen, men stryge lige i Lommen. Saa skulde
Tjenestepigerne glo stort og glemme at gøre
sig kostbare.

Men saa gad man maaske ikke engang være over at tænke paa Tjenestepigerne, ikke for noget alvorligere da. Øvregaardssønnen han forstod det, han saa altid hen over Hovedet paa Tjenestepigerne, og alligevel krøb de for ham allesammen. Det var godt nok til dem, vigtige som de var. Saadan en Pige, som ingenting havde, kunde være god nok til en Karl, men ikke til en udlært Haandværker. Gik ikke hans egen Mester og drev Smaakæresteri med en rig Gaardmandsenke! Og ovre Norden for Mosen havde Degnens maattet sende deres Datter bort, fordi hun tog en simpel Tjenestekarl ind gennem sit Vindue! — Jørgens Fantasi blev vildere og vildere, efterhaanden som Virkeliggørelsen af hans store Maal rykkede nærmere, og tilsidst saa han sig i Aanden gift med en Gaardmands- eller Degnedatter. Det var ham umuligt at afgøre, hvilken der var at foretrække.

Mens han sad deroppe, til Ørene i Beg og Sværte og Drømme, der ofte var nærgaaende nok, fulgte han Frøken Helgas Færd fra Morgen til Aften. Han hørte dem aabne Sovekammervinduet nede bag Løvet og vidste, at nu stod hun op, han saa hende færdes dernede syngende og sludrende, vidste, naar hun og Moderen var uenige, naar de gik ud, og naar de

spiste, fulgte fra sit høje Stade alle deres Livsvaner. Døgn efter Døgn saa han fra sit Fangebur ofte ikke andre Mennesker, og Synet af de to Kvinder havde en egen Virkning paa ham. Navnlig galdt det Frøken Helga.

Naar han fra tidlig om Morgenens havde lyttet efter det Øjeblik, da Kammervinduet blev lukket op — ofte i flere Timer —, og han saa hørte hendes glade, klangfulde Røst, strømmede Blodet stærkt til hans Hjærte og gjorde ham angst, for i næste Øjeblik at strømme endnu voldsommere tilbage igen. Aarerne knyttede sig paa hans magre Hænder, og Halsen svulmede op, saa han maatte aabne Bluselinningen for ikke at kvæles. Og det første Syn af hende om Morgenens kunde faa det til at løbe blakket for hans Øjne, saa han ikke kunde slaa en Pløk i eller sy en lige Søm. Uvilkaarligt greb han da fat i Disken foran sig og sad ganske stille med lukkede Øjne, og i hans stakels Hjørne dansede de sælsomste, syge Forestillinger rundt. Det drejede sig altid om Kvinder, og Anfaldene kom især, naar han havde været indestængt i længere Tid.

Han forstod hverken Sygdommen eller dens Aarsag, men søgte i sin Fortvivelse efter Udveje til at dysse sit blegsottige, gærende Blod til Ro. Rent instinktmæssig fandt han et Mid-

del og blev slaaet med Forundring. Overraskelsen gjorde ham vild og fik ham til at springe rundt i Værkstedet og udstøde Hyl af Glæde.

Men bagefter blev han tung til Sinds.

Han sad stille og sammenknuget og søgte ved forceret Arbejde at overvinde det uforklarlige Tryk, der hvilede paa ham, og en enkelt Tanke klarede sig efterhaanden i hans tunge Hjerne: Synd. Vorherre havde set det, og han straffede saadan noget strængt — der foresvævede ham noget om Dødsstraf. Lynet skulde maaske slaa ned i ham eller —.

Han krøb gruende sammen og bad sit Fader-vor, og blev ved saa længe, til han syntes, at Faren var afvendt.

Da han var faldet til Ro og sad ved sit Arbejde og betragtede den smukke Frøken Helga, overfaldt Skammen ham, og han dukkede Hovedet. Hun maatte kunne se det paa hans Ansigt, hvad han var for én. Og ved at se hende foresvævede det ham dunkelt, at han forbrød sig mod den smukke, englerene Pige. Han kaarede hende da til sin Skytsaand og besluttede at tænke paa hende, naar Fristelsen kom. Og han følte sig igen glad og tryg.

Men der kom et nyt Anfald, fulgt af kvælende Nedstemthed, og igen ét — med kortere

og kortere Mellemrum. Og det hjalp ikke, han tænkte paa hende — tværtimod.

Det forekom ham, at alle Mennesker maatte kunne se det paa ham, naar han gik gennem Landsbyen, og han sank sammen i Knærne derved. Han tyede igen til Fadervor og læste det baade Morgen og Aften; om Søndagen gik han i Kirke — det plejede han ellers aldrig — og besluttede at betro sig til Præsten. Men han turde alligevel ikke, da det kom til Stykket. Ogsaa naar Anfaldet kom, skyndte han sig at læse Fadervor, og en Tid hjalp det. Men en Dag greb Lidenskaben ham modstandslost lige efter Bønnen; og bagefter sank han sammen i den sorteste Fortvivlelse.

Hvor lidet genial han end var, gik det dog op for ham, at han narrede sig selv og anvendte alle mulige Kneb for at svække Betydningen af det skete. Blot der gik et Par Dage hen i Ro for ham, forekom dette Tidsrum ham meget længere, og han foregøglede sig selv, at han nu var godt paa Vej til at overvinde det frygtelige. Dette var saa Stenen, hvorover han igen faldt.

Men da han opdagede Selvbedraget, greb han til den Udvej at føre nøjagtig Kontrol med sig selv. I Vindueskarmen lavede han Blyantstreger for alle Maanedens Dage, og for

hver ond Dag lavede han Stregen om til et Kryds. Beskæftigelsen optog ham, næsten som var det et Bogholderi, der ikke angik ham selv. Han lod staa til og passede blot paa, naar Bedraget vilde snige sig ind i Regnskabsførelsen. Og han følte ingen Anger, selve Kontrollen indeholdt en Slags Retfærdiggørelse.

Men da Maaneden var ude, forfærdedes han ved at overskue sine Optegnelser. Der var mange flere Kryds end Streger, for nogle Dage var der to Kryds, for en enkelt endogsaa tre. Det sortnede for ham og sved og strammede i hans store Baghoved, han følte sig helt syg og udtæret og syntes med en Gang ikke, han kunde støtte paa Benene. Han sank da hen i den Tilstand af Halvbedøvelse, der følger af stærke legemlige Smærter.

Henad Morgen, da Mesteren laa vaagen og tænkte paa den rige Enkes Gaard og sin egen gode Forretning og havde travlt med at opføre deres samlede Værdi, hørte han det pusle oven over sig paa Loftet. Han lyttede. Han vidste, at Drengen tidligere havde gjort Forsøg paa at tage Livet af sig, og at slige Forsøg som oftest gentog sig, næsten altid paa samme Maade. Han kunde ikke nægte for sig selv, at Drengen blev daarligt behandlet, og der lurede derfor altid et Steds i ham en lille Skræk, især naar

han skulde op paa Loftet i Mørke. Da han nu hørte Skraben som af en Stol og derefter et Bums, som om den væltede, sprang han op, tændte Lys og skyndte sig op paa Loftet. Han kom lige tidsnok til at snitte Spanderemmen over, inden Drengen var helt kvalt. Han var dybt rystet og følte, at en Forandring i Drengens Kaar var nødvendig, og han gav ham derfor stræng Befaling til at gaa i Kirke hver Søndag, enten der saa var travlt paa Værkstedet eller ej.

X.

FRU Bergs og Helgas Nikken hin Søndag Morgen, da de kørte i Skoven, dannede et Vendepunkt i Jørgen Rags triste Tilværelse. Det var jo faa Dage efter hans fortvivlede Selvmordsforsøg, han havde været tidlig oppe og sad og sled for at blive færdig til Kirketid, trist ved Tanken om, at han nu blev nødt til at staa tidlig op om Søndagen ogsaa.

Nu og da overfaldtes han af Gru ved Tanken om, hvordan man nu vilde behandle ham, naar han kom paa Gaden — han havde Minder fra forrige Forsøg. Oppe ved Kirken vilde de alle sammen tale om ham og slaa med Hovedet i Retning af ham, naar han kom. Men det brød han sig ikke saa meget om. Værre var det med Karlene og Pigerne. De grinede og kom med Spørgsmaal, naar han mødte dem, og lod han, som han intet hørte,

saa holdt de ham fast og trak ham ind i Portene for at drive Løjer med ham. Og Drengene var de allerværste. Det kunde godt falde dem ind at tage en Sten op og sigte paa ham, naar han kom forbi; og gav han sig saa til at løbe, forfulgte de ham skrigende.

Han vidste paa en Prik, hvordan de alle vilde behandle ham; og naar han tænkte paa deres ondskabsfulde Drillerier, rykkede det i ham, saa han ikke kunde sidde stille. Og naar han kom til det Punkt, hvor Drengene holdt Jagt paa ham, trak han uvilkaarligt Benene op under sig og blev ganske svedig.

Over for selve Handlingen tænkte og følte han intet. Den Halvdøs, hvori den var begaaet, laa endnu over hans Hjerne, og han havde ingen som helst Forestilling om de enkelte Omstændigheder ved den, men kun en løjerlig Fornemmelse rundt om Halsen, hvor Bluselinningen rørte, og saa et Tryk et Sted oven i Hovedet, som om nogen havde sat en Stok mod hans Hjerne og blev ved at klemme til. Han havde følt det Tryk hele sit Liv, kun svagere og stærkere; i Almindelighed føltes det som Spidsen af en Finger, men naar han var meget nedslaaet som nu, føltes det, som om Dupskoen af en Stok blev stemt fast mod hans Hoved. Saa veg baade hans Smule

Tanker og hele hans Ærgerrighed fra ham, og han sad hen som et Bytte for den store Tomhed.

Ingen vilde have med ham at gøre mer, selv om han blev Svend, ikke engang en Tjenestepige end sige en Bonde- eller Degnedatter. Han følte det og knugedes sammen af den sorteste Forladthed.

Da traf deres smilende Hilsen ham og trængte ind i ham som en Solstraale i tykt Mørke. Han blev ganske forvirret, som man bliver det ved pludseligt, stærkt Lys — det løb helt rundt for ham. Og under denne Lysfornemmelse slog det ham, at de ikke kunde være rigtige Mennesker, de maatte være Engle. Han havde før hørt om Engle, der kom til de ulykkelige og forladte.

De havde nikket — skønt de vidste, hvad han havde gjort og hvorfor; alle vidste det jo. De havde nikket — det blev til en ensformig, lys Tone i ham, en Stump Melodi. Han følte sig stivere i Ryggen, han arbejdede raskt og blev færdig, han gik ikke i Kirke, men vandrede ud ad Landevejen — de havde nikket til ham. Og han gik og gik i den stegende Sol, smed sig i Grøfterne, bed i Græsset, lo og græd — de havde nikket til ham. Han saa de to frisk og kraftigt farvede Ansigter for sig

hele Tiden, imod den blaa Himmel, imod Vejens hvide Støv — de nikkede og smilede.

Og han gik videre, smed sig og gik igen uden noget Maal eller Med, men i en bestemt Retning, til han stod ved deres Køretøj. Dér lagde han sig og tænkte paa deres Hilsen, tænkte ikke paa andet hele Dagen, saa dem nikke og smile sig i Møde bestandig.

Og saa deres Venlighed paa Hjemvejen — der var nok til at glæde sig over i mange Dage. Men Lykken gjorde ham fordringsfuld, og naar de gik nede i Haven eller forlod Huset for at tage Del i Høsten og glemte at se op, gjorde han en lille Støj, og de saa op og nikkede.

Frøken Helga hilsede hyppigst, eller han lagde mest Mærke til hendes Hilsen. Den foresvævede ham Dag og Nat, og i hans trange Hjerne arbejdede det —: Mesteren var Kærest med en rig Gaardmandsenke! Og Degnedatteren Nord for Mosen havde taget en simpel Tjenestekarl ind gennem Vinduet! Og nu var man selv snart Svend, Mester sagde det saa ofte. »Jørgen, det er fikst«, sagde han, »vi kan snart begynde at sy nyt nu.« Hvorfor nikkede Frøkenen bestandig til ham? Hvorfor vel? — hun elskede ham simpelt hen.

Denne Tanke blev snart fuld Vished for

ham og faldt ham saa naturlig, at han kastede smaa Genstande ned i Haven, bestemte for hende — en Kam, han havde fundet paa Landevejen, en lille Blikæske, han købte for en 25-Øre, som Mester engang havde glemt paa Disken. Det var de eneste Penge, Jørgen havde ejet i Aar og Dag, og det kostede ham en Del Overvindelse at give dem ud.

Hans Tanker tog de vildeste Veje, han tænkte sig hende i Fare og laa en hel Nat under Verandaen uden for hendes Gadedør, skønt han var bange for en Mus. Det var helt hen i det kolde Efteraar. Stundom overfaldtes han ogsaa af Frygt for, at hun ikke skulde tro sig genelsket og gaa og lide ved det; saa nikkede han ivrigt til hende, hun nikkede igen, og han følte sig beroliget. Han tænkte ogsaa paa at foreslaa hende og Moderen, at han i Smug skulde reparere deres Fodtøj af Mesterens Lær; saa kunde de spare de Penge.

Under denne Forvisning om at være den Udvalgte rejste hans Selvfølelse sig. Og hvad Bøn og Rædsel og Kontrol ikke havde udrettet, det udrettede den nye Følelse. Kærligheden fik ham til at rette sig og vinde Magt over sine Anfald, saa han en Dag kunde sige,

at han nu intet havde fejlet i henved tre Maaneder.

Den Dag tog han den store Beslutning at fri til Frøken Helga.

Ogsaa en anden Følelse var medvirkende. Det var henad Jul, og efterhaanden som Kulden tog til, saa han mindre og mindre til hende. I Haven færdedes hun næsten ikke mere, og han maatte nøjes med det korte Glimt af hende, naar hun og Moderen gik ud. Han havde derfor vanskeligere ved at holde sin Selvtillid oppe og grebes undertiden af en ubestemt Frygt for at miste hende.

Om om Aftenen stod han uden for Laagen til »Stærkassen«. Han var vasket og kæmmet og havde iført sig sit Konfirmationstøj, der var altfor kort paa Arme og Ben, men for Resten havde holdt sig godt. Der var Lys inden for de nedrullede Gardiner, og han hørte Helga le. Men da han havde banket paa Døren og stod og ventede, sank alt hans Mod, og da han hørte Skridt nærme sig indefra, krøb han om bag Buskene i Haven. Døren aabnedes. »Det var dog mærkeligt,« hørte han Fru Berg sige, og der blev lukket igen. Saa listede han op og krøb i Seng.

Juledag gik han op til en klog Husmand,

der kunde læse og skrive og vise igen, og ved fælles Hjælp satte de et Frierbrev sammen:

Kære Veninde!

Det er saa yndigt at følges ad
for to, som gerne vil sammen være.
Og holder Du af mig,
saa holder jeg af dig,
og saa vil vi leve til evig Tid.

Men jeg tager dig ikke for Pengenes Skyld,
for nu bliver jeg jo snart Svend, og saa har
jeg jo min gode Profession. Og saa skal Du
ikke bryde dig om, at Jens Petersen rejste,
som kun er sytten Aar, og jeg er tyve.

Og saa vil vi bygge, og saa vil vi bo,
og saa skal vi leve saa lykkelig vi to.

Din inderlig elskede

Jørgen Rag.

XI.

JULEDAG om Formiddagen var Fru Berg gaaet ud til Husmandshytterne med nogle Pakker Godter til Børnene. Helga var færdig med Morgenarbejdet og gik frem og tilbage mellem Stuerne; hun kedede sig som altid, naar Moderen var ude.

Hun gik og tænkte paa Jens, Karen Petersens Broder, og der kom et Stænk af Alvor over hendes Træk, som de ikke havde haft før. Hele Høsten havde de været sammen hver Dag, og hun havde hjulpet ham med hans Arbejde. Og om Efteraaret, da han intet havde at bestille, var han kommet ned til »Stærkassen« og havde hjulpet dem med at gøre Haven i Stand. Men nu til November havde Forældrene pludselig sendt ham over til Øerne, til noget, man kaldte Højskole. Folk havde kaldt dem »Kærestefolkene«, men det gjorde ikke noget, for hun kunde godt lide ham.

Han var en god Kammerat, og de havde haft det morsomt sammen, og hun savnede ham.

Hun blev som altid alvorlig ved at tænke paa ham og følte Trang til at gaa ind og trykke Kinden til Pudens og tænke paa ham med lukkede Øjne. Saa kunde hun bedst se ham for sig.

Paa Gulvet inde i Sovekamret laa et sammenfoldet Brev — det maatte være smidt ind gennem Vinduet. Hun tog det op og kiggede paa det. Det var hæftet sammen med en Klat Beg og meget snavset. »Til Frøkenen« stod der. Hun aabnede det og læste, stod en Stund og stirrede frem for sig og gav sig pludselig til at græde. Hun smed sig paa Sofaen inde i Dagligstuen og græd med Ansigtet i Pudens, lod sig glide fra Sofaen ned paa Tæppet under Bordet og laa der sammensunken, med Pudens i Favnen, og græd videre.

Det bankede, men hun ænsede det ikke. Endnu engang, og en høj, kraftig ung Mand med et skuespilleragtigt, fyldigt og glatraget Ansigt og stort krøllet Haar traadte ind. Han gik frem paa Gulvet i den forreste Stue og saa sig interesseret om, og det varede noget, inden han fik Øje paa den unge Pige, der laa i halv oprejst Stilling under Bordet og betragtede ham med sine store Øjne fulde af Taarer. Da han

endelig fik Øje paa hende, bukkede han dybt, gjorde en forfjamsket Undskyldning og trak sig diskret tilbage.

Helga kravlede frem under Bordet og saa nysgerrigt efter ham. Uden for Laagen mødte han Fru Berg og hilste, de talte sammen og fulgtes ad ind; Helga skyndte sig ind i Sovekamret og badede sine Øjne. Da hun kom tilbage, sad Moderen og den Fremmede og talte om Rejsen fra København herover, som efter Fruens Mening var meget besværlig, navnlig gennem Jylland, hvor der ingen Bane var.

Fru Berg præsenterede: »Hr. Halvor Purgsenius — Videnskabsmand?« og saa spørgende paa ham ved det sidste Ord. Han gjorde en beskeden Bevægelse, som vilde han sige, at det ikke tilkom *ham* at give sig selv en saadan Titel. Helga rakte ham Haanden uden at se paa ham — hun var flov over Situationen fra før.

»Ja Frue,« fortsatte han, »jeg tilstaar, at det er en anstrængende Maade at rejse paa, men De maa til Gengæld indrømme mig Idyllen. Al de danske Øers Poesi forsvinder, naar man jager igennem dem med et Jærnbanelog. Jærnet, dette ypperlige Symbol paa vor haardhændede, upoetiske Tid, knuger én sammen, og den

rastløse Jagen tager Vejret fra én; man aander først op og bliver sig selv igen, naar man gaar i Land her, bestiger Diligencen og føres af kraftige Heste fra Kro til Kro. Man skifter Heste, Pysken knalder, og af Sted gaar det igen; eller man bestiller Logi, gnaver Skroget af en Høne i sig, sover i et Bjærg af Dyner og bliver purret ud af en rødmosset Bondedpige! Er det ikke som med et Slag at blive henflyttet til ældre Tiders Hygge? Hvilken Romantik rummer ikke Posthornets Klang sammenlignet med Dampfløjten!« —

Han talte med store Haandbevægelser og betragtede imens opmærksomt de to Kvinder, rede til at bryde af og høre efter ved den mindste Antydning af en Indvending. Hans Stemme havde en blød, lidt oratorisk Velklang, og over hele Personen hvilede et let, klædeligt Anstrøg af Undseelse.

Efter endnu en Stunds Samtale rejste han sig for at gaa.

»Endnu engang, undskyld min Paatrængenhed. Det gjorde mig ondt at erfare paa Rejsen herover, at min Faders bedste Ven ikke mere er blandt de Levendes Tal. Jeg havde glædet mig meget til at gøre hans Bekendtskab — og oprigtig talt ogsaa lovet mig god Støtte af ham ved mine paatænkte Efterforskninger i Kirke-

bøgerne her. Fader har fortalt mig saa meget om ham, og efter Postkuskens Beretning skal han jo ogsaa have været en ganske ejendommelig Sjælesørger. Jeg er Dem taknemmelig, fordi De har givet mig Lov til at tage det Sted i Øjesyn, hvor han endte sine Dage. Det vil interessere Fader at høre, hvorledes den gamle Præst har boet. Aldershvile sagde De, det hed? Et smukt Asyl for en mødig Kæmpe, en Herrens Stridsmand, der har lagt sit Sværd. — Tak, jeg tør ikke lægge Beslag paa Dem længere; jeg maa nu tilbage til Kroen og ordne mine Sager lidt. Apropos Kroen! jeg maa gøre Dem endnu en Indrømmelse, Kroen er virkelig lidt af et ubehageligt Opholdssted for den, der er vant til at leve inden for Hjemmets lune Vægge. Man maa gøre en Dyd af Nødvendigheden, eller ogsaa betragte Krolivet som et af de Onder, der klæber ved alt, selv det bedste paa denne ufuldkomne Jord, altsaa ogsaa ved Romantikken.«

Han tog Afsked. De to Kvinder havde ikke haft noget imod at fortsætte Samtalen lidt endnu, men det kunde ikke gaa an at nøde ham mere. I Døren fik Fru Berg en Ide: »Har De ikke Lyst til for en Gangs Skyld at ombytte Skroget af en Høne med Skroget af en Gaas? Saa kunde vi samtidig erfare noget

nærmere om, hvorledes det staar til i Hovedstaden. Men vi er Bønder, vi spiser Kl. 1.« — Hr. Purgsenius tog med Tak imod Indbydelsen.

Da han var gaaet, fik Helga pludselig et nyt Anfald af Graad, og paa Moderens forundrede Spørgsmaal viste hun hende Brevet. Fru Berg lo højt over dets komiske Indhold, men da hun saa, hvor alvorligt Helga tog det, blev hun selv alvorlig og gav sig til at trøste: »Herregud, er det nu ogsaa noget at bryde sig om. Der er saamænd ogsaa blevet friet til mig, og det endda mens jeg hang og svævede mellem Himmel og Jord. Det var af — ja kan Du gætte hvem — af Øvregaardssønnen, mens vi kørte Korn ind. Han skulde hjælpe mig ned af Læset, men i Stedet for at sætte mig ned beholdt han mig paa Armen og spurgte, om jeg ikke kunde lide at blive baaret saadan gennem Livet. Det Fæ! Men jeg pegede paa hende Pigen, Du ved nok, som nu har maattet tage hjem, og spurgte ham, hvorfor hun vraltede saadan. Hun gik henne paa Stubben og rev. Saa blev han flov og slap mig ned. Vi kappes nok om at gøre Lykke, Du og jeg.«

Fru Berg sad ved Datterens Side i Sofaen, klappede hende paa Kinden og saa moderlig

bekymret ud. Men midt under Trøsten brast hun i Latter, selve den Ide af den fjollede Skomagerdreng at fri til hendes Datter forekom hende ubetalelig komisk. Tilsidst maatte Helga le med, og snart sad de to og udmalede sig, hvorledes det vilde tage sig ud, naar den ene fik Øvregaardssønnen og den anden Skomagerdrengen.

Fru Berg antog nærmest, at Frieriet var en Spøg, og at en eller anden stod bagved. Og de besluttede at gaa ind paa Spasen. Næste Aften skulde de have Gilde for alle Deltagerne i Skovturen, og Fruen foreslog, at de skulde indbyde Jørgen ogsaa og forestille ham som Husets tilkommende Svigersøn. Helga krympede sig lidt ved at skulle optræde som Jørgens Kæreste, men gik dog ind paa Spøgen.

Moderen gik i Køkkenet, og Helga, der var i godt Humør, krøb i ubevidst Trang til at give sin Glæde et plastisk Udtryk op paa Sofaryggen og derfra op paa et Skab, hvor hun satte sig til at synge og dingle med Benene i Luften. Saadan sad hun, da Hr. Purgsenius kom igen henad ét.

»Det maa man sige« sagde han smilende, »Frøkenen spænder over hele de menneskelige Følelsers Klaviatur.« Fruen kom ind, og Hr. Purgsenius gjorde Undskyldning, fordi han

ikke var i Selskabsdragt. »De forstaar — naar man rejser —!«

Under Maaltidet fortalte Gæsten, hvad der var af Nyt i Hovedstaden. Han var godt orienteret baade i Teaterverdenen og den Kreds, som Fru Berg havde tilhørt, og det viste sig, at de havde flere fælles Bekendte.

Fru Berg var usædvanlig livlig. Hun havde boet paa Landet i tre Fjerdingaar, uden at det nogensinde var gaaet op for hende, at hun kedede sig; og dog havde hun hele Tiden savnet noget herude — hun mærkede det nu. Uden at vide det havde hun hver Dag gaaet og savnet: lidt Etikette, lidt Flirt, lidt Ridderlighed, lidt af det diskret antydende, der gør Samtalen saa pikant, kort sagt lidt af alt det, der krydrer Tilværelsen og animerer. Herude var der intet Spillerum, enten var man klodset undselig eller yderlig nærgaaende, Samtalen herude var Træskorytme, haandfast og lige til, i Stedet for det vovede satte man herude Plumpheden.

Fruen var begejstret for sin Gæst. Han var den ydre Aarsag til den voldsomme og uformodede Reaktion mod Tilværelsen herude, som hidtil havde tilfredsstillet hende helt, han havde fremkaldt i hende Erindringen om alle Hovedstadslivets Attraaværdigheder, og i kyinde-

lig Taknemmelighed udstyrede hun gavmildt ham selv med alle disse attraaværdige Egen-skaber: han var ridderlig, beaandet, diskret, formfuldendt. Blot saadan en lille Undskyldning for Klædedragten, hvor virkede den ikke forfriskende, som et Pust fra en anden Verden!

Hr. Purgsenius var en underholdende Fortæller. Han kunde fremstille en kendt Person saaledes, at man saa Vedkommende lyslevende for sig og tillige syntes, man saa ham i ny Belysning. Til man opdagede, at det nye var noget af Fortællerens egen Personlighed, noget han digtede ind af sit eget. Han havde Ansigt og Stemme fuldstændig i sin Magt og syntes nøje kendt med Teaterforholdene bag Kulisserne. Alle disse Omstændigheder samt hans skuespilleragtige Ydre bragte et Øjeblik Fru Berg paa den Tanke, at han virkelig var Skuespiller men af en eller anden Grund ønskede at holde det skjult.

Uimodstaaelig morsom var hans Skildring af det »Gæsteværelse«, der var blevet ham anvist i Kroen. Der var Lergulv med dybe Rottehuller i og umiskendelige Spor af Rotter paa Bordet og i Vinduskarmen. Døren havde ingen Klinke men var til at lukke indvendig ved Hjælp af en Stump Sejlgarn, der skulde

vikles om et Søm. »Og Sengen indeholder et velkonserveret Aftryk i Basrelief af den Pranger, der sidst har ligget der. — Men Rotterne er næsten det værste. Allerede en Mus kan faa mig til at krybe i — naa i et Musehul; men for Rotter nærer jeg en sand Rædsel. Godt at det hele kun drejer sig om ganske faa Dage.«

»Vi har to Gæsteværelser ovenpaa, der staar til Deres Tjeneste, hvis De vil benytte dem. Jeg tror hverken, der er Rotter eller Mus, og vi benytter dem aldrig, saa De kan rolig tage imod Tilbudet,« sagde Fru Berg.

Hr. Purgsenius vægrede sig bestemt, han havde allerede trukket for store Veksler paa deres Gæstfrihed, sagde han. Og Fru Berg lod Spørgsmaalet falde, skønt hun gjerne havde set, at han havde taget mod Tilbudet. Men det anstod sig ikke for hende at trænge yderligere paa.

Men da han gik, sagde han pludselig henkastet: »Maaske jeg alligevel maatte lægge Beslag paa Deres Værelser for de Par Dage? Jeg har haft det saa hyggeligt her, at det koster Overvindelse igen at tage til Takke med Kroen.«

»Med Fornøjelse,« svarede Fru Berg, lidt overrasket.

De fik Bud efter Husmandskonen Abelone, som plejede at gøre det grove Arbejde i Huset, og Værelserne blev gjort i Stand. Endnu samme Aften tog Gæsten dem i Besiddelse. Det var en ny og ejendommelig Følelse for dem ikke længer at være ene to; de sad om Lampen og lyttede til hans Puslen deroppe.

»Nu har vi da Mandfolk i Huset,« sagde Fru Berg.

»Ja, det er sjovt.«

XII.

ANDEN Juledag havde de to Kvinder travlt med Forberedelser til Gildet om Aftenen. Der blev rømmet helt til Side i den forreste Stue, hvor der skulde leges, Vægge og Billeder blev prydet med Grangrønt, brogede Tæpper blev anbragt i Kroge og over Døraabninger, og Lamperne overdækkede med gennemsigtigt rødt og blaat Papir. De havde ikke Tid til at lave Middagsmad og maatte bede Gæsten for en Gangs Skyld spise i Kroen; og hele Eftermiddagen var Fruen i Køkkenet og lavede til. Der skulde trakteres med skaaret Smørrebrød, Säftevand og kold Puns — og Juleknas hen paa Aftenen. Hr. Halvor blev ogsaa indbudt.

»Det er jo et helt lille Ferige!« udbrød han, da han om Aftenen kom ned i Stuerne, hvor Moder og Datter sad og ventede Gæsterne. »De venter nok fine Fremmede?«

Fru Berg smilede:

»Nogle Gaardmands- og Husmandsbørn, de to Knøse omme fra Kroen, om De kender dem, et Par Tjenestefolk og en halvfjøllet Skomagerdreng.«

Hr. Halvor saa yderst forbavset ud. Der fór et famlende Udtryk over hans Ansigt, og han flyttede Blikket pendulagtigt fra den ene til den anden.

»Jeg tror, jeg begynder at forstaa! Et Forsøg paa at forene de forskellige Lag, at udviske Standsforskelle, ikke sandt? I Sandhed en stor og smuk Ide — og sikkert ogsaa et stort Offer for Damer af Deres Stand og Opdragelse.«

»Aldeles ikke,« svarede Fru Berg, »vi lover os tvært imod stor Fornøjelse af Aftenen. Og der ligger slet ikke noget som helst Samfunds til Grund, men kun Lyst til at se forskellige Mennesker. Vi Kvinder stræber nu engang ikke højere. Og saa er det en lille Tak for sidst, for en Skovtur, vi var med til.«

Hr. Halvor bukkede med et Smil, der sagde, at han fastholdt sin Udtydning:

»Det gør Ideen om muligt endnu smukkere, at den blufærdigt maskerer sig under det hverdagsagtige. Jeg tror for Resten, jeg har nogle Betingelser for at forstaa Dem — jeg befinder mig aldrig bedre end i Selskab med den menige

Mand. Der er noget oprindeligt over Folket, som man sjældent træffer i de højere Lag, en Smag af Muld, et noget, der minder om selve Moder Jord. Det samme oprindelige har jeg ogsaa truffet hos Dem og Deres Datter, og det har forbavset mig.«

Fru Berg vilde protestere endnu en Gang, men saa lød der en Puslen ude i Gangen, og en Haand strøg famlende rundt efter Dørgrebet. »Der har vi nok vore Fremmede,« sagde hun og gik ud for at lukke op til Gangen.

»God Aften, Jørgen! Men jeg tror, De vil! Værsgod og tag Deres Sko paa igen. Tror De, det er en Moské, De skal betræde?« Men Jørgen smøg sig forbi Fruen og ind.

»Naa, ja ja da! Velkommen Jørgen og Tak, fordi De tænker paa os to enlige Kvinder.«

Han gik dinglede ind i den næste Stue paa Strømpesokker, strøg først sin Næse af med Bagen af Haanden og rakte den saa til Hr. Halvor, der lige berørte den med et Par Fingre og en uvillig Grimase. »Det er Jørgen Rag, Skomagerdreng, snart Svend,« præsenterede Fru Berg. »Jørgen har vist os den Ære at fri til Helga!«

»Det var jo overmaade ridderligt gjort af Hr. Jørgen,« svarede Hr. Halvor og kiggede

paa Skomagerdrengen, der stod og grinede henrykt.

Efterhaanden samlede Gæsterne og blev med nogen Møje bragt til at tage Plads. De sad langs Væggene paa Kanten af Stole og Sofa i stive Stillinger og sagde ingenting, de var trykket af de uvante, fine Omgivelser. Nu og da aabnede en og anden Munden for at bryde Tavsheden, men blev rød og lukkede den fast til igen.

Fru Berg talte, saa til en og saa til en anden, men det var knapt, hun kunde faa et Svar af dem, og alle hendes Forsøg paa at bryde de stive Rækker og faa Gæsterne til at rykke frem i Lyset om Bordet mislykkedes. De holdt sig tilbage i Halvlyset langs Væggene. Kun Jørgen og Aage Hermansen lod ikke til at være imponerede. Jørgen sad i en dyb Lænestol med de lange Ben lige ud i Stuen og et lykkeligt Udtryk, og Øvregaardssønnen gik skødesløst rundt og betragtede Billederne; en nu og da svagt hørlig Fløjten forraadte, at hans Sikkerhed ikke var helt ægte.

Fru Berg var ved at fortvivle. Selv Hr. Purgsenius, som holdt saa meget af jævne Folk, syntes ikke at befinde sig rigtig vel; han sad tavs og betragtede Billederne i et Album. »Der maa være noget galt ved Arrangementet,«

tænkte hun, »eller Fejlen ligger hos mig personlig. — Mon ikke Mad skulde kunne aabne Munden paa dem; det er da den eneste Mulighed.« Hun gav sig til at træffe Forberedelser til Aftensbordet.

Saa snart den lille Mette fra Boelstedet saa, at der var noget at tage Haand i med, kunde hun ikke sidde rolig længer, men gik straks i Gang med at rømme af Bordet og forsvandt saa i Køkkenet; og i et Øjeblik var Bordet dækket.

Fru Berg havde regnet rigtigt, allerede Synet af Maden begyndte at øve sin Indflydelse. De blev nu nødt til at rykke ud af Krogene og samles om Bordet, og efterhaanden som de spiste, forsvandt det trykkende. »Man kender da Gudskelov sine Folk,« tænkte hun og lo ved sig selv.

Men det mærkeligste var, at Maden virkede endnu mere oplivende paa Hr. Purgsenius end paa de andre. Han var blevet i helt godt Humør og morede de andre ved, tilsyneladende halv ufrivilligt, at røbe sin fuldstændige Uvidenhed om alt, hvad der angik Bondeforhold. Kalvene kaldte han »smaa Kør« og var ikke til at bringe bort fra, at Studene var en egen Slags Hornkvæg, som fødtes saadan, lige saa vel som Kørne og Tyrene. De lo allesammen

og især »Tvillingerne« fra Kroen; hvert Øjeblik fik en af dem Maden i den gale Hals. — »Han maa have været meget sulten,« tænkte Fru Berg, »maaske de ikke har haft noget paa Kroen, han kunde lide.«

Efter Maaltidet skulde de lege, men Hr. Halvor Purgsenius var kommet i Gang med at fortælle morsomme Historier fra sin Studentertid og samlede hele Opmærksomheden om sig. De lyttede til hans Fortællinger om natlige Gadeoptøjer og Kampe med Vægterne med opspilede Øjne og halvaaben Mund og kom paa de mest spændende Steder med smaa, umiddelbare Udbrud. Kun Aage Hermansen lod sig ikke rive med men smilede stille og sad og saa mere intelligent ud end de andre.

Fru Berg, for hvem Studenteranekdoter ikke var noget nyt, satte sig hen ved Siden af Karen Petersen. »Er Jens ikke hjemme i Julen?« spurgte hun hviskende.

»Jo, han kom Juleaften.«

»Hvorfor i Alverden tog De ham saa ikke med herhen?«

»Han maatte ikke for Far.«

»Maatte ikke?«

»Nej, for Far tror, han holder af Helga.«

»Saa er det maaske derfor, han blev sendt til Højskole? Men hvad kan Deres Far egent-

lig have imod Helga?« Fru Berg var lidt krænket.

»Far vil, at Jens skal have Mette.«

»Hende dér, den lille knoklede Arbejdshest? stakkels Jens! Saa Deres Far har forgabet sig i hende?«

»Nej, men Mettes Far har en Ager, der gaar ind i vor Jord, og det har altid pint Far, at han ikke kunde faa Skellet rettet. Saa naar Jens gifter sig med Mette og faar Gaarden hjemme, kan Ageren drages ind under vor Mark. For Mette er eneste Barn.«

»Det kan Deres Far da ikke have megen Fornøjelse af, naar han ikke engang selv har Gaarden til den Tid. Det var jo meget simplere at købe den næsvise Ager.«

»Mettes Far vil ikke sælge den for nogen Pris. Far har ogsaa prøvet at føre Proces om den og betalte en Prokurator mange Penge for at bevise, at den hørte Far til. Men det gik ikke.«

»Dette er altsaa den sidste Udvej,« sagde Fru Berg, idet hun rejste sig og gik over til de andre for at se, om de ikke snart kunde faa en Leg i Gang. Hun længtes formelig efter at lege og komme i Berøring med de andre.

»— Det var langt over Midnat,« hørte hun Hr. Halvor fortælle, »og jeg hvilede trygt i

Morfevs' Arme. Saa vaagner jeg med et Sjok ved, at en af mine Venner kommer styrtende ind i Kammeret med et Lys og raaber: Brand! Brand! Hvor? spurgte jeg forfærdet, sprang ud af Sengen og greb Vandkanden. I Portnerens røde Næse. svarede han. Jeg blev ærgerlig, naturligvis, og satte ham udenfor.«

Aage Hermansen nikkede forstaaende, fleres Ansigter fik et eget Udtryk, som grundede de paa noget. — »Men hvad gjorde De ved Kvind-folket?« busede det endelig ud af Mette.

»Kvindfolk?«

»Ja, sagde De ikke, at De hvilede —?«

Hr. Halvor vendte sig fortørnet mod hende; han var rød i Hovedet, og der svævede ham et vredt Ord paa Læberne.

»Naa, skal vi saa begynde!« udbrød Fru Berg overlydt og klappede i Hænderne. »Lade Skoen gaa, ikke?« og hun saa rundt i den forfjamskede Kreds med sit rolige Smil.

Man gik ind i den anden Stue og stillede sig i Rundkreds, og en af »Tvillingerne« blev anbragt inde i Kredsen. De trykkede sig tæt op ad hinanden og holdt Hænderne paa Ryggen, og en tyndslidt Sko vandrede fra Haand til Haand uden om Ringen. Knøsen drejede sig stadig rundt og holdt Øje med Bevægelserne. Pludselig fik han et Slag i Ryggen,

han vendte sig hurtig om og greb den paa-gældendes Hænder, men Skoen var allerede sendt videre. Saa blev der Latter.

Der var Fart i Legen, og snart maatte en, snart en anden ind i Ringen og staa for Slag. De fra Landet var vant til Legen, og nogle af dem havde stor Øvelse i at afgøre, hvor Skoen i et givet Øjeblik befandt sig. Vanskeligere var det for Hr. Halvor og Frøken Helga, de kunde næsten ikke slippe ud igen, naar de først var kommet ind. For Fruen gik det lettere, hun holdt af at se Folk ind i Øjnene, og det kom hende til Gode.

Hun drejede sig langsomt rundt i Kredsen og smilede. Der faldt et temmelig stærkt Slag, det maatte være Helga. Men hun havde lige været inde — Fru Berg lod som ingenting. Hendes Blik strejfede Aage Hermansen, han var hidtil gaaet fri og saa vigtig ud. Ved det næste Slag drejede hun sig roligt om og betragtede ham. Der skød sig en ejendommelig Tindren frem af hans smaa, stikkende Øjne, og han borede dem hæftigt ind i Fru Bergs, som vilde han brænde en Tanke ind i hende. Men de forsvandt i hendes store rolige Blik uden at efterlade noget Indtryk. Og hun blev ved at se ham i Øjnene, til hun mærkede en

lille Trækning nedad i hans Blik; saa greb hun ham om begge Arme — han havde Skoen.

Men han tog øjeblikkelig Karen, som var altfor langsom til at kunne faa Skoen skjult igen. Han var selv den første til at slaa og lagde saa godt i, at hun fik Taarer i Øjnene. Fru Berg sendte ham et bebrejdende Blik.

Saa kom Mette ind og fik et drøjt Slag af den ældste Tvilling. »Av, din Sow!« raabte hun uden at vide, hvem der slog.

Efterhaanden blev det en hel Vædestrid om, hvem der kunde slaa haardest. Hr. Halvor havde allerede faaet for meget af det Gode og trukket sig ud af Ringen, og end ikke Fru Berg og Frøken Helga, som man til en Begyndelse næppe turde røre ved med Skoen, gik nu Ram forbi. Fruen stansede derfor Legen og fik en Panteleg i Gang; og da alle meget hurtig havde givet Pant, holdt man Hvil, og Drikkevarerne blev sat frem.

Ved Punsen blev Helga skønt modstræbende anbragt ved Siden af Jørgen i Sofaen. Der faldt mange tørre, lune Bemærkninger om de to fra det oprømte Selskab, og Hr. Halvor holdt en spøgefuld lille Skaaltale over Ordspøget: Skomager bliv ved din Læst, som han — under Henviisning til, at en stor Del af Historiens Heroer oprindelig var Skomagere —

beviste, var et af de umoralske Ordsprog. Ligesom hver af Napoleons Soldater bar en Marskalstav i sin Tornister, saaledes havde enhver Skomagerdreng Berømmelsens Spire i sig. Han kunde lade sig bære frem mod Berømmelsens Højder af sine poetiske Anlæg — som Hans Sachs, af sine kritiske Anlæg — som Gifford, eller af en Kvindes Kærlighed — som Jørgen Rag. Af disse trende var den sidste den største.

Efter denne lidt uforholdsmæssige Tale drak man det unge Pars Skaal. Det meste af Ironien var gaaet hen over Gæsternes Hoveder, men de vidste, at det var ment morsomt, og lo. Jørgen selv sad og grinede over hele Ansigtet — man kunde se paa ham, at han pønsede paa et eller andet. Aage Hermansen stødte til ham og vilde have ham til at rejse sig og svare paa Talen, men Jørgen grinede blot, og pludselig lagde han Armen om Livet paa Frøken Helga. Hun rejste sig og løb ud under stærk Latter. — Fru Berg lagde Mærke til, at Karen undgik at klinke med Aage Hermansen, som stadig søgte hende.

»Hvorfor gjorde De det?« spurgte hun, da de sammen gik ind i den anden Stue, hvor Panterne skulde indløses.

»Jeg kan slet ikke lide ham.«

»Saa deler vi Smag. Men for Deres Vedkommende er det vist kommet paa for nylig.«

»Nej, jeg har aldrig kunnet fordrage ham.«

Fru Berg saa meget forbavset ud og vilde sige noget, men i Stedet tog hun Karen under Hagen og saa hende forskende ind i Øjnene. Karen hævede Øjenlaagene og besvarede troskyldigt hendes Blik, men der gik en svag Vibreren om hendes Underlæbe.

»Nej, lyver gør hun i alt Fald ikke,« tænkte Fru Berg.

Under Indløsningen af Panterne lagde Fru Berg Mærke til, at Aage Hermansen spasede med Mette, der lo højt og slog ham over Hænderne, saa det klaskede. »Mon han nu vil gøre en eller anden af os sjalu, eller skulde det virkelig være hans Alvor?« tænkte hun. Det var ikke muligt at høre noget af, hvad han sagde, han hviskede altid, naar han talte med Kvinder paa Tomandshaand. Men Mette lo med sin sprukne Latter og sagde ganske højt: »Aa Sludder.«

Fru Berg, som raabte Panterne op, syntes ikke, der var kommet noget rigtig morsomt ud af Sammenstillingen Helga—Jørgen Rag, og havde Lyst til at pine Datteren lidt, fordi hun var løbet ud. Da der nu kom et Pant, som hun vidste var Helgas, hviskede hun noget til

Dommeren, der erklærede, at Ejermændene skulde kysse ubeset. Helga blev anbragt i en Stol midt paa Gulvet og blev bundet for Øjnene, og Karen Petersen og Jørgen blev stillet op paa hver Side af hende. Karen trykkede et varmt Kys paa hendes Læber og trak sig hurtigt tilbage, Fru Berg gav Jørgen et Dunk i Nakken, for at han skulde bukke sig, og da Helga rev Bindet fra Øjnene, stod han der halvt bøjet over hende med sit fjollede Grin. Hun udstødte et skarpt Hvin og slog efter hans Ansigt, og han trak sig forskrækket hen i en Krog. Saa brast hun voldsomt i Graad og løb ind i Sovekamret.

Ingen var rigtig oplagt til at le, og da det var sent, lavede man sig til at gaa hjem. Fru Berg fulgte ud til Laagen.

»Uha, hvor det sner,« sagde hun, »det bliver slemt for Dem, Mette, som har saa langt at gaa.«

»Nej,« lød Mettes dybe Røst helt oppe fra Gaden, »Aage Hermansen har sagt, at han vil følge mig hjem.«

XIII.

HR. Halvor Purgsenius, født Nielsen, var eneste Barn af et Par fattige Husmandsfolk ude i Vestjylland. Allerede som ganske lille havde han vist usædvanlige Tegn paa Fremmelighed, og i Landsbyskolen gjorde han sine Ting saa godt, at han meget tidlig kunde læse rent og af Degnen blev sat til at stave med de mindre Børn. Og naar Provsten kom og visiterede, maatte han altid optræde som Prøve paa, hvad der kunde præsteres. Degnen, der i hele sin Embedstid ikke mindedes at have haft saa flink en Dreng, gjorde ingen Hemmelighed af, at det lige var alt det, han kunde lære Drengen noget — saa fremmelig var han. Og omkring paa Gaardene talte man om Drengens Evner med et lille Stænk af Misundelse — for han var jo af Husmandsfolk.

Forældrene var lykkelige over, at noget saadant skulde overgaa dem, og tilmed saa uforskyldt. Og naar der kom Fremmede, maatte Drengen læse for dem og give Prøver paa sin Skrivefærdighed. De Fremmede fik selv Lov at slaa op i Bibelen eller Postillen, og der fandtes ikke det Sted, uden Drengen jo kunde læse det. Glansnummeret, som gemtes til sidst, bestod i, at han vendte Bogen paa Hovedet og læste et lille Stykke — og det kunde ingen staa for. Bagefter fortalte saa Faderen de Fremmede ordret, hvad Degn og Provst havde sagt om Sønnen, og hvad der saadan blev sagt Folk imellem.

Drengen fik lidt Blod paa Tanden ved den megen Opmærksomhed, og naar der kom nogen, satte han sig gjerne hen og læste halvhøjt eller skrev paa sin Tavle og skottede hen til dem, om de saa det.

Nu maatte Drengen overtage Faderens Arbejde at læse et Stykke af Postillen hver Aften, og den halvgamle Husmand solgte da sine Brillen underhaanden og fik omtrent fuld Pris for dem — der var Velsignelse i at have saadan et Barn. Saa sad Mand og Hustru om Aftenen paa Bænken under Vinduerne, lyttede til Drengens Læsning og nikkede til

hinanden: Guds Ord i en Barnemund! jo det var, som det skulde være.

Begge Forældre bar ham paa Hænder og vaagede lige ængsteligt over, at han ikke kom noget til. Han fik aldrig Lov at røre sin Haand til noget, dels foresvævede der dem noget om, at kloge Hoveder ikke maatte kunne bruge deres Hænder, dels kunde de ikke nænne at lade ham arbejde.

Efter Konfirmationen blev han fremdeles gaaende hjemme; almindeligt Arbejde var ikke noget for ham, og sætte ham til Bogen havde de ikke Raad til. Den Smule, de kunde faa tilovers, gik med til at holde ham pæn og skaffe ham ordentlig Mad, og der blev stundom lidt nok tilovers til dem selv. Men naar Folk raadede dem til at lade Drengen lære noget, smilede de lunt — det var jo den pure Misundelse.

Endelig indsaa de, at der maatte begyndes paa et eller andet, og fik ham anbragt paa Herredskontoret, men efter en Maanedes Forløb kom han hjem og klagede over Smærter i Ryggen — han kunde ikke taale at arbejde. Forældrene var henrykte over igen at have deres Søn hjemme og indlod sig ikke paa flere Forsøg. Saa gik han da hjemme og voksede og fantaserede. Han gik og undfangede

store Planer, som han udviklede for sine Forældre, til de skikkelige Folk blev helt op-hidsede af Begejstring. Saa slap han de Planer og undfangede nye, og de gammeldags Husmandsfolks snævre Begreber forvirredes efterhaanden af den idelige Omkalfatring, saa de tilsidst hverken vidste ud eller ind. Men det øgede kun deres Beundring for Sønnen. Efterhaanden voksede han sig stor og kraftig og blev en køn Knøs, som gjorde Lykke hos Pigerne. Alle Egnens Gaardmandsdøtre sværmede for ham, og Følelsen deraf lagde en egen Glans over de fattige Husmandsfolks slidsomme Tilværelse.

Ogsaa af Vækst og legemlig Udvikling var han fremmelig, og allerede sytten Aar gammel forlovede han sig med en Pige dér fra Egnen, hvis Forældre begge var døde under en Epi-demi og havde efterladt hende en halv Snes Tusind. Præsten, der var Pigens Formynder, gav hende sin Velsignelse med de Ord, at Herren maaske havde udset hende til at ud-mønte en Skat, der ellers vilde henligge ubrugt. Og da hun, varm af Begejstring for sin Kærestes rige Evner og Fremtidsmuligheder, kom og bad Præsten som Værge give sit Minde til, at Halvor tog til Byen og studerede for hendes Penge, saa den fromme Mand en Styrelse deri

og henstillede blot, at Halvor valgte Teologien. Denne Henstilling faldt godt i Traad med baade Pigens og Husmandsfolkenes Ønsker, og derved blev det da.

Tyve Aar gammel kom han hjem fra Aarhus som Student med en rimelig anden Karakter. Præsten var lidt skuffet over Resultatet — men hvad, den Eksamen var jo, naar alt kom til alt, ikke saa overmaade vigtig. Forældrene gjorde ingen smaalige Distinktioner — for dem var en Student en Student; de saa ham færdes rundt hver Dag med den lille, fikse Hue over Krøllerne og var lykkelige. Og Kæresten fandt, at han var blevet endnu kønnere. Sliddet havde ladet hans Huld uberrørt, og Byluften havde blot dæmpet den sunde Rødme i hans Ansigt. Dertil var han blevet mere veltalende; han havde nu Ordet helt i sin Magt, hans Stemme havde faaet en bred, mandig Klang, og Dialekten var veget for de Dannedes Maal.

Efter en lykkelig Sommer, tilbragt for hans Vedkommende med at udkaste store Planer og for hendes med at lytte til og beruse sig i dem, pakkede han saa sin Kuffert og tog Afsked med et bevæget Løfte om at gøre sig færdig og vende tilbage saa hurtigt, det overhovedet stod i menneskelig Magt.

Ankommen til Hovedstaden lejede han sig et stort, lyst Værelse for bedre at kunne arbejde og gik i Gang med Arbejdet. Tro mod sit Afskedsløfte til den Elskede vovede han det Eksperiment at indstille sig til Filosofikum efter en i høj Grad løselig Gennemgang af Fagene — han stolede paa, at Lykken stod den Trofaste bi. Og han var heldig.

Men saa stod ogsaa det alvorlige, strænge Arbejde for Døren. Han omgikkens Studiefæller, mest seje, haardhudede Bondesønner, hvis praktiske Sans havde ført dem ind paa Teologien, fordi Præsten hjemme havde det baade mageligere og flottere end deres Fædre. Efter deres Eksempel lagde han sig i Selen; og naar dens Tryk blev altfor generende, holdt han sig dem for Øje. Saaledes overvandt han Gang paa Gang Fristelsen til at kaste Aaget af. Men efter tre Fjerdingaars strængt Arbejde fik han igen de gamle Smærter over Ryggen og saa sig nødt til — for en Tid — at arbejde for halv Kraft.

Han var jo anlagt for Drømmerier, og naar han saadan laa og hvilede sig paa Sofaen, svævede hans Tanker ud, bort fra Slid med Gloser og Grammatik, og han prøvede at konstruere sig sin egen Fremtid. Mangehaande Billeder viste sig da for hans Indbildningskraft,

men det kæreste af dem alle var det, hvor han saa sig selv som Præst i et godt Kald, med sin trofaste Hustru ved Siden og omgivet af en god og føjelig Hjord, der erlagde sit Offer ved Højtiderne og nu og da sendte smaa Ladninger Fjerkræ og Æg op til Præstegaarden. Han saa de enfoldige, skikkelige Ansigter for sig, hvorledes de hang ved hans Læber, naar han om Søndagen stod paa Prækestolen, for at opfange hvert Ord og gengive det til dem, der maatte blive hjemme fra Kirke. Og hans Hjærte begyndte at slaa varmt for disse Mennesker, han følte et brændende Ønske i sig om at faa Lykke til at blive noget for dem.

Men Teologien var en træls Vej til Maalet. Alle disse tørre, aarelange Studier kunde tage Vejret fra selv den modigste; og saa skød de i Almindelighed saa fuldstændig fejl. Selv den mest haabefulde og nidkære Yngling maatte blive flad og kedelig efter at have terpet alle disse Dogmer. Livserfaringen fraregnet saa talte han rimeligvis saa godt nu, som han nogensinde vilde komme til, og Livserfaring vandt man ikke ved at studere døde Sprog men ved at omgaas levende Mennesker. Man kunde altsaa i heldigste Tilfælde sige, at Teologien ikke *skadede* den fremtidige Forkynder af Ordet; og han kunde derfor helt slutte sig

til de Røster, der rejste sig for, at Præstegærnningen ikke skulde afhænge af teologiske Studier og deraf følgende Eksamener men af det personlige Kald. Og det følte han, at han havde.

Idealet vilde da være: en frit — af Livet selv — uddannet Ordets Forkynder, der talte i Kraft af det Kald, Gud havde nedlagt i ham. Og det var kun Hensynet til Kone og Børn, der afholdt ham fra at gaa denne Vej; deres Fremtid maatte man betrygge, endnu før man havde dem. Ellers havde han foretrukket en Lægprædikants fattige men mere sanddru Stilling.

Ja, Livet maatte man kende for at kunne forkynde det levende Ord, men saa ensidigt, næsten dødt var det teologiske Studium, at en Teolog, om han ikke følte sig tilfredsstillet af de døde Sprog og forstenede Dogmer alene men ogsaa vilde lære Livet selv at kende, maatte luske sig til det som en Forbryder.

Stud.teol. Halvor Nielsen undgik mere og mere sine stræbsomme Studiefæller og søgte Omgang med Folk, der studerede Æstetik. De Folk deltog vel ikke stærkere i Livet end mangan fremmelig Teolog, men de havde den Fordel at kunne gøre det aabenlyst, da deres Studium ligefrem krævede Kendskab til de forskelligste

Livsytringer. Hvordan skulde de f. Eks. kunne vurdere Skønliteratur, om de ikke saa sig om i Tilværelsen og selv gjorde Erfaringer?

Paa dette Tidspunkt anlagde han Navnet Purgsenius, som en sprogbegavet Ven hjalp ham at danne, og bekostede det avtoriseret. Med sin stærke Stræben opad pintes han ofte af Tanken om sin ringe Herkomst og søgte at udslette ethvert Spor af den. Hvis man nogen- sinde skulde stifte Æt, vilde den desuden drukne i Landets tusend andre Nielsen'er.

Halvor Purgsenius erhvævede sig hurtigt en Del intelligente Venner, og sammen med dem gik han om Aftenen ud og studerede, hvad de kaldte »det højere og lavere Folkeliv«. Han blev efterhaanden klar over, at Æstetiken var hans egentlige Kald, og en Dag tog han definitivt Afsked med Præstegaardsidyllen — da han indsaa, at den ikke stod til at redde længer.

Men samtidig blev han ogsaa klar over, at der var sørgelige Huller i hans Kendskab til Literaturen — navnlig den nyere. Han gav sig da til at læse paa Kraft og tog sig for at drage en Sammenligning mellem den Øhlenschlægerske Skole og Naturalismen, som da var ved at bryde frem. Forholdene førte med sig, at han hovedsagelig læste den moderne Literatur, den Øhlenschlægerske kendte han

for en stor Del, enten paa første eller anden Haand.

Sammenligningen faldt absolut ud til Fordel for Øhlenschläger, og han formede sine Synspunkter til en lille Afhandling, som han sendte sin Elskede med Bøn om at lade den gaa videre til Præsten. Med Afhandlingen fulgte et Brev, hvori han gav en livfuld Skildring af de Brydninger og Kampe, det havde kostet ham, før han vandt frem til sit nye Livssyn og det deraf følgende Valg. Samtidig bad han om flere Penge, da det nye Studium, han havde valgt, var kostbarere, naar det ret skulde føre til noget.

Naar han havde ligget paa sin Sofa og læst tilstrækkelig længe, kom hans Tanker i rytmisk Bevægelse, og en Dag nedskrev han et lille Digt. Han læste det højt for Vennerne om Aftenen, og de applavderede ham og overtalte ham til at beskrive, hvorledes Aanden var kommet over ham.

Ogsaa Digtet blev sendt til den Elskede — med Anmodning om ikke at vise det til nogen. Og hun, der havde levet sig langt ind i Forestillingen som Præstefrue og ligefrem forelsket sig deri, rev det hele ud af sit Sind og gik begejstret ind paa hans nye Planer og Ideer. Hun græd af Glæde over hans Afhandling, og

for hende stod han allerede som den store, ja største af alle Kritikere. Hun havde dog ikke nogen klar Forestilling om, hvori en Kritikers Storhed egentlig bestod; men bag det hele svævede som i Taage de svage Omrids af en Digterprofil for hendes Bevidsthed og gjorde hende lykkelig.

Præsten var ikke slet saa begejstret. Men ogsaa han fandt Afhandlingen med dens mange Angreb paa den moderne Raahed i Literaturen fortrinlig, og skønt der var et lille Hm!, gik han ind paa at forhøje Maanedspengene.

Hr. Halvors Stue blev efterhaanden Samlingspladsen for Vennerne; dér mødtes de i ledige Timer, diskuterede og øvede Kritik, hørte paa hans Digte og lod sig beværte af ham. De fleste af dem havde en ikke ringe Øvelse i at forene Bakkanalet med Studierne, og de satte Pris paa at have et Sted, hvor de kunde samles. Men deres egne Stuer holdt de udenfor. »Mit Værelse er for lille,« sagde én, naar de skulde aftale et Mødested, en andens Værtinde var syg og taalte ikke Støj. Halvor forstod det godt men undskyldte dem. De var jo Stræbere alle sammen, Folk, hvis Fremtid ahang af Eksamener ligesom Teologernes, og de maatte have et Sted, hvor de kunde læse uforstyrret. Men hans Stilling var

en anden end deres, han skulde ikke slide sig frem til sit ved tørre, literærhistoriske Data. Livet selv skulde bringe ham, hvad han behøvede til sin Berømmelse. Der laa en Anerkendelse af denne Forskel i, at Vennerne saa ofte tiltalte ham med Benævnelsen Digter; og han var stolt af at have Eneret paa at være Vært.

For Resten var de ham for radikale i deres Anskuelser. Han havde da heller ikke læst sin Afhandling for dem — for ikke at vække unyttig Strid; og naar han ikke sagde dem imod, skyldtes det samme Aarsag.

Han havde ikke været hjemme i to Sommerferier — de nye Planer og Studier lagde saa stærkt Beslag paa ham, at han ikke kunde faa Tid. Men da han heller ikke kom tredie Sommer, blev Præsten for Alvor mistænksom, og en skønne Dag stod han uformodet i Halvors Stue. Den gamle skolerette Præst var ikke bevægelig nok til at forstaa en selvstændig Aands Maade at udvikle sig i Frihed, og han afskar kort enhver Forhandling og satte et enten-eller. Halvor skulde igen optage de afbrudte teologiske Studier, ellers vilde enhver Understøttelse blive ham berøvet. Havde han virkelig digteriske Anlæg, skulde de nok vide at komme til deres Ret; og naar var der des-

uden rigere og smukkere Lejlighed for en Digter til at udvikle sig og større Impulser at hente, end naar han stod i Guds Ords Tegn, oven i Købet som en af dets Forkyndere. Der var Digter-Præster nok at henvise til, og tyede ikke selv den fritænkerneske Literatur til Skriften efter Inspiration!

Halvor erkendte sønderknust sin store Vildfarelse og gik ind paa alt, og Præsten vendte hjem efter at have sat sin gamle Ven, den teologiske Professor, til at holde et Øje med den unge Mand.

Nu kom der igen en Sliddets Tid for Halvor, han var virkelig flittig, og i Hviletimerne styrkede han sin Sjæl med at udkaste Billeder af Digter-Præsten, der i lang Talar og med et sælsomt, profetisk Udseende vandrede digtende langs Veje og Markskel, halv afsjælet at se til, men med sin Aand svævende i Ørneflugt højt over alle Skyer.

Men tilsidst blev Arbejdet ham utaaleligt. Og da det tilmed gik op for ham, at han, selv med en overmenneskelig Anstrængelse, næppe vilde være i Stand til at gøre sig færdig, inden alle hans Forlovedes Penge var opbrugte, og at han saaledes klædte hende af uden selv at have opnaaet noget, han kunde byde hende i Stedet — saa opgav han helt at

bestille noget ved Faget. Endnu mødte han dog ved Forelæsningerne, og det lykkedes ham saaledes et halvt Aars Tid at putte den Drage, der i Professorens Skikkelse bevogtede ham, Blaar i Øjnene. Men ogsaa det blev et Baand paa ham, og tilsidst udeblev han. Der fulgte Truselsbreve fra Præsten, og da de ikke virkede, udeblev Understøttelsen.

Nu var han for første Gang i sit Liv henvist til sig selv. Stillingen forekom ham ganske pikant, især til en Begyndelse, saalænge han endnu havde nogle Skillinger tilovers. Først da de var sluppet op og en stor Del af de Genstande gaaet, han i Aarenes Løb havde anskaffet sig til sin Bekvemmelighed, begyndte Stillingen at blive generende for ham. Han rykkede saa sine Venner for de Beløb, han i sine Velmagtsdage havde forstrakt dem med, og slog dem for andre smaa Beløb. Dette og saa, hvad hans Forlovede kunde sende ham uden Præstens Vidende, levede han af.

Naar han sad hjemme og halvsultede, kunde han faa en uovervindelig Trang til at tumle med store Tal. Han satte sig saa til at tælle sammen, hvor meget han i Tidens Løb havde laant — laant var saadan et løjerligt Udtryk dem imellem, men ligemeget, laant altsaa — af sin Kæreste. Det beløb sig nøjagtig til 7870

Kroner og 50 Øre. Der var en vis Tilfredsstillelse i at regne det med Øres Nøjagtighed, det styrkede hans Retskaffenhedsfølelse, og der var noget tiltalende i at være rigtig nøjeregnende, næsten pedantisk engang imellem. Laan kunde det som sagt ikke egentlig kaldes, snarere Driftskapital. For hende var det den Saa-sæd, som skulde give de mange Fold: et helt Liv i Hygge uden Sorger for Udkommet; men han vilde dog altid vide, at han stod i Taknemmelighedsgæld til hende, for de 50 Øre lige saa fuldt som for de 7870 Kroner. Summens Størrelse havde intet at sige dér, det var den gode Vilje, han skattede saa højt.

Ind imellem havde han sine stille Timer, hvor Sulten var blevet til vag Vemodsfølelse, en stille Sorg over Lidelser, som ikke var hans men den store Menneskeheds; og da syslede han med humane Ideer til Menneskeslægstens Forædling. Højskolerne begyndte at vække Opsigt i vide Kredse, og han omgikkes blandt andet med Planer om at oprette en stor Højskole. Den skulde bygges paa Aktier og være saa stor, at den kunde rumme det bedste af hele Landets Ungdom. Han havde hørt nok om Højskolerne til at se, at det vilde være ham en let Sag at forestaa en. For at være Højskoleforstander skulde man kunne

syngende, citere Grundtvig ved hverandet Ord og læse Bjørnson og Jonas Lie højt. Sangen og Oplæsningen kunde han paatage sig trods nogen, værre blev det med de Grundtvigske Citater; men den Vanskelighed kom man vel ud over.

Vennerne opmuntrede ham, naar han udviklede sine humane Ideer for dem, og Bifaldet gjorde ham godt. Kun en af dem, den, der i sin Tid havde hjulpet ham med Navnet, et misfornøjet, kritisk Menneske, der var i Opposition til alt og alle og aldrig havde villet yde ham retfærdig Anerkendelse, sad og grinede skeptisk. Halvor havde aldrig kunnet lide ham og omgikkes ham kun, fordi han var nødt til det. De andre satte ham nemlig højt og kaldte ham deres onde Samvittighed. Men naar han med sin fule Kritik begyndte at sønderlemme Halvors menneskekærlige Planer og med Vold og Magt vilde paavise, at de var hule og egenkærlige, saa overdøvede de andre ham med Trampen og Raaben. — »Bliv Skuespiller,« sagde han bestandig snærende til Hr. Halvor, »det er det eneste, Du har Anlæg for. Eller bliv, hvad Du er: en æstetisk Driver.« Det var det værste Skældsord i hans Mund.

Efterhaanden som Halvor tænkte over Planen med Højskolen, fremviste den adskillige Ubehageligheder, som han i den første Begej-

strings Hede havde overset. Flertallet af de Mennesker, der søgte Højskolerne, var — ja hvordan skulde man betegne dem? — simple, naar man ikke lagde noget moralsk ind i Udtrykket. I og for sig var Almuebørn naturligvis lige saa prægtige som Børn af fornemme Folk, men deres Renlighed strakte sig kun til Ansigt og Hænder og saa Halsen en Gang om Ugen. Man kunde lugte dem paa lang Afstand, naar de optraadte i Flok. Og dem skulde man omgaas hver Dag og være Dus med og tage under Armen!

Saa var der en anden Idé, der tiltalte ham mere: den at starte et folkelig-æstetisk Tidsskrift. Dér kunde man paavirke Masserne uden at komme i direkte Berøring med dem, og dér kunde man faa sine egne Digte trykt. Hans Venner stemte ogsaa absolut for Tidsskriftet og lovede at levere Bidrag.

Det galdt saa om at rejse de fornødne Midler!

Hans Forlovede fik jo nu snart selv Raadighed over sin Formue — Skade kun, at den var saa lille. Syv Tusend otte Hundrede og halvfjers, med et rundt Tal halvottende Tusend fra ti Tusend, det gav halvtredie Tusend og med paaløbte Renter ca. et Tusend til — for hun havde ikke nænnet at bruge Renterne,

siden de blev forlovet, men tjente som en Slags bedre Pige for Kosten og en lille Løn. Der maatte kunne udrettes noget med halvfjerde Tusend Kroner! Han satte sig straks til at udvikle sin Plan for hende.

Til sin Forbavselse — og Harme — fik han Afslag. Hun længtes og var ulykkelig over hans Skæbne og bad ham indtrængende om at komme hjem til hende, saa vilde de sammen finde paa noget. Planen til Tidsskriftet havde hun ingen Tillid til og turde ikke indlade sig paa, mere for hans Skyld end for sin egen. »Kom dog hjem, jeg længes saadan. Saa vil vi købe et lille Hus og have det saa rart.« Saadan endte Brevet.

Hun tvivlede altsaa om hans Plan, havde ingen Tillid til den! Men naar hun ingen Tillid havde til hans Plan, kunde hun heller ingen Tillid have til ham selv. Han grebes af sorgblandet Vrede. Der laa en Tilsidesættelse i det, en Tilsidesættelse mod den, der havde vist hende den største Tillid: betroet sin Fremtid i hendes Hænder.

Saa skrøbelige var Kvindehænder, og til dem skulde man betro sit Liv, sin Velfærd. Og hvad var selve Kærligheden? Hvor meget havde hun vel holdt af ham, naar hun saadan kunde lade ham i Stikken? Han spurgte sig

selv, om *han* vilde blive ulykkelig, hvis hun hævede Forbindelsen. Utvivlsomt! Og dog vilde det maaske være bedst for begge Parter, om hun gjorde det. Hun havde jo allerede gjort det første Skridt. — Hvem var nu det, der sagde, at Kvinden altid hæmmede Manden i hans frie Flugt — gjorde ham til en ballon captif, og at den, der satte sig større Maal end Livets daglige, ikke maatte knytte sig for fast til nogen Kvinde, men lade hende være det Bølgeslag, der rejste sig, bar ham et Stykke frem mod Maalet og sank agterud for aldrig at stige op i hans Liv mere? — —

Hr. Halvors Beslutning var fattet, han vilde hæve Forholdet. De 7870 Kroner og 50 Øre skulde være ham en Æresgæld, hvis Betaling han indestod for med sit Liv. Men ingen burde af Hensynet til Penge lade sig forlede til at forblive i et usandt Forhold. Dog holdt han ikke af ligefrem at skrive Opsigelsesbrev; der var noget plumpt ved det, som frastødte ham. Han valgte da den mildere Form at undlade at besvare hendes Breve.

En Dag slog det ham, at der laa en Anerkendelse i den misundelige Vens snærende Bemærkning om, at han var født Skuespiller, og han besluttede at indstille sig til Prøve ved Teatret. Han kunde ikke den Rolle, han havde

opgivet, og maatte komme igen. Og efter to Gentagelser med lignende Resultat blev han og Teaterdirektøren enige om at opgive alle yderligere Forsøg. Person og Stemme og Mimik var gode nok, men han kunde ikke lære Rollen — han havde ingen Hukommelse.

Han blev efterhaanden bleg og smal i Ansigtet. »Du trænger til Landluft,« sagde Venerne, og en Dag skillingede de sammen til en Jyllandsbillet og puttede ham i Toget. Han var for sløj til at gøre nogen Modstand og lod dem gøre med sig, hvad de vilde. Mangelen paa Mad havde reduceret ham i den Grad, at han ikke havde en eneste stor Ide eller Plan længer. Hans Hoved var tomt, kun inderst inde dæmrede et svagt Haab om, at der skulde dages et eller andet. Hvis ikke, vilde han rejse hjem.

Han satte Foden paa jysk Grund, uden at der viste sig noget, og der blev altsaa ingen anden Udvej end Hjemmet.

Men Tanken om at skulle vise sig der paa Egnen bød ham alligevel for stærkt imod. Han kendte den hjemlige Befolkning med dens indskrænkede Synsmaade altfor vel; man vilde ikke alene mangle sympatetisk Forstaaelse af de Vanskeligheder, en Mand som han havde at kæmpe med, man vilde se paa ham med samme

Blik, hvormed man betragtede en vantreven Gris, og nævne Lignelsen om den forlorne Søn.

I sin Fortvivlelse fik han en Ide. Præsten hjemme havde i sin Tid fortalt ham om en gammel Ven, som var Præst nede Syd paa, og som var meget original og altid havde noget tilovers for Mennesker, der ikke var ganske dagligdags. Ham vilde han opsøge og bringe en Hilsen fra sin Velgører derhjemme — og for Resten overlade alt til Vorherre. Den originale Præst havde nok ingen Arvinger, og hvem kunde vide, muligvis —.

Han maatte tage Turen til Fods og begav sig straks paa Vandring. Og takket være jysk Gæstfrihed var han i Løbet af faa Dage fuldstændig genoprejst paa Legeme og Sjæl og kunde træde ind i den lille Landsby med sin sædvanlige, tillidsfulde Frejdighed.

XIV.

I »Stærkassen« gik den ene Dag som den anden: de spillede lidt, læste lidt, skiftedes til det huslige Arbejde, passiarede og glædede sig til Sommeren. Vinteren havde allerede været drøj nok, fandt de, skønt de lige akkurat var naaet over Dørtærskelen til det nye Aar; men de havde begge en Evne til at faa det bedste ud af alting, som hjalp dem over det kedelige Stueliv med de uendelige Aftener. Og Humøret holdt sig, skønt det ikke var saa sprudlende som om Sommeren.

Den fremmede Gæst var ogsaa en Kilde til Underholdning for dem. Han gav Anledning til mange Gisninger, først over, hvad det egentlig var, han studerede i Kirkebøgerne, dernæst over, hvad han selv egentlig var. Videnskabsmænd — de laa da vist ikke og rodede i Kirkebøger. Og det var ogsaa kun de første to Dage, de havde set ham gaa ind ad Kirken til med

et lille Hefte i Haanden — maaske var det nogle af sine egne gamle Forfædre, han søgte Oplysning om.

Skuespiller havde Fru Berg først tænkt, han var, og derpaa tydede ogsaa hele hans Ydre og hans Dygtighed i at læse op; men han var for undselig og beskeden. De Skuespillere, hun kendte, var højt talende og fordringsfulde og kunde ikke taale, at andre havde Ordet, eller at der blev talt om andet end dem selv; men saadan var han slet ikke — han talte højst ugerne om sig selv.

De kunde ikke modstaa Fristelsen til at tage hans Værelser i Øjesyn, naar han var ude. En lille, forøvrigt tom Skitsebog, der laa paa Bordet, kunde tyde paa, at han gav sig af med at tegne; ellers var der intet, der kunde give nogen som helst Oplysning. Der var nemlig ingen Verdens Ting udover et Par Haar- og Neglebørster og en Kam. Enten havde han slet ikke pakket sin Vadsæk ud, eller han havde ingenting ført med sig. Men Vadsækken laa ganske tynd og slunken i en Krog.

»Han maa være meget spartansk i sine Vaner,« sagde Fru Berg, idet de gik ned ad Trappen.

Hans Ophold trak længere ud, end han havde beregnet, og han fandt det fornødent at

gøre en bekymret Undskyldning. Men Fru Berg forsikrede, at enhver Forsinkelse var dem velkommen: »Hvordan skulde vi to Kvinder faa Has paa de lange Aftener, om Vorherre ikke havde sendt os Dem.«

Midt i Januar kom der en saadan velkommen Forsinkelse i Skikkelse af en frygtelig Snestorm, der begravede Landsbyen under store Snemasser og gjorde al Færdsel umulig.

Det bragte Forandring ind i de to virkelystne Kvinders Tilværelse; hver Morgen var de ude og arbejdede i Sneen med Fejespaan og Kulskuffer. Hr. Halvor hjalp til, skønt han ikke havde megen Forstand paa at bruge et Redskab, og de kastede Gange fra Køkkendøren hen til de forskellige Udenomsbekvemmeligheder og fra Gangdøren ud til Laagen. Det sidste var ganske overflødigt, da Landsbygaden, hvor Sneen laa hushøjt, var ganske ufarbar, men de gjorde det alligevel. Saa var de ikke slet saa afspærret, syntes de. Den følgende Morgen var det hele snet og føget til igen, saa de kunde begynde forfra. »Det er netop det fine ved det,« svarede Fru Berg paa en Bemærkning, Hr. Halvor gjorde om det unyttige i Arbejdet.

Ude i Haven, hvor Sneen laa rigtig højt, gravede de Muldvarpegange, som skulde [ud-

vides til at omfatte alle Gangstierne og ende i en stor Grotte. »Saa faar vi os et rigtigt Krystalpalads med Vinterhave omkring,« sagde Helga. Hr. Halvor var begejstret for Planen, og de gravede løs til hver sin Side for at se, hvem der først naaede Lysthuset, hvor Grotten skulde være. Men inden ret længe blev han øm i Hænderne og maatte holde op, og snart opgav de to Kvinder det ogsaa og gav sig til at overøse hinanden med Sne.

I disse Dage, hvor Husmandskonen ikke kunde komme over og gøre sit Arbejde paa Grund af Sneen, gjorde Fru Berg selv i Stand i Hr. Halvors Værelse. Hun fik derved dybere Indblik i, hvor lidt han egentlig havde selv af Nødvendighedsgenstande — han maatte være fattig. Og hun blev bevæget ved at se, hvor omhyggeligt han skjulte sin Fattigdom — som om det var nogen Forbrydelse at være fattig! Hans faa Stykker Linned var i en sørgelig Forfatning, og hun overvejede, hvordan hun skulde faa dem vasket, uden at det stødte ham altfor meget.

Alle hans Sager var gennemtrængt af gammel Tobakslugt — han maatte være en liden-skabelig Røger. Hun havde mærket den samme Lugt ved hans Klæder og forundret sig over aldrig at se ham ryge. Nu havde hun For-

klaringen — han havde ikke Raad til det engang. Blandt Pulterkamrets Skrammel fandt hun nogle Piber, hendes Mand i sin Tid havde brugt, dem ordnede hun over et lille Bord i Hr. Halvors Værelse, og saa snart der blev fremkommeligt, fik hun Bud til Købmanden efter en lille Tønde Tobak.

En Morgen, de kom op, stod Hr. Halvor uden for Døren og røg paa en Merskumspibe med synligt Velbehag, mens han stirrede op efter Vejret.

»De kan godt spare Dem at kigge; der bliver næppe Tale om at slippe herfra de første tre Uger,« sagde Fru Berg med næsten moderlig Klang i Stemmen.

Og det slog til. Der blev ved at vælte Sne ned, og først langt hen i Februar kunde man for Alvor tænke paa at rydde Vejene.

I Mørkningen kom Hr. Halvor gerne ned og tilbragte saa Aftenen hos de to Kvinder. Han fattede hurtig Tillid til dem og ophørte at være saa forbeholden med Hensyn til sine private Forhold.

Det var interessant at høre ham fortælle om sin bevægede Livsførelse, og de to Kvinder var det strænge Vejr taknemmelige, som stadig forlængede hans Ophold i deres Hus.

Især maatte de beundre den ærbødige Kær-

lighed, hvormed han omtalte sine fattige Forældre, og den skaansomme Maade, hvorpaa han gled hen over Savnene i det fattige Hjem, hvor han sikkert mange Gange havde sultet, skønt han aldrig sagde det.

»Jeg troede for Resten, De var Præstesøn. Jeg havde — jeg begriber ikke paa hvad Maade — faaet den Forestilling, at Deres Far var Præst og en god Ven af den gamle Præst, her boede,« sagde Fru Berg.

»Nej, min Fader er en fattig, vestjysk Husmand, en Omstændighed, der er mit Livs Stolthed. Misforstaaelsen maa være opstaaet ved, at min Velynder Præsten hjemme staar mit Hjærte saa nær, at jeg til Tider føler det, som var han min virkelige Fader. Ham er det, der var en Ven af den gamle Original her.«

Og han fortalte videre: om sine Forældres Kærlighed, om sit Held i Skolen, om sit Ophold i Hovedstaden, hvor han ved godhjærtede Folks Hjælp blev sat i Stand til at uddanne sig videre. Men der var Steder i Fortællingen, hvor han blev forbeholden og mørkt stemt, og de to havde en Fornemmelse af, at noget havde kastet Skygge over hans Liv. Saa varede det noget, inden han gik videre, og der blev et lille Hul i Fortællingen. Det var sikkert noget

med en Kvinde, og de vilde have givet meget for at vide, hvad det var.

Naar han saadan sad og tav efter at have talt om sig selv, kunde der komme et tungsindigt Udtryk over ham, og han saa ud, som var han den ulykkeligste af alle Dødelige. Men naar de saa bad ham læse op for dem, forsvandt det straks, og han var inden ret længe blevet til ét med sine Personer.

Holberg læste han mesterligt men ugærne. Her kunde han ikke saa helt glemme sig selv og alt og blive til ét med den Talende — den altfor store Naturlighed fik ham til at rødme. Og paa den anden Side var han altfor meget af en Oplæser til at springe noget over.

Han holdt mest af Guldalderens Tragedier og dens Lyrik, og Digtets Stemning kunde gribe ham saa stærkt, at hans Stemme kvaltes i Hulken og han for et Øjeblik maatte afbryde Læsningen.

Det var i det hele taget forbavsende, hvor modtagelig og let paavirkelig han var. Fru Berg lagde Mærke til, at han ofte forblev i Yndlingsrollen timevis, efter at han havde læst den; og undertiden kunde Virkningen af en eller anden Figur spores i ham flere Dage.

Ogsaa i Samtale var han modtagelig og let at paavirke. Han blev hurtig varm for en Sag,

blot den havde en nogenlunde Talsmand, og naar hun forsvarede et eller andet, han var imod, gik han uden at vide det efterhaanden over til hendes Opfattelse. Og senere huskede han som Regel ikke, at han havde været i Opposition til Spørgsmaalet.

*

*

*

»Han har vist lidt meget,« sagde Helga, da de gik i Seng.

»Ja der ruger noget i ham — maaske har en eller anden leget med hans Følelser. Han trænger til nogen at tale sig ud for — og blive lettet,« svarede Fru Berg varmt.

XV.

H_{R.} Halvor var gennemgaaende tilfreds med sin Fortid. Kun ét angrede han, nemlig at han i ungdommeligt Overmod havde fornægtet sin ringe Herkomst og taget et fremmed Navn. Og han havde gjerne solgt Navnet Purgsenius for det samme, han selv havde givet, om det kunde ladet sig gøre. Nu maatte han nøjes med at undgaa det, og da Nielsen af æstetiske Grunde ikke huede ham, kaldte han sig slet og ret Halvor, som var Faderens Fornavn. Paa den Maade ydede han ogsaa bedst sin kære Gamle Oprejsning — og saa ved stadig at tale om de enfoldige Husmandsfolks kærlige Opofrelser.

Hr. Halvor blev forholdsvis hurtig hjemme, især naar man tog i Betragtning, hvor tilbageholden han havde været til at begynde med.

Fru Berg fandt, at han havde en prisværdig Evne til at lade som ingenting paa

Punkter, hvor hun havde gaaet og været ængstelig for, at han skulde føle sig saaret — som nu med det Linned, hun havde listet i Vask. Saa langt fra at føle det som en Nærgaaenhed lagde han for Fremtiden selv sit snavsede Tøj frem, saa det var let at faa fat i.

Han tog enhver lille Tjeneste som den naturligste Ting af Verden og lattede de to Kvinder Udøvelsen ved smaa Tilrettelæggelser. Og det var tydeligt, at han befandt sig vel ved at blive pillet for, han gik og smaakurrede og saa hyggelig ud.

Det paavirkede dem nærmest komisk. »Han fisker vist efter at blive kælet for,« sagde Fru Berg.

Lidt anderledes blev det, da han flere Dage i Træk slog sig ned i Dagligstuen fra Formiddagen rygende paa sin Pibe. Fru Berg syntes, det blev lidt for familiært, og bad ham lade være: »Jeg har intet imod Tobaksrøg i og for sig, men De ved nok, man holder af at kunne mærke sin egen Atmosfære i sine Stuer. Jeg haaber ikke, De tager mig det ilde op.«

Hr. Halvor trak sig tilbage med en Undskyldning. Lidt senere gik han ud og kom ikke hjem til Middag. I Mørkningen kom han ikke ned som ellers, men de hørte hans Skridt frem og tilbage ovenpaa.

»Det minder lidt om en vred Løve i sit Bur,« sagde Fru Berg.

»Han er vist fornærmet!«

»Det er saamænd værst for ham selv. Hvorfor rejser han saa ikke sin Vej?«

Ja hvorfor rejste han ikke sin Vej? Nu var Sneen borte fra Vejene og havde været i over en Uge; men først i dette Øjeblik faldt det hende ind, hvad han egentlig blev efter.

Han kom heller ikke ned til Aftensbordet.

»Man skal nok straffes,« sagde Fru Berg. »Det minder lidt for meget om smaa Børn. Men jeg har ikke i Sinde at krybe til Korset for ham. Naar han bliver sulten, kommer han vel nok af sig selv.«

Det var med en vis Skadefryd, hun tænkte paa, at han vistnok ingen Penge havde og saaledes var afskaaret fra at gaa til Kroen og spise. Hun var vred paa ham, ikke saa meget over hans Anmasselse som over den Maade, han tog Tilrettevisningen paa.

Helga syntes, det var Synd, han skulde sulte; men heller ikke hun havde, da det kom til Stykket, Lyst til at gaa op og bede ham komme ned.

Da de omtrent var færdige med at spise, lød der Skridt i Loftstrappen, og Hr. Halvor

bankede paa. Han holdt sig i Døren og bad med alvorlig Mine om Vaskeregningen.

»Vaskeregningen?« sagde Fruen forundret.
»Vil De ikke komme indenfor?«

Han traadte nærmere. »Sagen er, at jeg rejser i Morgen eller senest i Overmorgen, saa jeg vilde gjerne have det i Orden.«

»Jeg har virkelig ingen Vaskeregninger at præsentere Dem. Abelone har vasket Deres Tøj sammen med vort eget, og føler De Dem endelig forpligtet i saa Henseende, maa De afgøre det med hende,« svarede Fruen med et ironisk Smil.

Hr. Halvor var lidt betuttet, han havde ventet en anden Virkning af sine Ord.

»Vil De ikke gøre os Selskab?« tilføjede Fruen lidt efter. »Vi har desværre allerede begyndt, da vi havde opgivet at se Dem mere i Dag.«

Hr. Halvor svarede, at han havde spist, men satte sig alligevel til Bordet, nærmest for at gøre Selskab. De talte om Rejsen, og Fru Berg overdrog ham en og anden Hilsen til Bekendte i Hovedstaden. Men Stemningen var ret kølig, og han blev ikke længe nede.

»Han troede nok, han kunde imponere os med sin Vaskeregning,« sagde Fru Berg, da han var gaaet ovenpaa.

Efter den Vending Sagerne i de sidste Dage havde taget, havde de ikke det mindste imod, at han rejste. Han kunde jo dog heller ikke slaa sig ned hos dem for evig.

Men han kom ikke bort næste Dag og heller ikke Dagen efter – der var stadig Forhindringer. Derimod mødte han ved Bordet og var elskværdig og underholdende. De undrede sig lidt over det, og nu da Tanken engang var tænkt, blev de med hver Dag utaalmodigere efter at blive ham kvit.

Han forekom dem som en Snyltegæst, og den Følelse blev stærkere og stærkere i dem, uagtet han ikke var anderledes i sin Optræden nu end i de første Dage. Hans Veltalenhed kedede dem, og hans Elskværdighed blev dem ligefrem en Plage. »Der er noget ved ham, der minder om Haandværkssvenden fra i Sommer, ham med Appetiten og det lille p,« sagde Helga. Og Fru Berg syntes det samme.

Til sidst tog Fru Berg Mod til sig og gik op for at tale i Enrum med ham og faa bestemt Besked. Hun begyndte med det gode Vejr og de gode Veje og spurgte ham, om han nu ogsaa var tilfreds med Udbyttet af sine Efterforskninger i Kirkebøgerne.

Det sidste var ironisk ment, men han svarede alvorligt, at Udbyttet kun var saa som

saa, et saadant Arbejde krævede lang Tid, naar det skulde gøres grundigt.

Hun blev forskrækket over den sidste Bemærkning og slog paa, at med det gode Vejr kunde de hver Dag vente Gæster fra Hovedstaden, og saa vilde det jo knibe med Pladsen. — Han forstod hende ikke.

Drevet til Fortvivlelse gik hun saa lige løs paa Sagen:

»Hvis det er Pengemangel, der holder Dem tilbage her, vil jeg med Glæde laane Dem til Rejsen. De kan saa sende dem igen en Gang ved Lejlighed, naar De faar Lyst til at meddele os, hvordan det gaar Dem.«

»Paa ingen Maade,« svarede han stolt med løftet Hoved. »Forholdene har ført med sig, at jeg har lagt stærkt Beslag paa Deres Gæstfrihed, stærkere end jeg ønskede det; men Gud forbyde, at jeg skulde komme til at ty til Deres Pung. Endnu et Par Dage, og jeg skal ikke trække flere Veksler paa Deres Taalmodighed.« Hans Stemme vibrerede svagt, og hele hans Skikkelse bar Præget af ægte mandig Indignation.

»Vilde der være noget til Hinder for, at De flyttede hen til Kroen for de Par Dage, saa vi kunde faa Værelserne i Stand, til vore Fremmede kommer?« sagde Fru Berg, der ikke

længer stolede paa hans Tidsangivelser. At det med de Fremmede, som ventedes, var en lille Nødløgn, vidste han saa godt som hun, og det glædede hende. Saa kunde han da se, at de for enhver Pris vilde være af med ham.

Hun saa paa ham med et Blik, som afviste enhver Udflugt.

Han knækkede pludselig sammen: »Jeg ejer ikke en rød Øre.«

»Jeg vil jo laane Dem,« sagde hun, lidt mildere ved hans ynkelige Tone.

»— Og ikke et Sted i Verden at tage hen,« hans Stemme skælvede, »— ikke den Plet, hvortil jeg kan hælde mit Hoved.« Han standsede, lagde Hovedet paa Armene og hulkede. Det var ham ikke muligt at beherske sig nu, da alting bristede for ham og han ikke vidste sit levende Raad til at opholde Livet. Hele hans Legeme skælvede i Graad.

Fru Berg havde ikke tænkt sig, at det skulde tage den Vending.

Hun følte, at hans Tilstand af Sønderknuselse var ægte nok, saadan kunde intet Menneske agere. Men hun fattede ikke, at en ung Mand kunde blive saa grænseløst ulykkelig over ikke at vide sit Udkomme sikret — det lignede Ungdommen saa lidt. Der maatte være noget andet og mere, det maatte være

Følelsen af Forladthed, der overvældede ham saa stærkt!

Hendes Haardhed havde for en Del været kunstig opstablet, nu faldt den sammen, og Medfølelsen løb af med hende. Der var noget saa hjerteskerende i at se en ung, stærk Mand græde, og hun lagde sin Haand paa hans Skulder og trøstede ham: Havde hun vidst, at Sagerne stod saa fortvivlet, vilde hun aldrig have anmodet ham om at rejse. Nu vilde hun bede ham glemme det passerede, om det var ham muligt, og blive i hendes Hus saa længe, til der aabnede sig Udveje for ham. »En Mand med Deres Evner og Muligheder vil altid gøre sig gældende før eller senere,« sagde hun trøstende.

Han trykkede hendes Haand i tavs Taknemmelighed.

Da han igen var nogenlunde fattet, saa han paa hende med sit aabne, tillidsfulde Blik og sagde:

»De maa gjerne have set mig græde Frue! Saa ved De ogsaa, hvad det for mig betød at have fundet om end et stakket Fristed for Livets Kamp og Forfølgelse. Og min Sorg over Udsigten til at skulle forlade dette Hus, hvor jeg har levet nogle af mine bedste Timer, vil bedre end Ord tolke Dem min Taknemmelighed.«

Fru Berg gik ned, og Hr. Halvor gik hen til Tobaksbordet for at vederkvæge sig med en Pibe oven paa Forskrækkelsen.

Fruen lo, da hun fortalte Helga Udfaldet af sin Mission:

»Man er dog ogsaa et rigtigt Fæ at lade sit Smule Hjærte løbe af med sig. Nu bliver vi ham saamænd aldrig kvit mere. — Men hvad, vi kunde jo dog ikke jage ham ud og overlade ham til at omkomme i Grøfterne.«

»Hvad *Mutter* gør, er altid det rigtige«, svarede Helga.

XVI.

DET var hen i Marts Maaned.
Siden Jul havde de to Kvinder saa at sige ikke været uden for Laagen. Omtrent en Maaned gjorde Snemasserne det umuligt at færdes ude. Men heller ikke naar Føret tillod det, gik de ud, den iskolde Blæst, der hele Vinteren strøg hen over Højdedraget, gennemisnede dem, saa snart de stak Næsen uden for »Stærkassen«s lunende Hegn, og fik dem til hurtigst muligt at trække sig tilbage igen. Saadan Vinter havde det aldrig været i Hovedstaden.

Men nu var der Tegn til Foraar i Luften, som lokkede dem ud, og de genoptog deres daglige Spasereture.

Det frøs bestandig om Natten, men om Dagen havde Solen Overtaget; den fik Tagene til at dryppe og Sneen til at synke i Haven. Og hvor man skrabede Sneen bort under Hæk-

ken, stod Vintergækken med store hvide Knopper. En af Stærefamilierne var allerede ankommen og førte daglige Kampe med Spurvene, der havde taget Kasserne i Besiddelse.

Der var foregaaet en lille Forandring med Helga. Hun var ikke nær saa ligevægtig som før, men kunde blive nervøs og forskrækket over ingenting og kom let til at græde. Moderen mente, det var Blegsot, og tilskrev Foraaet det.

Tidligere havde hun aldrig vidst, hvad det var at drømme. Saa sund havde hendes Søvn været, at den ikke udgjorde nogen Del af hendes Tilværelse; naar hun aabnede Øjnene, forekom det hende altid, at hun lige havde lukket dem, og ofte passiarede hun, naar hun vaagnede om Morgenens, videre midt i den Sætning, hvor hun var faldet fra om Aftenen.

Men nu drømte hun regelmæssigt, og Drømmene var altid af en ubehagelig Art. I Vinterens Løb var det ikke saa sjælden hændet, at hun laa og stønnede og klynkede i Søvn, saa Moderen maatte vække hende. Hun havde da gjerne drømt, at hun var gift med Jørgen Rag, eller at han stod over hende og vilde kysse hende. Hun vidste godt, at det var Karen og ikke Jørgen, der havde kysset hende dengang ved Gildet, og om Dagen lo hun af

sine Drømme. Men Skrækken sad hende alligevel i Blodet, og det var en Lettelse for hende, at hun slet ikke havde set ham siden Jul. Hun ventede hver Dag, at han skulde komme i Besøg, og skottede ofte frygtsomt op til hans Vinduer, men de var bestandig topfrosne. Han maatte være væk, maaske han aldrig kom igen mere. Den Tanke beroligede hende.

Jørgen var borte. I de første Par Maaneder efter Jul var der aldrig noget at bestille paa Værkstedet, og Mesteren, som fandt, at det var for dyrt at føde en Dreng til at gaa med Hænderne i Lommen, gav Drengen Ferie, for at han kunde besøge sin Slægt. Denne Ferie var Drengens Skræk. Der levede nogle fattige Slægtninge af hans Moder ude Vester paa i Heden, dér fandt han et usselt Fristed og fik Sulteføde. Til Gengæld maatte han lappe alt det Skotøj og Seletøj, de kunde skrabe sammen i Omegnen, og gøre andet Arbejde, og naar han vendte tilbage fra sin Ferie, var han endnu mere mager og foraset end før.

— — —

Helga gik lange Ture for at faa Bugt med Blegsoten.

En Morgen satte hun sig for at gaa rigtig

langt. Der laa tynd, blomstret Is over Grøfter og Pytter, men i Skoven stod Haslen med gule Rakler, som var saa følsomme, at der dampede Blomsterstøv af dem, blot man rørte Stammen med en Finger. Og hist og her i Knoppernes Spidser var der bittesmaa, mørkerøde Blomster, der kunde ligne smaa Munde, som rakte søgende frem. Hun vidste, at de indsugede Raklernes Støv, og kiggede nysgærrigt paa dem. Der blev vist mange Nødder, bare ikke Natterfrostene blev for haard. Paa Markerne var Sneen næsten borte, og hen over dem var der lange, runde Jordpølser, som Muldvarpene havde lavet under Sneen i Vinter.

Hun var kommet et godt Stykke paa den anden Side Skoven, da hun lagde Mærke til en mandlig Skikkelse, der gik og balancerede oppe paa en høj Stente. Han havde en Byldt paa Ryggen og lange Arme, som svingede i Luften. Hun stansede og betragtede ham. Stenten var saa høj, at hele Skikkelsen tegnede sig mod den blaa Luft; Byldten, der saa ud som en høj Pukkel, og de lange svingende Forlemmer virkede paa hende som en fantastisk Karikatur og fik hende til at le. Men pludselig opdagede hun, at det var Jørgen Rag, og at han vinkede ad hende med Armene;

hun blev angst og gav sig til at løbe.

Fra Siden saa hun, at han ogsaa løb. Hans Fødder smuttede ud i Stentens fedtede Jord og Byldten dansede paa hans Ryg — og hun kom til at le, en fortvivlet, angstfuld Latter, og løb endnu stærkere. Skørterne slog mod hendes Hæle og bibragte hende den Forestilling, at han var lige bag hende; i Skoven greb Egepurret fat i hendes Tøj, og hun syntes, han greb hende og slæbte hende ind i Buskene. Hun skreg sanseløst og løb i vild Fart; hun saa og hørte ikke, tænkte ikke, hele hendes Bevidsthed koncentrede sig i det ene: at komme af Sted.

Først da hun havde Haanden paa Laagen, kom hun til sig selv og saa sig tilbage — han var slet ikke til at se. Saa skammede hun sig og blev gaaende i Haven for at overvinde sin Hjærtebanken. Det var jo ligefrem hysterisk — fy!

Hun gik ind, Moderen var der ikke. Hun løb gennem alle Stuerne og kaldte: »Mowr, Madam, Fru Mowr, Anna!« Hun følte Trang til at synge og danse, hele Indtrykket af For-aaret derude kom op i hende, og hun satte sig nynnende til at lede mellem Noderne. Hvor var »Vaarbrudd« henne? Der var den.

Hun spillede og sang:

Solregn falder paa Skovens Bund,
 rundt om det bryder, trindt er der Grøde.
 Solstraalen kysser den kolde Grund
 kærligt og varmt — og en udvalgt Stund
 springer der Skønheds Liv af det Døde
 i Foraarsol.

Hej hvilket Styr i den unge Dag,
 hør hvilken Jubel, hør hvilken Glæde!
 Lænkerne smelted og sank i Kvag,
 Ungdommen baner med Kolbeslag
 jublende Vej sig til Livets Sæde
 i Foraarsol.

Jævnt udfoldes de nye Skud,
 langsomt klædes de nøgne Stammer.
 Hvad om der nu lød et Almagtsbud,
 saa at Alverden med ét sprang ud —?
 Da vilde Jorden gaa op i Flammer,
 i Foraarsol!

Skoven staar majgrøn, saa ungt og frisk
 Løvet, der bærer et Slør af Skygger!
 Skovsøen spejlblank med Stænk af Fisk!
 Marken har Knald af Vogterens Pisk,
 Busken har Lyd, hvor Smaafugle bygger
 i Foraarsol!

Sejren er vundet, paa hver en Kant
 flygter nu Vinteren, skændselsfuld, slagen.
 Alt, hvad med kolde Lænker den bandt:
 Elskovens, Vaarens berusende Tant
 danser nu leende atter i Dagen
 i Foraarsol.

Hr. Halvor kom ned.

»Det er en smuk Melodi, og den ligger godt for Deres Stemme,« sagde han og bøjede sig over hende for at læse Ordene. »Versene er ogsaa meget ordentlige, maaske lidt for prosaagtige i Ordstillingen. Men Slutningen tiltaler mig absolut ikke, den falder umotiveret kynisk.«

»Umotiveret kynisk?«

»Ja eller beregnet ufin. Man sporer deri den moderne Trang til at udfordre. Øhlen-schlæger vilde aldrig have endt et Foraarsdigt saaledes. Efter min Mening burde De slette det sidste Vers — eller hellere brænde hele Visen.«

Lidt efter tilføjede han:

»Poesien er jo — eller burde i alt Fald være — et Middel i de Udvalgtes Haand til at kalde paa det fineste og bedste i Menneske-hjærtet. Jeg har selv efter ringe Evne altid haft denne gyldne Regel for Øje, og det gælder efter min Mening mere nu end nogensinde om at holde Ideens Fane højt.«

»Jamen saa er det jo alligevel sandt, at De digter selv.«

»Ja efter fattig Lejlighed.«

Helga og Moderen havde ofte set Papirer med paabegyndte Digte ligge paa hans Bord, men naar de hentydede dertil, svarede han

altid undvigende. Dette var første Gang, han aabent vedkendte sig »sin Aare«.

»Skriver De ogsaa Fortællinger?«

Han benægtede det med et overbærende Smil.

Der kom et lidt skuffet Udtryk over hendes Ansigt.

»Holder De mere af Fortællinger end af Vers, Frøken?«

»Ja rigtignok!«

»Da betragtes dog Vers som den højere Kunstform, og det er, om jeg saa maa sige, af Poesiens Affald der laves Fortællinger. Det er ogsaa paa Versene, en Digter skal kendes; som nu Christian Winther, tror De, hans Fortællinger har bidraget til hans Digterry; de har endogsaa skadet det.«

Helga tav. Hun havde den største Respekt for Digterne selv og vidste, at de stod højt over alle andre Væsner. Men Versene —

*

*

*

Da Fru Berg kom hjem, fløj Helga hende i Møde med det Udraab:

»Mor, maa jeg putte Foraarsangen i Kakkelovnen?«

»Nej saa sandelig om Du maa! Hvor kan det dog falde Dig ind?«

»Jo, Hr. Halvor siger, at den ikke er pæn.«

»Hvad vil Du regne ham, han siger saa meget.«

»Jamen han er da selv Digter.«

»Det er nok en af de smaa i alt Fald,«
mente Fru Berg.

XVII.

DE to Kvinders Syn paa deres Gæst var et helt andet, nu da han spiste Naadsensbrød hos dem. Hans usle ydre Forhold paa-virkede deres Dom over ham som Menneske, og de betragtede ham nærmest som et Subjekt, skønt de ikke frakendte ham Evner. Et mislykket Geni eller noget i den Retning maatte han vel nærmest kaldes.

Egentlig til Byrde var han dem dog ikke, da de nye Forhold medførte, at de fuldstændig frigjorde sig for alle generende Hensyn, kaldte ham ned, naar de ønskede hans Selskab, og gav ham at forstaa, naar de ønskede, at han skulde trække sig tilbage.

Der var noget tiltalende i saaledes at have en Slags dannet Slave, der kunde gøre aandelig Opvartning, naar man kedede sig! Og nægtes kunde det ikke, at han var underholdende. Han fortalte glimrende, læste godt og sang

kønt — med lidt for megen Bæveren i Stemmen; Fru Berg kaldte det, at han sang »med Smør«. Men det virkede komisk og dannede en behagelig Modvægt mod de sentimentale Sange, han valgte. Saa var han rig paa Ideer, virkelig kunne Ideer om Menneskeslægtens Forædling; og han var aldrig ufin i sin Tankegang — dér lignede han saa lidt andre Mænd. Men ogsaa det stammede maaske fra hans sørgelige Mangel paa Energi? —

Han paa sin Side syntes fuldt at erkende sin Stilling og fordrede intet men tog, hvad der faldt af. Han var altid opmærksom og beredvillig og gjorde sit for at behage de to Kvinder.

Stillingen var vel undertiden pinlig for ham, men han fandt sig i den og underkuede de Fristelser, der kunde være til at rejse Hovedet og hævde sig selv som Mand. Man maatte resignere foreløbig og bide paa bedre Tider.

At de vilde komme, var han intet Øjeblik i Tvivl om. Selv i de mest nedværdigende Øjeblikke følte han, at de to Kvinder ikke helt havde unddraget sig hans Magt. Der var jo altid den Respekt, som Kvinden rent umiddelbart nærer for det mandlige Køn og aldrig helt kan ryste af sig. Den burde for Resten være større, syntes han — og havde da ogsaa

været det. Men ogsaa der havde den moderne Aandsretning med sin Literatur, der undergravede al hævd bunden Respektfølelse, gjort ubodelig Skade.

Et meget virksomt Middel til at forebygge en altfor uvenlig Behandling var hans hyppige Anfald af Stemningsmelankoli. Det var hans egen faste Overbevisning, at han inderst inde var Melankoliker og kun holdt sig oppe ved en Kraftanstrængelse. Han talte undertiden selv om sine umotiverede Anfald af Nedstemthed og tilskrev sin stærke Meddelagtighed i Menneskeslægtens Kampe og Lidelser dem. Og selv naar hans Tungsind skrev sig fra, at han følte sig særlig tilsidesat, gav hans Sorg sig et saa talende Udtryk af Uegennytte, at de to Kvinder gik i sig selv. Undertiden skimtede de ogsaa i hans umotiverede Nedtrykthed Eftervirkningerne af en stor Hjærtesorg, og det virkede stærkere paa dem end selve hans Liden paa Menneskeslægtens Vegne, saa de da behandlede ham med særlig Hensynsfuldhed.

Nærmere set var deres Opfattelse af ham altsaa stærkt blandet.

Moderen var den, der stillede sig mest skeptisk over for ham og stærkest hævdede, at han var et mislykket Individ, medens Helga, hvem han ikke behandlede med saa udsøgt

Hensynsfuldhed, endnu havde bevaret en lille hemmelig Beundring for ham.

Men ogsaa Fruen vaklede i den senere Tid i sin Dom. Hvis han virkelig gik med en Digter i Maven — og enkelte Ting kunde nok tyde derpaa — saa lod det hele sig jo forklare derudfra. Digterne — ikke disse moderne, der solgte Salt og Klipfisk eller bankede Skolebørn ved Siden af, men de rigtige gamle Digtere, som netop Hr. Halvor satte saa højt — havde jo alle haft en Storm- og Trængselsperiode, hvor de ikke var til at kende fra almindelige Subjekter og Dagdrivere, inden de fandt dem selv. De Brudstykker, hun tilfældig havde set paa hans Bord, røbede ogsaa den samme hensmeltende Lidelse, som hun kendte fra virkelige Digtere.

En varm Solskinseftermiddag sidst i April sad de to Kvinder ude mod Syd ved Hækken og slikkede Solskin.

»Det er alligevel ikke varmt nok til at dovne sig,« sagde Fru Berg og tog for syvende Gang Strikkestrømpen op fra Græsset. Men da hun havde strikket en halv Pind, smed hun den igen og pustede anstrængt.

»Du er for ustadig, mit Barn,« sagde Helga og efterlignede Moderens dybere Stemme, »det var snart paa Tiden, om Du tog Dig lidt sammen og rystede Barnet af Ærmet.«

Moderen stak Tungespidsen frem mellem de røde Læber og saa paa hende med misende Øjne.

Helga vilde fortsætte i samme Tone, men sprang pludselig op. Hun havde set Karen Petersen ved Laagen og løb hende i Møde. Der begyndte at falde Skygge i Haven, og de fulgtes ad ind.

Jens var lige kommet hjem fra Højskolen, og Karen kom for at indbyde dem til hans og Mettes Forlovelsesgilde.

»Naa, saa er Handelen altsaa afsluttet! Men hvad siger Jens?«

»Jo han lader Far raade.«

»Lydig Dreng,« sagde Fru Berg med et lidt haanligt Tonefald og spejdede efter Helga, der rødmede svagt.

Fru Berg var skuffet. Tog Helga sig det virkelig ikke mere nær?

»Jo Tak, det vil vi gerne — hvis der ikke ellers kommer noget i Vejen da,« sagde hun.

Karen tog en lille Skammel og satte sig ved Fru Bergs Fødder, med Haanden under Hagen og Albuen støttet paa Fruens Knæ. Hun holdt

af at sidde saadan og stirre den unge Enke beundrende op i Ansigtet. Der var saa meget at beundre: hendes smukke, stolte Skikkelse, hendes Klogskab og kække Øjne og først og fremmest det, at hun havde været gift.

Og Fru Berg holdt af at sidde og se ned i dette Ansigt, der fyldigt og dog smukt ovalt indrammedes glat af det mørke Haar. Hendes Blik dvælede ved de sorte Øjenbryns fint tegnede Halvoaler, ved Hudens mørke, lyssugende Glød, der mindede om dybt violette Stoffer, ved de blaa, lidt tungsindige Øjne, der var som et stillestaaende Skovvand, løndomsfulde, fordi man ikke kunde se Bunden, der kunde være nær, men ogsaa langt borte. Og hun kaldte hende i Tankerne den Bodfærdige.

Det forundrede Fru Berg, at Karen havde saa faa Veninder. De skyldte hende for at være kælen og paahængende, skønt hun aldrig søgte nogens Selskab men kun tog det, naar det bød sig til. Maaske var de misundelige, fordi Mændene droges saa stærkt hen til hende? Flere end en Veninde beskyldte hende ogsaa for at være gaaet mellem dem og deres Kærester, men hun tog imod det stum som et Offerlam og saa blot tungt ud af sine tro-skyldige Øjne.

Fru Berg kendte disse Anklager, og flere

Gange, naar en saadan var stærkt fremme, havde hun forsøgt at faa Karen til at blinke. Men Karen betragtede hende med et Blik, hvoraf der kun lyste varm Hengivenhed. —

»Naa, hvordan gaar det saa med Kæresten?« spurgte Fru Berg og strøg hende moderligt over Haaret. »Er han forligt med sin Fader?«

»Ja Faderen har indvilliget i, at vi faar hinanden, og Rudolf skal have Gaarden.«

»Og hvornaar faar vi saa den Fornøjelse at pynte Bruden? For det betragter jeg som min Ret.«

»Efter Høst. For den Gamle vil ikke afstaa Gaarden, før Høsten er ovre; han vil selv høste, hvad han har saaet.«

»Se, se! han forstaar at regne det ud. — Saa er De vel lykkelig?«

»Ja.«

Ikke et Træk rørte sig i Karens Ansigt for at vidne om hendes Lykke, kun Læberne fik en fugtig Glans og syntes at blive fyldigere.

»Hvor hun dog ligner en Plante,« tænkte Fru Berg, »en smuk, saftspændt Kala. Er hun mon egentlig et tænkende Væsen? Hun tænker vist ikke som vi andre — hun føler bare. Nej hun er ingen Magdalene — da ingen bodfærdig!«

»Har De nogensinde angret?« spurgte hun pludselig.

Karen saa uforstaaende paa hende.

»Skal vi ikke faa Hr. Halvor ned at synge for os?« spurgte Helga. Hun kedede sig.

»Jo, rend Du op efter ham.«

Hr. Halvor kom ned og hilste. Fru Berg lagde Mærke til, at Karen lod ham beholde sin Haand, til han slap den, saa faldt den dødt ned. »Altsaa ogsaa over for Mænd,« tænkte hun.

Hr. Halvor havde et af sine tunge Øjeblikke. Han sang »Der var en Konge i Lejre«, men med mindre »Smør« end ellers, syntes Fruen.

De havde faaet Lamperne tændt. Helga vilde have ham til at læse noget morsomt, men han bad sig fritaget og tog sig til Panden.

»De kunde jo læse noget af Dem selv,« foreslog Fru Berg, »saa indfrier De en gammel Forpligtelse. Man kan ikke saadan vedvarende sætte sit Lys under en Skæppe og holde sine Medmennesker hen med Udflugter.«

Hr. Halvor saa en Stund tvivlraadig ud. »Jeg gør det højst ugærne,« sagde han saa, »men Fruens Ønske er mig den højeste Lov.« Og han gik ovenpaa.

»Han kan digte,« sagde Helga til Karen. Moderen smilede vantro.

Hr. Halvor kom ned med et Hefte, som han

gav sig til at blade i. Han satte sig et Stykke
fra de andre og begyndte:

Nat.

Jordens Kreds i Søvn smiler,
Favn i Favn Alverden hviler,
Fauna, Flora, store, smaa!
Himlens Stjærner sagte tindre,
vil slet ikke Blundet hindre,
blinke skønt kun i det Blaa.

Skoven gyser svagt i Søvn,
drager nærmere den løvne,
lune Kappe om sig ind.
Ved dens Fødder blunder rolig
Anemonen, ler fortrolig
lullet blidt af Zephyr ind.

Markens Blomster, hvor de drømme!
hvor de spæde Øjne svømme,
drømme for en Morgenbøn.
Dug er deres Øjenstene,
Æther deres Tanker rene,
deres Skytsaand Lysets Løn.

Jeg kun, jeg fandt ingen Slummer!
Ak, med Hjærtet fuldt af Kummer
gaar jeg ensom og forladt.
Blandt de tusend trygge Sjæle
maa i Sorg jeg ene knæle
i den højtidsfulde Nat.

Lille Fugl, sid du kun stille,
nødig jeg dig skræmme vilde
— liste sky mig kun forbi.

Stjernehær, bliv ved at tindre!
der er dunkelt i mit Indre,
kast lidt Straaleskær deri.

Almagt, som gav Støvet Aande,
hvorfor skal en Sjæl sig vaande?
Svar mig, om Du Svaret ved.
Hvorfor vildt i Kval sig vride,
just naar alle andre glide
trygt i Søvnens Arme ned?

Skovens Fugl jo elsker Dagen,
men har Natten bredt sit Lagen,
søger Fuglen sig en Gren.
Til den næste Dag den blunder,
sørger ej for, hvad gik under.
Og dens Sang er lige ren.

Vandets Spejl, de blanke Vover
spejled Skyen, den drev over
og — forsvandt af Søens Favn!
Hvorfor maa da jeg ej glemme?
Hvorfor skal min trætte Stemme
hviske evigt hendes Navn?

Fik mit Støv da ikkun Mæle
for at kues, for at dvæle
stedse i en andens Jeg?
Maa Din Sol ej tørre Kinden,
nu — saa pisk den tør med Vinden!
Fjærn blot hende fra min Vej.

*

*

*

Nattens Aander dæmpet spille,
over Himlen vandrer stille
Tvillingerne Haand i Haand!

Men i Kloders tvungne Baner
 tungt Naturens Svar jeg aner,
 segner træet for Lovens Aand.

»Det er jo virkelig gribende,« sagde Fru Berg og saa anerkendende paa ham.

»Er det sandt, at De selv har digtet det?« spurgte Helga.

Han smilede overbærende.

Fru Berg sad lidt og grundede. »Er det — er det et personligt Digt?« spurgte hun saa.

»Ja og nej. Det Spørgsmaal vil jeg gjerne fritages for at svare paa.«

Hr. Halvor læste Beundringen af deres Øjne, men han bar den med klædelig Beskedenhed. Og da selv Fru Berg ikke kunde afholde sig fra at udtale sin Beundring for den dybe Stemning, der slog én i Møde fra Digtet baade som Natur- og Sjælemaleri, gav han sig til at tale om sine gamle Forældre, hvem han skyldte alt, hvad han hidtil var blevet til. Og om han nogensinde drev det til noget større, saa var hele Takken deres — og da navnlig hans Moders, for efter hende havde han arvet sin Følelse, mens Forstanden var Faderens. Og uden at henføre det til sig selv gik han videre og paaviste, hvorledes man ogsaa for Poesiens Vedkommende kunde sige, at »den Haand, der

rører Vuggen, styrer Verden^s, thi Historien viste til Overflod, at alle store Digteres Mødre havde ejet et rigt Følelsesliv — — —.

De tre Kvinder lyttede betagne til hans Tale, og hver af dem saa sig i Aanden som Moder til en stor Digter.

XVIII.

U^{DE} ved den lille Lysning i Læbæltet mod Vest sad Helga en varm Junieftermiddag. Det var stegende Solskin, men ud over Diget, hvor hun sad, vældede tykt Løv i flere Lag, Ask og Røn og underst en lavthængende Hyld, der blomstrede. Den dannede en hel lille Løvgrotte med Udkig ud over Markerne til de smaa Lunde. Græsset i »Grotten«s Bund var køligt og friskt, og naar hun borede en Finger igennem det, var Mulden underneden helt fugtig. Saa langt hun kunde se udad og til Siderne, laa Landet inddelt i lysere og mørkere grønne Firkanter, alle Vegne var der Sæd eller Kløver eller Græs, og nogle Steder stod der tøjrede Kreaturer. Lige foran hende bestod Marken af Blandsæd, som der blev taget af hver Dag til Staldfodring; og der var allerede taget saa meget, at man kunde gaa over bar

Stub fra »Stærkassen« helt hen til Bækkens udtørrede Leje.

Moderen var gaaet hen for at se til Kandedemaren, der laa i Sengen, og Helga kedede sig. Hun sad og skar Græstotter op med sin Pennekniv, stak dem paa Plads igen, vendte sig et Øjeblik bort med lukkede Øjne og gav sig saa til at lede efter dem. Hun vidste hver Gang, hvor Totten stod, men lod, som hun ikke kunde finde Stedet, for at det skulde tage længere Tid. Egentlig skulde man være to om det, én til at plante Totten og én til at finde den.

Pludselig opdagede hun, at Luften var én lang, summende Tone. Den maatte have været saadan hele Tiden, hun havde blot ikke opdaget det før nu. At man saadan kunde lade være med at høre en Ting og saa pludselig høre den!

Hun saa op. Hylden over hendes Hoved var ganske oversaaet med Insekter, der bedækkede Blomsterne, krøb, fløj op og satte sig igen i et tusendfoldigt Virvar. Saa travlt de havde! Nogle stod paa Hovedet helt nede i en Kalk og drak, saa trak de langsomt Overkroppen ud og var blevet helt gule. En Myg faldt ned paa hendes Haand. Hun prøvede at blæse den væk, men den strittede imod og

hagede sig fast ved noget, der var saa fint, at hun ikke kunde se det. Saa lod hun den sidde, men da den stak, klemte hun den ihjæl.

Bare man havde haft noget at gnaske i! Ude i Blandsæden var der ogsaa grønne Ærter, men saa skulde man rejse sig og gaa det Stykke. — Naar de snart vilde høste Kornet paa den anden Side Bækken, saa kunde man skyde Genvej over til Lundene og spare den kedelige Omvej.

Heden flimrede hen over Markerne, og der gled varme Luftbølger ind over hende. Snart kom de oppe fra med en Duft af Hyldeblomster, der lige saa tydelig mindede om Sildelage, snart kom de strygende hen under Trærne og bragte Duft af Roser inde fra Haven, eller de slog imod hende fra den anden Side — langt henne fra, hvor en sindig Husmand gik og øste Aile paa sin Græsmark. Det var et godt Stykke til Siden imod Vest, men hun kunde tydelig se ham; han var helt hjulbenet og havde krogede Albuer med hvide Lapper paa. Han lignede akkurat en Grævlingehund.

Der kom en høredet Vogn strygende ned ad Markvejen oppe fra Øvregaarden, de tykke Heste stod i to Buer ud fra Vognstangen og løb halv sidelæns med flyvende Manker, et langbenet Føl fulgte dem med vajende Hale.

Oppe i Vognen sad en Karl og en Pige, de kastedes op og ned ved Hjulenes voldsomme Stød i det ujævne Hjulspor.

De gjorde Holdt ved Skaaret i Blandsæden, og Karlen sprang af og hev Pigen over Vognstigen, saa Skørtet fløj om hende. Helga iagttog med Forundring, hvor let hun var klædt. Føllet søgte straks om til Moderen og stødte heftigt Snuden op i hendes Yver, mens Halen svingede roligt frem og tilbage som et Pendul. Karlen strøg Leen, saa det lød som Sang over Agrene, og slog med lange Bevægelser den grønne Sæd, mens Pigen forsvandt nede i Bækkens Leie. Hun kom op igen og rystede sine Klæder, og de gav sig til at læsse.

Da de skulde køre frem, vilde Føllet ikke bort fra Moderens Yver, og Karlen slog det over Bagen med Skaftet af Høtyven. Det før til Siden med et Sæt, slog kaadt op nogle Gange og galopperede rundt paa Marken, mens store Klumper Jord fløj i Luften fra dets Hove. Saa stansede det pludselig, stod et Øjeblik med løftet Hoved og vejrede — og satte i jævnt Løb over mod Diget, hvor Helga befandt sig. De sidste Skridt spankede det gravitetisk og nikkede med Hovedet. Helga nikkede igen frem under det Grønne, gjorde sig modig og plukkede noget Græs. Det aad af hendes

Haand, nippede til det nedhængende Løv og pillede ved hendes Skulder. Saa mimrede det med Læberne og prustede en varm Aande blandet med Stumper af Grønt ned over hendes Ansigt og bare Hals. Hun fulgte hver af dets Bevægelser med skinnende Øjne, klappede det paa Halsen og lod dets bløde Snude kilde sig inden i Haanden. Men pludselig opdagede Føllet, at Vognen var borte, det stemte fra med alle fire, saa hun fik Forklædet fuldt af Jord, og var borte med en Susen.

Hun fulgte det med Øjnene, til det masede sig ind i Porten foran Læset, hun var helt rød af Iver.

Saa rejste hun sig og rystede Klæderne, som hun havde set Pigen gøre det ovre ved Bækkejet, prøvede at nippe Blade af med Læberne efter Føllet og tænkte paa, om hun skulde gaa hen i Blandsæden og lede efter Ærtebælge. Der var kommet et stille, grundende Udtryk over hendes Ansigt.

Hun satte sig igen og saa adspredt efter Stærerne, der ivrede af Sted ud over Markerne efter Larver og Maddiker. Hvert Øjeblik strøg en Stær ud eller ind over hendes Hoved. Varmen førte næppe synlige, lodret hængende Spind ind til hende fra Luften, de lagde sig over hendes Ansigt og Hals og fremkaldte en

kildrende Fornemmelse. Ude paa et enligt Havrestraa sad en Gulspurv og gyngede. En Stær lod noget hvidt falde lige foran hende, den steg og dalede i et Par lange Buer, og Solen glinsede i dens graa og blaa Metalfarver. Saa fortsatte den i en lige Linie ad Hegnet til.

Hvem der kunde flyve — rigtig hænge stille paa Vingerne i den bløde Luft og kigge ned. Saa vilde hun flyve op og sætte sig i Linden og se efter, hvad Hr. Halvor bestilte.

At han ogsaa gad sidde deroppe i saadant Vejr og læse eller lave Vers — i Stedet for at komme ned. Hun brød sig ikke om *hans* Vers heller, de lød lige som alle andre, saadan abbe-babbe, ikke-dikke, som naar smaa Børn taler. Men de var for Resten vist meget gode, for Moderen roste dem, og naar han læste, saa hun altid ud, som om hun var i Kirke.

Han var deroppe, for hun kunde høre ham skrabbe med Stolen, naar han rejste sig for at spytte. — Mænd spyttede nu altid, det maatte være Kræfterne. — — Han var da heller ikke Spor af høflig, han vidste godt, at hun var alene hjemme og gik og kedede sig. —

Nu sad han vel saadan med Haanden puttet ind i Lokkerne og digtede eller tænkte paa noget kønt — for han tænkte altid paa noget kønt. Hun kunde tydelig se hans Nakke

for sig, hvordan Lokkerne faldt, og hvordan den fyldige Hals kom frem under Haaret og forsvandt igen under Flippen — hun fik sommetider Lyst til at røre ved den Hals, bare ganske lidt, naar hun gik bag om hans Stol. — — — Men hvordan det nu kunde være, hans Ansigt kunde hun slet ikke faa frem i Øjeblikket.

Det kunde være morsomt at kaste noget ind ad Vinduet til ham og gøre ham forskrækket. Hun turde godt for ham, men Mor — skønt Mor, pyt, var saamænd ikke saa stræng — — —

Pludselig skræmtes hun op ved et skærende Angstskrig fra en af Stærene — Katten maatte være klatret op i Espaliët. Hun fór ind paa Gangen for at kyse den væk.

Der var ingen Kat at se, men oppe i det ene Lindetræ sad en Stær med struttende Fjer, udspilede Vinger og aabent Næb og frembragte denne knarrende Lyd, der minder om tørt Træ, som skrues. Aarsagen var Hr. Halvors brede Ryg, der dækkede hele det lille Vindu. Hun skottede lidt op efter ham og slentrede saa ned ad Gangstien, idet hun uvilkaarligt efterlignede hans Gang. Rank, med en Svajning i Ryggen, lidt ludende Nakke og korte, vigtige Skridt spaserede hun ned gennem Haven,

tog sig lidt affekteret til Halsen, som følte hun efter, om Flippen sad, og sprang leende ned i Grotten.

Der sad hun og kurrede en Tid. surmulede, naar hun kom i Tanke om, at hun var ærgerlig til Mode, og kiggede ellers gennem et lavt Hul i Hækken for at prøve, om hun kunde kende de Forbigaaende paa Benene.

Hun hørte ham harke og spytte. Klask! saa sa-a-andelig, om han ikke spyttede ud af Vinduet alligevel! Uf, hun kunde ikke fordrage det, man kunde faa det i Hovedet. Men Mor syntes, det var saa hjemligt; saa kunde man da mærke, man havde Mandfolk i Huset, sagde hun. — — — Lidt efter hørte hun hans Trin i Loftstrappen; hun sprang op af Grotten og gav sig til at gnaske grønne Stikkelsbær af en Busk.

Hr. Halvor kom hen imod hende. »Smager det godt?« spurgte han.

»Prøv!«

Han rakte Haanden ud efter et Bær.

»Nej Tak! Gab, værsgod!«

Han betænkte sig lidt; saa stillede han sig op og gabede.

Hun trak sig et Par Skridt tilbage og tog Sigte, hødede flere Gange, men lod saa Armen synke uden at kaste. »Der er saadan noget

aabent i Deres Ansigt,« sagde hun og smed Bærret paa Gangstien med en Skoggerlatter. Han rynkede Brynene og gik tavs sin Vej.

Men bagefter fortrød hun det. Bare han ikke var blevet vred, han kunde saa daarlig taale, at nogen lo af ham.

Hun tænkte paa, hvordan hun skulde bære sig ad med at gøre det godt igen og straffe sig selv. Ved at bede ham læse nogle af sine Vers op for hende maaske? Nej, saa vilde hun hellere tage hans Jakke, uden han vidste det, og sy den Revne sammen, den havde under Armhulen. Saa var han da fri for at gaa og generes af den længere; nu førte han altid sin ene Arm, som om den var stiv, for at ingen skulde se Revnen.

Havelaagen knirkede, og Helga løb sin Moder i Møde. Hun fortalte hende straks det med Hr. Halvor: »Er det nu noget at blive fornærmet over en Spøg.«

»Han er jo noget stikken« sagde Fruen, »og tror at se Fornærmelser, hvor der ingen er. Men vi er selv Skyld i hans Mistænksomhed, da vi ikke altid har vist ham de Hensyn, han fortjente. Og vi maa passe paa, at han ikke skræmmes altfor meget ind i sig selv, det kan den Slags sarte Naturer let.«

XIX.

DER maatte kaldes to Gange til Aftensbordet den Aften, inden Hr. Halvor hørte det. Ved Bordet var han tavs, og hans Øjne havde et sjælfuldt, lidende Udtryk. Han saa ud, som bevægede hans Tanker sig i høje, sorgtjældede, tavse Haller, og Moder og Datter dæmpede uvilkaarlig deres Munterhed. Han fulgte dem heller ikke som ellers i den senere Tid paa deres Aftentur men gik lige op.

Helga trak Vejret befriet. »Han er vist vred endnu,« sagde hun.

»Eller ogsaa digter han — eller tænker paa noget kønt,« svarede Moderen. Det var en staaende Hypotese dem imellem, hvergang han var som nu i Aften.

Helga gik i Forvejen ud men kom straks løbende ind igen. »Nu staar den tossede Skomagerdreng igen uden for Laagen,« sagde hun med et lille Stænk af Skræk i Stemmen. »Det

er da ogsaa for galt, jeg tror formelig, han begynder at gøre Jagt paa mig.«

»Saa lad ham dog staa, Kære,« sagde Moderen beroligende. »Det bliver han vel nok ked af.«

Uden for Laagen stod Jørgen og grinede indsmigrende. Han trak sig baglæns over Vejen for Fru Bergs vrede Blik, men fulgte paa Afstand efter dem et Stykke udad.

»Lykkeligvis er han saa feig,« sagde Fru Berg.

»Ja naar Du er med; men ellers kommer han helt hen til mig og gør saa mange ækle Grimaser. Han tror vist, det er bedaarende.« Helga kunde ikke lade være at le.

»Naa, det faar nok snart Ende. Jeg talte med hans Mester om ham i Gaar, og han sagde, at han snart maatte lade ham løbe. Drengen er blevet saa upaalidelig til sit Arbejde i den senere Tid, og sommetider ødelægger han nok Arbejdet af lutter Ondskab.«

De gik ud ad Vejen. »Mor, tror Du, Hr. Halvor bliver en stor Digter engang?«

»Det gør han sikkert.«

»Hans Bogstaver er saa morsomt runde,« sagde Helga grundende.

Solskiven berørte Randen af Skoven ovre mod Nordvest; den var lidt fladtrykt, som hvi-

lede den virkelig med Kanten paa Skoven. Den havde ophørt at kaste Skygge og skinnede ganske rød som en rund Glød. Man kunde godt taale at betragte den, men naar man saa vendte Blikket til den anden Side, hvor Markerne allerede laa med Mørke i Bunden, flød der smaa gule Sole rundt i den violette Bundfarve.

De to Kvinder gik hurtig frem, Helga med halvaaben Mund. »Luk din Mund, Barn,« sagde Moderen.

»Ellers bliver Hjærtet koldt,« fuldførte Helga. »Nej se! hvor underligt!« Hun pegede ud.

Luften syntes at blive lysere og lysere, men helt nede ved Jorden var der mørkt. Genstandene var først synlige et Stykke oven for Jordoverfladen, og Overgangen fra Mørke til Lys var saa brat, at det saa ud, som ragede de op af en sort Væske.

Der kom et Menneske gaaende, paa Omridsene saa de, at det var en Kvinde. Fra Knærne op ulmede hendes Skikkelse i et svagt rødligt Genskær af den forsvundne Sols Efterglans. Da hun var tæt ved dem, kendte Fru Berg hende paa den vuggende Gang. »La Madeleine« hviskede hun til Helga.

De vendte om og slog Følge med hende, idet de tog hende under Armen fra hver Side.

Men Karens Gangart faldt snart Helga for langsom, og hun slap hendes Arm igen og benyttede den overflødige Tid til smaa Afstikkere, saa til en Side, saa til den anden.

»Naa, hvordan har Kæresten det?« spurgte Fru Berg, da Helga havde forladt dem. Det faldt hende ikke ind, at hun aldrig talte med Karen om andet end det samme.

Karen tav, og Fruen, som mente, at hun havde overhørt Spørgsmaalet, gentog det. Men da Karen fremdeles tav og holdt Hovedet sænket, anede hun Uraad; hun stansede, tog om Karens Ansigt med begge Hænder og rettede det op mod sit eget. Karen saa paa hende med et Blik som et døende Dyrs.

»Forbi?« sagde Fru Berg med fortvivlet Tonefald.

»Ja.« Det kom henaandet.

»Helt, helt forbi? Men hvorfor dog?«

»Han kan ikke lide mig mere,« hviskede Karen.

»Men saa vind ham, faa ham til at holde af Dem igen. De er jo smuk — i saadan et Tilfælde vover man alt! Hører De — *alt!*« Fruen var helt ophidset af Bevægelse.

Karen drejede Ansigtet bort.

»Er det saaledes fat,« sagde Fru Berg sagte.
»Stakkels Barn,« og kyssede hende. Karen stod

med hængende Arme og lod sig kysse, hun saa blot den anden tungt ind i Øjnene.

Fru Berg følte, at der burde trøstes, men vidste ikke, hvad hun skulde sige. Og det var hende en Lettelse, da de naaede Laagen og Karen tog Afsked.

»Tror Du, hun er ulykkelig? Hun er saa underlig — saadan Du ved nok. Og saa tager hun ikke Haanden til sig igen, naar hun siger Godnat. Jeg blev tilsidst helt flov, det er, ligesom den skulde falde ned paa Jorden, naar man slipper den. Hun er forfærdelig rar — og saa nydelig hun ser ud! Jeg synes, hun er køn — næst efter Dig. — Men Du, saa er det, ligesom hun saa sig om efter et Sted at lægge sig ned.« — — Saaledes fortsatte Helga, mens de gik ind og fik Lampen tændt.

*

*

*

Hr. Halvor var virkelig krænket, det var derfor, han ikke vilde med paa Aftenturen. Eller egentlig syntes han kun, han var bedrøvet. Det gjorde ham ondt, ikke for ham selv men for de andre, for Frøken Helga, for hendes Moder, og lidt efter lidt for alle Mennesker. Der var saa forfærdelig langt frem endnu.

Han trængte til at være ene — ene med sig selv. Han havde et af sine Anfald af Verdenssmærte og følte sit Sind sat i lyrisk Stemning. Han greb Pen og Papir. Og med Pennen i Haand, bøjet over det ubeskrevne Papir sad han og tænkte paa noget kønt.

Han tænkte paa Frøken Helga og hendes Moder — de to bedste Kvinder, han i sit Liv havde truffet — paa det hyggelige lille Hjem, de havde, og paa, hvor mange Tusend de vel egentlig ejede. De var ejegode, Hjærte først og Hjærte sidst, men de havde ingen Verdenserfaring. Og saa letsindigt de omgikkes deres Penge! gav uden gyldig Grund, blot det faldt dem ind. (Det var blandt andet deres Adfærd mod ham selv, der fik ham til at ræsonnere saaledes, men det faldt ham ikke ind). De stadfæstede jo den gyldne Regel, at Kvinder ikke burde være betroet Penge. — —

Frøken Helga var en ualmindelig god Pige inderst inde, men hun trængte til Opdragelse, til Vejledning. Hjemmet havde savnet den mandlige, faste Haand. For Resten havde hun vundet — ikke saa lidt! Dér laa en Opgave, en smuk Opgave for en Mand, der ikke havde sat sig større Formaale i Livet. Han selv kunde være fristet til det, om det ikke for ham vilde været at mønte sit Pund ud i Skillemønt.

Men Beskedenhed skadede jo ikke, ingen burde være for stor til at tænke sig ind i et ringere Kald. — — Og halv for Spøg tænkte Hr. Halvor sig, at han selv løste Opgaven.

Det vilde kræve, at han giftede sig med Moderen, for at Frøken Helga kunde faa den Fader, hun saa længe havde trængt til. Men Helga var saa gammel, at hun snart vilde undrage sig Hjemmets Indflydelse, og hvad saa? Nej den eneste Løsning vilde i saa Fald være at gifte sig med hende selv. Først da vilde man ret kunne paavirke hende og give hendes Sommerfugleliv Indhold. Hvor meget højt og stort vilde han ikke kunne føre hende op til! hvor meget vilde hun ikke faa Del i! Og dér kunde Pengene komme til Nytte, som et Mid-
del hen imod Maalet. — —

Nogle mente, at det ikke var mandigt at leve af sin Hustrus Midler — og han maatte give dem Ret. Saadan set fandt han, at det var plumpt, raat. Han for sit Vedkommende kunde sagtens arbejde, søge en flad, borgerlig Stilling, der indbragte meget mere, end de to behøvede for at leve! Men saa gik Dagen hen i Slid borte fra Hjemmet, og Opgaven var for-
fejlet. Lige saa smaaligt det vilde være at gifte sig for Pengenes Skyld, lige saa forkaste-
ligt vilde det i dette Tilfælde være at gaa af

Vejen for en Mistydning. Og dagligt Samvær var netop Betingelsen for, at man kunde paavirke andre med sit Jeg, sin Personlighed.

Og saa Haand i Hanke og ikke denne næsten umoralske Kasten med Pengene til højre og venstre, uden Maal eller Med! Pengene skulde være Midlet, til Skønhed og Hygge, til Vin paa Bordet og Vinterrejser til Hovedstaden — maaske til Syden. Og til ham selv, ja hvad ønskede han sig vel andet end en Spaserepels til Vinterbrug og lange Piber, én til hver Dag i Ugen, saa de stadig kunde skiftes — —

Han var efterhaanden blevet i helt godt Humør: Det var egentlig latterligt, at éns Aand skulde beskæftige sig med saa absurde Smaating for at hvile ud! Men nægtes kunde det ikke, at der var noget farligt i saaledes at give de jordbundne Fantasier Tøjlen. Han følte med sig selv, at en mindre stærk Natur end hans var bukket under i det foreliggende Tilfælde.

Han hørte dem passiare og le nede i Gangen og gik ned.

»Aa, De skulde set en vidunderlig Belysning i Aften, rigtig noget for en Digter. Aldeles dejligt!« og Fru Berg gav sig til at beskrive Solnedgangen.

»Hvad har De egentlig bestilt hele den dejlige Dag, Hr. Halvor?« spurgte Helga.

Hr. Halvor saa betydningsfuldt paa hende.

»Skrevet naturligvis,« svarede Moderen. »Man kan vel ikke faa Deres Produkt at høre Hr. Himmelstormer?«

»Denne Gang læser jeg det saa meget hellere for Dem, som jeg føler, at jeg har haft Lykken med mig i usædvanlig høj Grad. Og det, uagtet jeg har forsøgt mig i en ganske ny og vanskelig Stil.« Han gik ovenpaa.

Da han kom ned igen og havde sat sig godt til Rette i Lænestolen, gav han sig til at udvikle, under hvilke Omstændigheder Digtet var blevet til; det var Forudsætningen for dets Forstaaelse: Han havde hele Eftermiddagen haft en Fornemmelse af, at det trak op til et alvorligt Anfald af Nedstemthed, og henad Aften faldt Tungsindet knugende over ham. Saa satte han sig til at skrive.

»Og saa fik De maaske Luft?« spurgte Fru Berg.

Hr. Halvor kunde ikke lide dette Billede: at faa Luft, det mindede for meget om Forstoppelse. »Saa skrev jeg det tunge fra mig,« sagde han. »Jeg var lige blevet færdig, da De kom.«

»Og Helga, som troede, De var fornærmet paa hende.«

»Fornærmet! paa ingen Maade. Men jeg indrømmer, at jeg burde holdt mig oppe hos mig selv. I den Tilstand passer man altid mellem andre Mennesker som en Hund i et Spil Kegler.«

Saa læste han:

»Den, der vandrer i —« »Er det Vers?« spurgte Frøken Helga pludselig.

»Det er lyrisk Prosa,« svarede han med en let Panderynken.

»Den, der vandrer i Natten, vandrer ikke ene — ham følger tusend Sympatier som en himmelsk Vogterskare gennem Mørket.

Den, der vandrer i Natten, er ikke forladt — alt det skabte aner ham, aander sagtere og indsuger ham i sine Drømme.

Held den, der græder og beder i Natten! Himlens Stjærner græder med ham, og hans Bøn bæres gennem Stilheden lige til Gud. For Gud er i Nattens store Stilhed.

Velsignet være den, der sørger i Natten! Nattens Aander vil hele Bruddet i hans Sind og fylde hans Sjæl med vemodige Harmonier. Dagens Larm er sønderrivende for den sorg-betyngede, men Nattens Ro stemmer Sorgen

til ædel Handling. Og af Sorgen udsprang Livets ædleste Momenter.

Ve over den, der ikke kender Sorg — han kender heller ikke Glæde. Kun fra Sorgens Dyb kan Glædens Solskinstinder maales! Hil Dig, Sorg! jeg frygted Dig aldrig; min Sjæl skælvede i Forventningen om dit Besøg, som Elskeren skælver i kysk Længsel mod sin Elskede. Du staar stræng men ren i min Erindring!

Og faa har kendt Dig som jeg. I søvnløse Nætter kasted vi os paa Lejet, Du og jeg. Tæt omslyngede brødes vi, og jeg krystede Dig med vanvittig Kraft i det forfængelige Haab at fravriste Dig det eneste, Du ikke kunde give — Glæde. Og Kampen var haard, for den galdt det Skønneste. Men Du gik ubesmittet ud af den. Hil Dig Sorg! Du alene har set mine Idealer segne; andre saa kun deres Gravhøje, og dem trampede de paa.

Du staar stræng men ren i min Erindring!

Erindringen er en Solstraale, en der stjæler sig mellem grønt Løv og Fuglesang ned i Skovens Bund for at kysse den spæde Plante og tørre den Taaren af Øjet.

Og Erindringen er den stille, dæmpede Me-

lodi af en Skovbæks Rislen over vaade Sten og gennem ranke, kølige Skygger — ind i Fortidens Lykkeland.

Og stundom er den en Hymne, en Sejrs-marsch og et Jubeltog — en brusende Stormgang til nye Korstog. — — I disse tre Strofer er tit Erindringens Sang sunget ind i Menneskenes aabne Hjærtesaar.

Men Erindringen om Dig, Du min Sjæls Legesøster, er en Nat med dyb blaa Himmel — en af dem, hvor Fornuften slumrer og Elverne er ude! en med Maaneskær og tindrende Stjærnelys, der blinker hemmelighedsfuldt gennem sovende Bøge og Graner. Og under ligger min Sjæls Blomsterbund frodig og sval; den hviler og er vaagen, den venter og aner. Men Nattergalen slaar sødt i Busken, og der staar Virak af Blomst og Stængel.

Da stiger Du ned paa brede, hvide Vinger, og Øjets Dug falder, hvor Du skygger, og Menneskenes stumme Klage svæver i dit tyste Vingeslag. Men din Pande lyser i Forklaret-hed, Skovens Fugle sætter sig paa dine udslagne Vinger, og Anemonerne omklamrer og kysser dine mælkehvide Fodfingre. Og jeg breder Armene ud i Længsel mod Dig, Du min Sjæls udkaarede Veninde.

Da sænker Du Dig over mig og aander mig
 paa Øje og Øre og kysser min Mund. Og min
 Sjæl undfanger en Sans for Nattens Mysterier
 og aabner sig for Dybets skjulte Smærte. Jeg
 hører Mørket gro, jeg hører Støvets Bønner og
 de Levendes Suk, naar de i Drømme vender
 sig paa Lejet. Jeg fatter Skovens Gys, naar
 den blunder, og for mit vaagne Øje danser Til-
 værelsens Gaader nøgne og opklarede om de
 ranke Stammer.

Hil Dig Sorg! det bedste af mit Liv skylder
 jeg Dig.«

Der indtraadte dyb Tavshed, da han var
 færdig. Enkefru Berg sad og saa betaget ud,
 Helga kæmpede med et eller andet Udbrud.
 Endelig brast det ud af hende: »Hvad er Fod-
 fingre for noget?«

»Det er det poetiske, om jeg saa maa sige
 forklarede Udtryk for det prosaiske Ord Tær,«
 svarede Hr. Halvor værdigt.

»Det er smukt,« sagde Fru Berg, »men saa
 haabløst, saa tungt. Kan De ikke skrive noget
 om det lyse og lette, der dog ogsaa er til — et
 Digt til Glæden? Men De har sagtens engang
 lidt meget?«

»Raadede jeg selv derfor Frue, saa skulde

jeg kun digte til Glædens Pris. Men kan jeg for, at Menneskeslægtens Kampe og Lidelser genklanger i min Sjæl og gør mig tung? Det er som med Ebbe og Flod; naar Maanen drager de store Bølgebjærge og Bølgedale hen over Verdenshavet, vil der mærkes en Stigen og Falden inderst i den lille Vig.«

»Tror De da, hvert Menneske føler en Genklang af Verdenslidelsen i sig?«

»Nej, desværre maa man sige. Det kræver lydhør, vaagen Sans; og Stræberen, det praktiske Døgnmenneske, der tror sig selv Midtpunktet i hele Tilværelsen, er nødvendigvis sløvet paa dette Punkt. Deraf saa megen raa Egoisme!

Og dog, hvorfor desværre?« fortsatte han lidt efter. »Hvor langt lykkeligere og roligere lever ikke de Mennesker, hvis Sjæl kun kan rumme Klangen af egne Hverdagssorger og Smaabekymringer.

Om jeg har lidt meget, spørger De! Ja hvorfor ikke tilstaa det, mit Liv har haft sin store, velsignelsesrige Sorg. Nu da Saaret forlængst er tilgroet og jeg uden Bitterhed kan tænke tilbage, kan jeg kalde hin Begivenhed velsignelsesrig, skønt det drejede sig om en Kvinde, der stod mit Hjærte nær og sveg det bedste og fineste i mig.

Jeg var ung dengang og meget troskyldig, og hun var smuk, hvad der for mig var ensbetydende med god. Saa faa Erfaringer havde jeg endnu dengang høstet. Hun vilde ogsaa været god og trofast nok under almindelige Forhold — og vi levede en lykkelig Sommer. Saa kom jeg til Hovedstaden og modtog nye Impulser; det gærede stærkt i mig, og jeg viklede mig hurtigt ud af det fra Fædrene nedarvede — jeg havde begyndt at tænke selv. Men da viste det sig, at hun manglede Karakter. Hun havde ikke Mod til at slippe alt og følge mig, men deltog tvært imod i det Kor af Oldinge, der altid er parat til at spaa Ulykker over Ungdommen, naar den ikke trasker dem i Hælene men prøver nye Veje.«

»Og saa trak hun sig tilbage?«

»Dertil havde hun end ikke Mod, skønt hun i Realiteten havde brudt Forholdet. Jeg klippede saa det ydre Baand over og gav hende sin Frihed.«

Hr. Halvor faldt i Tanker. Lidt efter fortsatte han:

»Det var et Nederlag, jeg led. Udvendig set ramte det kun min ungdommelige Forfængelighed, men inderligere opfattet traf det mig i min Tillid til Menneskene. Og desuagtet kan ingen som jeg tale om Nederlagets Velsignelse.

Med Sorgen brød der Kilder frem i mit Indre; den blev min Ilddaab, min Indvielse til Poesiens benaadede Præstekald. Før havde jeg vel rimet, men først i det Øjeblik kom den ægte umiskendelige Klang i mine Aandsfostre.«

»Jeg fik Sorgens Gave, og saa blev jeg Skjald,« sagde Fru Berg sagte hen for sig. Hun havde et betaget, aandsfraværende Udtryk og saa ud som en, der skuer med Sjælens Øjne, langt ind bag den ydre Skal, og ser de skjulte Aarsager ligge blottede og dagklare foran sig.

Hr. Halvor opfangede ikke hendes Bemærkning. — »Og da jeg begreb Styrelsen i det, faldt det mig ikke svært at genvinde min Tilid til Menneskene.«

Fru Berg »vaagnede«. De tror altsaa paa et Forsyn?« spurgte hun ivrigt.

»Ja, jeg tror,« svarede Hr. Halvor med et lyst Smil. »Der har været Perioder, hvor den golde Tvivl var det herskende i mig. Men allerede naar jeg nu skuer tilbage over mit Liv, kan jeg tydeligt spore Guds vejledende Haand. Naar saa mange i og for sig fremragende Talenter af min Generation endnu ikke er kommet ud over Børnesygdommene men fremdeles vader rundt i Tvivl og Fornægten, er det efter min Mening kun, fordi Livet ikke har taget alvorligt nok paa dem.

Og for nogles Vedkommende maaske, fordi de selv er for overfladiske. Mangelen paa Alvor er jo i det hele vor Tids store Kræftskade.«

»Men De gaar jo ikke i Kirke,« indvendte Helga.

»Kirken, Frøken Helga, er beregnet paa Masserne, det store, brede Lag, der trænger til Støtte og Vejledning. Et intelligent Menneske anerkender Kirkens store Betydning for Folket, men selv foretrækker han at dyrke Gud i Løndom.«

Det begyndte allerede at dages, da de brød op for at gaa i Seng.

»Se hvor lyst det er,« sagde Helga, da de havde slukket Lampen.

»Ja han er en Troldmand,« svarede Fru Berg — »men hvor han maa have lidt!«

XX

F^{RU} Berg stod ved Laagen og nikkede til Halvor og Helga, der Arm i Arm spaserede ud ad Vejen. Han var i smuk, lys Sommerdragt og bredskygget Straahat, og Helga var klædt i hvidt. Hun hoppede af ungdommelig Glæde under Gangen, lænede sig trygt til hans Arm og smilede op til ham; nu og da vendte hun hurtigt Hovedet, som kom hun i Tanke om noget, og nikkede tilbage til Moderen. Saa nikkede de begge to endnu en Gang og forsvandt ved Svinget, og Fru Berg lukkede Laagen med et Suk og gik ind i Haven.

Hendes Ansigt var ikke saa livligt som ellers — især galdt det Udtrykket i Øjnene — og hendes Gang ikke saa elastisk. Hun havde det i den senere Tid stundom med Træthed i Rygmusklerne, og det krævede Anstrængelse at holde sig helt rank. Naar hun som nu var ene, gav hun efter for Trætheden og sank lidt

sammen. Hun vidste, at det ikke saa godt ud, men man hvilede saa rart ud ved det.

Varmen var ogsaa saa generende i Aar, man blev saa let hed og forpustet. I Fjor Høst havde hun godt kunnet taale at gaa lange Ture i den stærkeste Sol. Og saa sagde Abelone dog, at det ikke var nær saa hedt i Aar som i Fjor!

Og alting var saa kedeligt: Landevejen, Buskene, Husmandshytterne og Markerne, saa soltørret og støvbelagt! Man trængte vist til Forandring, til at ryste Landluften af sig for en Tid. Hvad om man tog en Tur til København!

Hun satte sig ude under Hylden og saa paa Høstfolkene, der var i Færd med at høste Byggen. Høsten i Fjor havde været saa morsom, hun og Helga havde været ude hver Dag snart her, snart oppe hos Karen Petersens, de havde hjulpet til at sætte sammen og køre ind. Men i Aar var der slet ikke blevet noget af, og nu var Sommeren snart forbi. Den tossede Forlovelse kom da ogsaa paa tværs af alting.

Til Tider stemte Forlovelsen hende vemodig. Ikke at hun jo var glad ved Forholdet — hun kunde aldrig vide sin Datter i bedre Hænder. Trods hans Upaalidelighed i Smaating og hans

Mangel paa Energi og praktisk Sans skulde man lede længe om et mere nobelt Menneske. Men det var, ligesom hun med én Gang var rykket flere Trin op ad Alderstigen.

Hun havde frabedt sig at blive kaldt Svigermoder. Ganske vist havde hun jo, som Halvor sagde, været Moder i adskillige Aar, men Datteren havde aldrig før nu mindet hende om, at hun var ældre. Tvært imod følte hun sig altid i den barnlige Helgas Selskab paa det første Trin af den modnere Ungdom.

Men nu beflittede Helga sig af alle Kræfter paa ikke at være Barn mere. Halvor opdrog paa hende, og det var næsten komisk at se den Iver, hvormed hun fulgte hans Anvisninger. Hun var blevet anderledes som Datter, var alvorligere og viste mere Respekt, hvorved hun kom til at understrege det virkelige Forhold. Det lidt fjantede men morsomme Venindesprog dem imellem var borte, og Fru Berg følte, at det aldrig kom igen.

Helga var nu ogsaa altfor ung, hun tog sig slet ikke ud som forlovet Pige. Efter Fru Bergs Mening havde det slet ikke haft nogen Hast. Men naar de to først var blevet enige, var der paa den anden Side ingen Grund til at lave Hemmelighedskræmmeri ud af det. Hun afslog derfor deres Tilbud om foreløbig at holde

det hemmeligt. »Hvad er det da, Du vil?« spurgte Helga, naar hun hentydede til den altfor tidlige Forlovelse. Ja, hvad vilde hun? egentlig vel ingenting. Hun fandt bare, at de kunde have ventet lidt med at forelske sig i hinanden — Sommeren ud i det mindste.

»Ak ja, man bliver gammel,« sagde hun til sig selv med komisk Fortvivlelse, hvergang hun havde tænkt sig trist over de forandrede Forhold, »gammel og tilovers.«

Virkelig havde hun det ogsaa med at føle sig tilovers i sit eget Hjem, skønt der ikke forelaa noget som helst, der kunde give den Følelse Næring. Men hun gik ud fra det som noget givet og teede sig, som var det en Kendsgerning, hun maatte bøje sig for. Hun spurgte, om hun generede, eller trak sig stiltiende tilbage, vægrede sig ved at tage Del i Spasere-ture og lignende, altsammen meget venligt. Men alligevel virkede det pinligt paa de andre.

Det var med en saadan stædig Overbevisning om at være tredie Hjul til en Vogn, at hun i Dag havde fulgt dem til Laagen. Trods alle deres Overtalelser og oprigtige Forsikringer om, at det ikke var halv saa fornøjeligt uden hende, stansede hun dér og nikkede Farvel til dem med et Smil, der rummede et lille Stænk af Martyriet.

Forladtheden gjorde, at hun gav sig til at tænke paa sine Venner. Hvordan mon det gik Karen Petersen, det var saa længe siden, hun havde set hende. Mon ogsaa hun vilde lade hende i Stikken?

Rygtet om, at Karens Forlovelse var gaaet overstyr, havde løbet Landsbyen rundt mange Gange, og hver Gang med en ny Forklaring af Aarsagen. Fru Berg kendte alle Varianterne gennem Husmandskonen Abelone. Først hed det, at Karen havde gjort det forbi, dernæst, at *han* havde slaaet op, fordi hun var ham utro; endelig, at han ligefrem var blevet ked af hende, fordi hun ikke var husholderisk med sin Kærlighed til ham. »Hun er for gavmild,« bekræftede Abelone, »hun har det med ikke at kunne sige nej til nogen. Hun gav saamænd gjerne Særken af Kroppen paa sig. Men en stakkels Pige skal ikke give alt, hvad hun har, før hun ved, hvad hun faar igen. For den, der giver, til han tigger, skal piskes, til han ligger, siger Ordsproget.«

Fru Berg talte i det hele meget med Abelone, naar denne gik om Morgenens og gjorde rent i »Stærkassen«. Det gode var der da ved at blive ladt i Stikken af éns egne, at man kom sine Medmennesker nærmere ind paa Livet!

Stakkels Karen! Og nu begyndte der oven

i Købet at versere et Rygte om, at hun var frugtsommelig. Fru Berg følte næsten Lyst til at trodse Trætheden og gaa ud og søge hende op.

Men det blev alligevel for langt i Dag, og hun følte sig ogsaa vis paa, at Karen var kommet til hende, hvis der havde været noget om det. Hun havde mere Lyst til at gaa over paa Marken til Høstfolkene; men, underlig nok, i Aar generede hun sig.

Der gik de ude i det bedste Humør af Verden og sled, Pigerne i deres tynde Liv, som lod enhver Form skinne igennem, Karlene kun i Benklæder og Skjorte, der posedede ud oven for Remmen. De var saa dejlig ugenerte — som en Slags halvvilde Mennesker — og saa lugtede de af Sved. Hun var ligefrem kommet til at holde af den Lugt. Hun saa tydelig for sig igen, hvordan Sveden slog igennem under Armhulerne og efterhaanden bredte sig i store Skjolder, der nærmede sig hinanden paa Bryst og Ryg, med en stærkere farvet Kant udenom — ligesom Korttegning. Og ned over Ansigterne randt Sveden i Strømme og skød Snavset ud til Siden; det kunde ligne smaa Floder med rigtigt Land udenom. Og de kraftige Rygge, nøgne saa de ud, naar det tynde Linned klæbede sig fast til dem af Væde! De bugtede

sig smidigt i Takt til Leen eller viste store Muskelbundter, naar Høtyven skulde stemmes igennem en stor Bunke Sæd. Som de Menne-sker var stærke! Men som de ogsaa sled og svedte og drak surt Øl til — og var glade alligevel.

Hun kom i Tanke om Aage Hermansen; i dette Øjeblik var hun tilbøjelig til at regne ham blandt sine Venner. Var han egentlig værre end andre Mænd? Hende havde han da altid været meget hensynsfuld imod — havde vist hende Hyldest, men var der noget ondt i det? Han var desværre ikke derude paa Marken, ellers var hun gaaet derud — —.

»Bro, Bro, Brille,
Klokken ringer elle,
Kejseren staar paa sit høje hvide Slot.«

Et Sted ude i Landsbygaden sang og dansede Smaapigerne. Hun lyttede til de skingre, rene Barnestemmer. Børn! der kunde være noget saa kært over Børn, saa man fik Lyst til at knuge dem — spise dem næsten! Især smaa Børn, men for Resten ogsaa saadanne, der lige kunde tridse i Rundkreds og synge en Melodi. Det faldt hende ind, at hun jo selv havde haft et lille Barn. Men det var altfor tidligt — hun var jo selv Barn endnu dengang! Nej det skulde have været nu; nu

følte hun, at hun godt vilde kunne elske et saadant Væsen for dets egen Skyld uden Hensyn til, om hun brød sig om Faderen eller ej. Ja selv om det slet ingen Fader havde! Og hun vilde give sig af med at beklage Karen Petersen, som om det var noget saa forfærdeligt at faa et kært lille Væsen at pusle med, hun, som selv kunde ønske sig i Karens Sted. — — — »Fare, fare Grismand« sang de. Hun syntes ligefrem, hun kunde se dem sjokke rundt, stumpede, snavsede, med rindende Næser og straalende Ansigter, snusende hvert Øjeblik, fordi de endnu ikke havde lært at bruge Fingrene. Hun kunde godt tage dem ind til sig og kysse dem, som de gik og stod.

Der kom en Vogn rullende og overdøvede Sangen. Den gjorde Holdt, uden for Laagen syntes det. Fru Berg gik om for at se, om det galdt hende. Den holdt uden for Skomagerens. En Herre i guldtredset Kasket sad i Vognen og gav Ordre til en Herredsbetjent, som saa gik ind i Huset. Lidt efter kom han og Skomageren trækkende med Jørgen Rag, som havde et Udtryk af idiotisk Rædsel over Ansigtet og strittede imod af alle Kræfter. De havde Mas med at faa ham op i Køretøjet, da han hagede sig fast i Hjulene, og hvor han ellers kunde, med sine lange Ben. Han var

blevet endnu mere ranglet end før og rullede saa underligt med Øjnene. Fru Berg var ikke klar over, hvad der foregik, men Drengens uhyggelig rædselsslagne Udtryk i Forbindelse med den brutale Behandling gennemrystede hendes i Forvejen modtagelige Sind, og hun fik en kvælende Fornemmelse af Graad i Halsen.

»Hvad er der dog i Vejen?« spurgte hun Mesteren, der stod og saa efter den bortrullende Vogn.

»Der er det, at han skal i Tugthuset — allermindst Tugthuset,« svarede Mesteren.

»Men hvorfor dog?« hendes Stemme bævede; det havde altid gjort hende ondt for den Dreng.

»Hvorfor? Ja det kan slet ikke fortælles, saa umenneskeligt, saa dyrisk. Vil De bare tænke Dem — med — Føj, nej!« han gjorde en Bevægelse op efter Agrene. Fru Berg fulgte Retningen, men saa ikke andet end nogle Kreaturer, der stod tøjret. »Hvad kan det være?« tænkte hun. Han fortsatte: »Jeg har længe anet, at der var noget saadant ved ham, men nu i Morges fangede jeg ham paa fersk Gærning ude bag Øvregaardshegnet.«

Det gyngede pludselig saa underligt for Fru Bergs Øjne og under hendes Fødder; hun

gøs under en stærk Søsyegefornemmelse og maatte holde sig i Laagen. Alting flød som en grøn oprørt Sø for hendes Blik, og midt i det svømmede Skomagerdrengens idiotiske, rædselsslagne Ansigt som en Drukneende. »Men han er jo vanvittig,« fik hun sagt.

»Han vanvittig! ikke mere end min gamle Bedstemor. Nej han er ond, er han. Skar han ikke et helt nyt Sæt Seletøj itu for mig igen i Gaar? Og jeg, som troede, jeg havde kureret ham for den Syge. Han er et modbydeligt Dyr — at ruinere en fattig Haandværker. Men nu gør han ikke mere Fortræd dengang, for det er det rene Tugthus — maaske Skafottet.« — Mesteren havde virkelig haft en Mistanke om Drengens abnorme Færd i længere Tid, men han kunde daarlig undvære ham. Og først nu, da Drengen ved at skære Seletøjet itu viste, at han var umulig, saa den humane Mand sig nødsaget til at udlevere ham til Politiet. Saa undgik man dog at komme i Folkemunde, fordi man selv havde jaget ham paa Døren.

Fru Berg maatte lægge sig paa Sofaen; hun befandt sig ilde i hele Legemet og syntes hele Tiden, hun skulde kaste op. Hvor hele Livet dog var modbydelig ækelt, naar noget saa græsseligt kunde finde Sted. Og ham havde

hun for Spøg stillet sammen med sin Datter, aa hvor uhyggeligt! hvor kunde hun dog! Hun brast i Graad og laa længe og hulkede. Til sidst overvældede Udmattelsen hende, og hun faldt i Søvn.

Hun drømte:

De gik Par og Par og spaserede i Haven, fulgte alle Gangstiernes Snirkler og blev ved i det uendelige; Helga og Jørgen Rag gik foran, hun selv og Halvor lige bag dem. Helga og Jørgen havde hinanden under Armen — og hun selv og Halvor ogsaa! Det forundrede hende, men saa huskede hun med ét paa, at de jo var gifte — begge Par. Hun betragtede nysgerrigt Parret foran og fandt, at der ikke var noget at udsætte paa Partiet; men dette Resultat pinte hende, hun følte, at der laa en Fejl til Grund for det, men kunde ikke opdage, hvori den bestod. Og Halvor gik hele Tiden og hindrede hende i at samle sig, ved at anke over hendes Gang. Men kunde hun gøre for, at hun vraltede, naar hun skulde have et Barn. Det pinagtige Spørgsmaal blev ved at kredse ubesvaret over hende — som en Myg, man i Mørket kan høre summe over sit Hoved og venter, hvert Øjeblik skal sætte sig paa én — og hun blev tilsidst helt op-

hidset. Pludselig vendte Helga sig om imod hende og sagde: Skal vi bytte? Fru Berg følte, det var hendes Pligt at ofre sig for Datteren og klamrede sig til Halvors Arm for ikke at fristes. Hun havde jo ikke Lov — for det Barn hun bar under Hjærtet! Og sæt nu Helga ogsaa — det kunde paa ingen Maade lade sig gøre.

»Ja lad os sige det,« hørte hun en Stemme svare og slog Øjnene op. Halvor kom igennem den forreste Stue og stansede paa Tærskelen.

»Jamen saa skal det ogsaa være bestemt,« lød Helgas Stemme ude fra Gangen.

»Du var nok i Færd med at hvile Dig.«

»Ja jeg var blevet saa træt af Varmen.« Fru Berg saa sig om. Drømmen svævede endnu i hendes Bevidsthed, hun var lige ved at række Halvor Haanden og bede ham sætte sig hos hende. Helga kom farende ind:

»Mor, Du kan tro, vi har oplevet meget! Vi saa dem slaa en Ko ihjel og grave den ned ude ved Skoven.«

I samme Nu traadte det hele lyslevende frem for Fru Berg, og den gyngende Fornemmelse begyndte igen. Men Glæden over, at Helga stod dør for hende, ikke som Jørgens

Hustru, men som Halvors Forlovede, fik Overhaand, og hun kunde nu mindes det, der for lidt siden havde angrebet hende saa stærkt, med forholdsvis Ligegyldighed. Hun var ogsaa træt — saa behagelig slap i Sindet.

XXI.

DAGENE gled roligt og harmonisk hen for Beboerne af »Stærkassen«.

Hr. Halvor var lykkelig og saa med større Tryghed end nogensinde Fremtiden i Møde. Han befandt sig vel ikke i nogen Elskovsrus, der var intet af den ubændige Ungdoms vilde Begær i hans Følelser, intet stormende, ingen Attraa. Men i Stedet for alt dette traadte den urokkelige Forvisning om at sejle med Lykken i Lasten og fyldte hans Sind med rolig Tilfredshed.

Han var tilfreds med Forsynet, der havde givet ham en smuk, god og rig Kæreste, som kun havde ét Ønske: helt at blive hans, og som næsten alt for ivrigt lagde sig hans Formaninger paa Sinde. Og han var tilfreds med sig selv. Hvor let havde han ikke løst den vanskelige Opgave: Opdragelsen af den Forlovede! Hun var allerede som forvandlet,

spurgte ikke mere i Øst, naar man talte i Vest, lo næsten aldrig mere midt i noget alvorligt og havde lært at høre efter. Navnlig det sidste tillagde han stor Betydning. Kunsten at høre efter var den sande Nøgle til al aandelig Dannelse, men hvor mange Kvinder forstod vel den Kunst?

Hvor var det ikke sandt, at enhver god Gærning bar sin Belønning i sig selv — ogsaa sin materielle Belønning. Han gav ikke meget for disse Samfundets Martyrer, der maatte sulte, fordi de uegennyttigt arbejdede for Menneskehedens Vel — deres Arbejde var sikkert ikke meget værd. For Livet selv var Optimist og undervurderede aldrig nogen virkelig værdifuld Ydelse. Og havde han end haft sine Perioder af Nedstemthed, saa følte han, at han inderst inde altid havde bevaret Troen paa det Godes Sejr — altsaa været Optimist.

Og hvor var det ikke godt, at Lønnen for det Gode faldt netop her paa Jorden. Uden Øl og Mad var Helten ingenting og Aandens Stridsmand heller ikke. Saadanne Bagateller som anstændige Klæder, Tilfredsstillelsen af smaa Luksustilbøjeligheder og lignende — i og for sig Trivialiteter — fik Betydning ved at styrke ens Tro paa Retfærdigheden og holde opdukkende Tvivl om ens Menneskeværd nede.

Allerede nu havde han Mod til at tumle med Planer, som han før aldrig havde vovet at skænke en Tanke. Han havde faaet Ideen til et monumentalt Værk: »Den moderne Literatur og Demoralisationen«; med det skulde han gøre Epoke — maaske stifte Skole. Nu var der ikke rigtig Ro, men saa snart han var gift, vilde han begynde paa det. Man behøvede helt betryggede Forhold for at kunne give sig i Kast med et saadant Arbejde; ogsaa derfor var det bedst at holde Bryllup snarest muligt — —.

Helga var ogsaa lykkelig og længtes efter Bryllupet. Hun elskede Halvor med stærk og varm Følelse; hans smukke Ansigt og Haar, hans kraftige, lidt ludende Skikkelse, hans dybe, velklingende Stemme, der altid tolkede kønne Tanker og rige Ideer — alt ved ham tilbad hun, og hun glædede sig til den Dag, da hun uforstyrret og helt skulde nyde hans kære Selskab, og da hun kunde kalde ham uopløseligt sin. For hende var Kærligheden virkelig et Vaarbrudd, den kom med den første alvorlige Forelskelses hele Styrke og udfoldede en Rigdom af legemlig og sjælelig Ynde, som han fuldstændig manglede Sans for at fordybe sig i og nyde. For ham dækkedes hun af de

to Ord smuk og god, idet han ved det sidste nærmest forstod: føjelig.

Men hun foldede sig ud og følte sin Rigdom, og hun glædede sig ved den for hans Skyld. Om Morgen kom hun ham i Møde med blussende Kinder og en Blomst i sit rige Haar, lykkelig ved at vide sig skøn — og hun skuffedes lidt ved at se ham saa uanfægtet. Men hun tillagde sig selv Fejlen. Han stod saa højt over hende og levede i sine store Tanker og Ideer; hun vidste godt, at det var hendes Sind og ikke hendes Ydre, han holdt af, og hun vilde stræbe at blive god nok til ham. Hun kunde ikke selv forstaa, at hun, som var saa dum, kunde være noget for ham, eller hvordan hun saadan havde kunnet forjage alt det mørke af hans Sind, saa han nu var lys og glad. Men saadan var det alligevel.

Hun var lykkelig! Men Fru Berg maatte opgive enhver Tanke om at lære hende Hus-holdning og haabe paa, at det kom af sig selv, naar hun blev gift. Hun gik om som i Drømme, med et stille, lykkeligt Smil; Dag og Nat var hun kun opfyldt af ham og ham igen, og der var slet intet Udkomme med hende.

Fru Berg selv havde forsonet sig saa temmelig med sin nye Stilling og omtrent genvundet sit tidligere Humør. De to »Unge« gjorde alt

for at være hende til Glæde, og naar hun enkelt Gang havde sin Hovedpine, sad de troligt og holdt hende paa Panden. Især Halvors Hænder havde en mærkelig Evne til at bortjage Hovedpinen, de maatte besidde magnetisk Kraft.

Kun nu og da fik hun et Anfald af Galgenhumør. Saa kaldte hun sig selv Svigermoder og overdrev sin Stilling ved at agere gammel og optræde bedstemoderlig beskyttende over for de Nyforlovede. Men det gik snart over igen.

Jo nærmere hun lærte Halvor at kende, desto mere vindende fandt hun ham — ogsaa som Menneske. Han var saa ejegod og barnlig naiv, og hans Taknemmelighed mod hende var næsten rørende. Han kaldte hende sin anden Moder, skønt der ikke var mange Aars Forskel paa deres Alder. Men det var ikke til at blive fornærmet paa ham.

Hun satte sig ogsaa for at være som en Moder for dem begge, saa vidt det stod i hendes Magt, og hun fulgte med livlig Interesse alle deres Fremtidsplaner. Kun fandt hun, at det var lidt forhastet at tale om Bryllup allerede til Vinter. Helga var jo allfor ung, kun noget over sytten Aar. Men det var ikke nemt at komme med vægtige Indvendinger — hun var jo ikke selv ældre, dengang hun

blev gift. Og her var oven i Købet den rette Forudsætning: Kærligheden.

Og én Omstændighed talte stærkt for Giftermaal nu til Vinter i Stedet for til næste Sommer. De to skulde have Lov at gøre en Rejse til Syden, Helga havde længe ønsket en saadan Tur, og hvem kunde vide, hvad Betydning en Udenlandsrejse vilde faa for Halvors Digtervirksomhed! Men saa passede det bedst at være borte om Vinteren og komme hjem midt i det dejlige danske Foraar. — Tænk saadan at kunne skyde en Vinter ud af sit Liv og have Sommer halvandet Aar i Træk. Fru Berg havde altid selv ønsket sig til Syden, og hun og Helga skulde ogsaa have været af Sted. Men saa kom det med den Forlovelse paa. Og trods deres Forsikringer om, at de ikke rejste uden hende, var det hendes faste Beslutning at blive hjemme — hun følte det som sin Pligt. Men strængt vilde det blive.

Det var mest i Mørkningen, de drøftede disse og lignende Planer. Saa sad de alle tre i Sofaen, han med Armen om Livet paa dem begge, og da følte de ret, hvor hyggeligt de havde det; ingen Larm, ingen Mislyd fra den store kæmpende Verden formaaede at trænge forstyrrende ind i deres lille Lykkesamfund.

Da tav han for det meste og lyttede til de

to Kvinders vidtløftige Drøftelser, kun nu og da indskød han en Bemærkning for at retlede. Ofte faldt han helt i Tanker og blev distrae — naar han overvældedes af Taknemmelighed over to saa ædle Skabningers Hengivenhed; og hans inderste Indre røbede sig ved, at han uden at vide det trykkede de to Kvinder ind til sig. De havde deres Morskab af hans Aandsfraværelse og fik ham til at svare hen i Vejret.

Men naar han saa talte, var det om den Lykke, det var for et Menneske at kunne holde alt det, han havde kær, i sine Arme og føle Hjærter slaa varmt i Takt til sit eget. Og han berusede dem ved at tale kønne og gribende Ord om Kvindens velsignelsesrige Indflydelse paa alt, hvad der var kønt og stort. Ikke for intet spurgte Franskmændene altid: Hvor er Kvinden? naar noget stort kom frem; og naar de gamle Nordboere og efter dem Guldalderens Store satte Kvinden saa højt, var det i Erkendelse af det samme. Men naar Kvinderne skulde bevare deres befrugtende Indflydelse, maatte de bibeholde deres op-højede Stade som »de Stille« i Landet og ikke for usle Lavrbærs Skyld kaste sig ned i Skarnet og kæmpe med; og dér havde moderne Aander, der kun gik ud paa at gøre Kvinden til et føjeligt Redskab for Tilfredsstillelsen af Mandens

Lyster, et stort Ansvar over for Samfundet, fordi de med tomme Fraser om Ligeberettigelse og Frigørelse lokkede Kvinderne bort fra deres høje Kald og ud i Hverdagslivets Uføre. Ogsaa det skulde hans store Værk tage Sigte paa som et af den moderne Literaturs Onder.

Og han udviklede for dem Planen til Værket, som skulde tilegnes det danske Folk og have en poetisk-profetisk Indledning, der manede de hedenfarne Store frem og tilraabte Ungdommen et: Naar kommer Du og løfter Arven efter dem? — — — — —

Om Dagen gik de lange Spasereture ind over Heden eller til Bakkerne paa den anden Side Mosen. Ofte pakkede de ogsaa en lille Madkurv og tilbragte Dagen ude i de smaa Lunde med at dovne i Græsset eller lede efter Skovæbler og Nødder. Naar de saadan laa ude paa en lun, solbeskinnet Plads i Skoven og pakkede Madkurvens Indhold ud, kom alt det barnlige op i Halvor, han smed Agern i Hovedet paa Moder og Datter, sagde uskyldige Brandere og prøvede at staa paa Hovedet i Græsset.

I den Sindstilstand brød han sig fejl om Alverdens store og skønne Ideer. Han slog sig løs og fandt sig endogsaa i, at Helga kaldte ham Alvor og paastod, at H'et burde være

stumt, — skønt han ellers havde frabedt sig, at der blev drevet Spøg med »hans Faders Navn«.

Og han følte, at han godt kunde give Afkald paa enhver Fordring om at drive det til noget større i Livet, naar han blot altid maatte have det som nu. — Og hvad større var der vel ogsaa til end det at være fuldkommen lykkelig?

XXII.

HØSTEN led. Endnu var Vejret helt sommerlig varmt, og Skoven stod fremdeles grøn. Men den sidste Stak var forsvundet fra Agrene, og hist og her begyndte Ploven allerede at endevende de nøgne, gule Stubbe. Højsommerens lyse Nætter var forbi, og Aftnerne begyndte at blive lange. Og Følelsen af, at det stundede til Vinter, paatrykte sig Menneskene trods Sommersol og bestandig blaa Himmel.

I »Stærkassen« begyndte man at afryste Sommerens behagelige Ugidelighed og traf forskellige Forberedelser til det tilstundende Bryllup, som var bestemt til November. Der var meget, som skulde gøres forinden, og man maatte holde Hus med Tiden. Først var der alle Forberedelserne hjemme, saa skulde Halvor og Helga en Tur op til hans Forældre; Helga ønskede at lære sine tilkommende Sviger-

forældre at kende, og Halvor var langt fra utilbøjelig til igen at vise sig inden for den hjemlige Horizont. Han følte, at han nu næppe vilde blive betragtet som den forlorne Søn. Endelig var der en Tur til Hovedstaden; hvad den galdt, vilde Fru Berg ikke ud med men smilede hemmelighedsfuldt, naar de spurgte.

Tiden var fuldt besat, og Halvor blev ganske nervøs, naar han tænkte paa, at de muligvis ikke blev færdige, og drev paa med Forberedelserne. Han var gjerne taget hjem straks med sin Forlovede, men om otte Dage skulde der være Marked i Landsbyen, og det vilde hverken Moder eller Datter gaa glip af — de havde aldrig overværet et Marked før. Saa maatte han slaa sig til Taals saa længe.

Som de to Kvinder en Dag sad og syede Navne paa Udstyret, mens Halvor underholdt dem, dampende paa sin Pibe, bragte Abelone den Nyhed, at Karen Petersen var jaget hjemme fra og nu opholdt sig ude i en af Husmandshytterne. Faderen, der længe havde kendt Rygterne om hendes Tilstand, havde ikke taget sig videre af dem, idet han mente, at ifald de bekræftede sig, vilde Rudolf blive nødt til at gifte sig med hende; og det havde han ikke noget imod, da Rudolf var eneste Arving til den store Gaard. Da han selv fik Syn for

Sagen, lod han spænde for og befalede Datteren at sætte sig op og age med over til Rudolfs Hjem. Men Karen vilde ikke. Paa hans Spørgsmaal hvorfor, svarede hun ikke. Saa blev han opbragt og slog i sin Hidsighed paa, at det maaske slet ikke var Rudolf, og da Karen stum sænkede Hovedet, blev han ude af sig selv af Raseri og jog hende paa Porten.

Fru Berg rejste sig og tog Overtøj paa.

»Hvor vil Du hen?« spurgte Halvor.

»Ud og finde Karen og tage hende med hjem naturligvis.«

»Det skulde Du dog betænke Dig to Gange paa,« sagde Halvor. »Husk paa, Du har et Hjem og en Datter at værne om! Mig selv vil jeg slet ikke nævne, skønt jeg vel ogsaa kunde have Krav paa noget Hensyn, naar Du vælger os Selskab.«

Fru Berg saa forbavset paa ham. Hvad var dog det for en selvgod og hovmestererende Tone, han anslog. »Er det paa den Maade, Du tager saa inderlig Del i andres Lidelser?« spurgte hun lidt bidende.

Halvor indsaa straks, at han havde forløbet sig.

»Misforstaa mig ikke Kære« sagde han mildt. »Ingen er vist villigere til at anerkende

det ædle og varmhjærtede i din Tankegang end jeg, og jeg indrømmer fuldt ud det store i at række de Lidende Haanden uanset, hvordan de er kommet i Ulykken. Men her synes mig dog, det stiller sig lidt anderledes. Jeg erkender, at det var forkert af mig at skyde Hensynet til dit Hjem og os i Forgrunden, ihvorvel det skrev sig fra Omhu for *Dig* mere end for nogen anden. Min Bekymring var overflødig, Du kan med den gode Bevidstheds Ret lade haant om den offentlige Mening og fordre dit Hjem respekteret alligevel. Men —.»

»Jeg tror, Du kender for lidt til den offentlige Mening herude,« faldt Fru Berg ham i Talen. »Den vil tvært imod regne mig min Adfærd til Gode.«

»Ja Befolkningen herude udmærker sig just ikke ved sin moralske Sans. Men din egen offentlige Mening, Stemmen i dit eget Indre, som hin gamle Filosof kaldte den, hvad siger den? Tør *Du* tage Ansvarer over for Samfundet ved indirekte at holde noget saadant oppe? Uden at ville det kommer Du jo i dit Hjertes Godhed til at opmuntre til Utugt.«

»Altsaa egentlig ogsaa til selv at bedrive Utugt — ikke?« spurgte Fruen med et spottisk Smil. — »Du bilder dig da vel ikke ind, at

unge Mennesker i et lidenskabeligt Øjeblik tænker saa praktisk langt ind i Fremtiden?»

»I alt Fald burde de gøre det —.« Han stansede pludselig og rødmede.

Fru Berg lo: »Ja saa vilde der jo navnlig være Anledning til at tilgive.«

»Du forstaar godt, hvad jeg mener,« sagde han krænket, »at selv om det maaske ikke indvirker paa det enkelte Individ's Handlemaade, kan det faa Betydning som Slægts erfaring. I alt Fald bør man ikke belønne Utugten ved at tage Ansvar et fra dens Udøvere — ogsaa fordi man derved formaster sig til at gribe ind i Forsynets Ret til at dømme og straffe. Jeg har paa dette Punkt den Tilfredsstillelse at dele Opfattelse med vore ædleste og mest humane Teologer, der i Debatten om Hittébørnshospitalet hævdede, at man ikke bør præmiere Lasten ved at sørge godt for dens Afkom — og fremfor alt ikke ved utidig Øllebrødsbarmhjertighed tage Gengældelsen ud af Tilværelsen, mens Synden selv bliver staaende.« — — Han smilede selvfølende og betragtede Fru Berg sejsikkert.

Helga havde Taarer i Øjnene; hun forstod sig ikke paa, hvem der havde Ret, men det gjorde hende ondt, at de skændtes — hun holdt jo saa meget af dem begge to. Men

mon ikke Halvor havde Ret alligevel — saadan set?

Fru Berg vilde tage til Genmæle, men tog sig i det. Halvors lange Argumenter øvede en vis Indflydelse paa hende, men hun følte sig ingenlunde overbevist. Hun vidste med sig selv, at hun handlede ret, og *vilde* ikke overbevises. Tilmed var der kommet Trods op i hende. Hun vilde dog ogsaa have Lov til at handle selv engang! Og naar de nu rejste ud og morede sig og lod hende ene tilbage, saa skulde de ikke oven i Købet tage det eneste Selskab fra hende, hun brød sig om! Hun holdt af Karen trods alt og vilde have hende hos sig — i alt Fald saa længe de blev borte. Hun gik.

Da Fru Berg var gaaet, kastede Helga sig grædende ind til Halvor, og han maatte trøste hende.

Men han var for optaget af sit eget til at kunne skænke hendes Taarer mange Tanker. At et pænt, anstændigt Hus ligefrem skulde slaa Dørene op paa vid Gab for Usædeligheden og dens Afkom! han var moralsk indigneret — helt gennemrystet. At en saadan Tanke kunde opstaa dér i Huset, efter alt det han havde talt og lært, var jo en Falliterklæring for ham — ja næsten for den guddommelige

Moral selv. Det var omtrent som at saa Hvede og høste Klinte.

Gud skulde vide, at han havde taget Op-gaven alvorligt nok. Og han maatte dog have *nogle* Betingelser for at løse den, han som altid — selv i Hovedstaden blandt de letsindige Væsner, han dengang kaldte sine Venner — havde bevaret sin Sti ren, saa ren, at selv Attraen, som dog var hvermands Herre, sjældent stak Hovedet frem i ham. End ikke nu, naar han sad i Sofaen mellem de to Kvinder og holdt dem begge i sine Arme, var der synderlig Forskel paa hans Følelser for dem. Selv i sit Kærlighedsforhold havde han alt-saa formaaet at holde de mere legemlige Længsler ude og træffe sit Valg med Sjælen, medens et Menneske, der beherskedes af kødelige Lyster, sikkert vilde have valgt Moderen, der fra den Side set absolut maatte være den mest tillokkende af de to, yppig og moden som hun var. — — — —

Det var nu dumt at være altfor dogmefast og haardnakket — man blev let stikkende i det. Det var allerede galt nok, at Svigermoderen handlede paa tværs af hans Overbevisning; og hvis Pigen kom til at gaa dér i Huset paa Trods af ham, vilde hans Avtoritet faa et Knæk, foruden at det let kunde se ud,

som var han haardhjærtet. Og strængt taget var det jo kun et Enkelttilfælde, der ikke kunde faa synderlig Indflydelse paa Verdensmoralen i sin Helhed. I ethvert Fald burde man se at bringe det bedst mulige ud af det.

Fru Berg var varm i Kinderne, da hun gik ud mod Hytterne for at hente Karen Petersen; det kom af Diskussionen. Hun var ked af, at hun havde været saa ivrig, nu da hun ikke længer stod Fare for at komme under hans Ords Indflydelse. Naturligvis havde han Ret i sit; Mænd fik altid Ret, naar man lod dem blive tilstrækkelig længe ved, og han var ikke af dem, der talte en Sag, som ikke var retfærdig og god. Og han maatte saa inderlig gjerne have hele Retten paa sin Side; hvad brød hun sig om den, naar blot hun fik Lov at udføre sit Forsæt i Fred — — —.

Hun fandt Karen ude i den angivne Hytte og foreslog hende at følge med hjem, men lod ellers som ingenting. Karens Gang var blevet endnu mere tung og besværlig end før, og Fru Berg tog hende under Armen. Karen hang med Hovedet, og Fruen maatte tage hende under Hagen for at faa hende til at se paa sig: »Gud forbarme sig, Du ser jo ud,

som om jeg førte Dig til Slagtebænken,« udbrød hun og prøvede at sætte Liv i hende ved at fortælle om løst og fast. Hun havde hele Tiden Spørgsmaal paa Læben men trængte dem tilbage.

Men da de stod i Gangen, kunde hun ikke længer.

»Naar venter Du Dig?« spurgte hun hviskende.

Karen svarede ikke.

»Ved Du det virkelig ikke?«

Karen rystede paa Hovedet.

»Og Du ved heller ikke med hvem?«

Ny Hovedrysten.

»Stakkels besynderlige, uvidende Barn!« udbrød Fru Berg og sluttede hende i sine Arme.

Halvor gik Karen i Møde og rakte hende venligt Haanden. »Velkommen!« sagde han. Fru Berg saa paa ham med et taknemmeligt Blik. »Han er dog det ædleste Menneske paa Jorden« tænkte hun, »saadan at trænge sin egen Overbevisning tilbage.«

XXIII.

P^{AA} den store Græsmark, som et Stykke fra »Stærkassen« skraanede op mod Husmandshytterne, havde der i flere Dage hersket livlig Travlhed i Anledning af Markedet. Boder og Telte rejstes i lange Rækker, saa de dannede hele Gader, og der blev lavet lange parallelle Rækværk til at binde Kreaturerne ved. De, der rejste Boderne, var for det meste udensogns Folk, som var kommet til, nogle pr. Hest og Vogn, andre kun med Trækvogn, for at gøre Forretning. Henne til en Side havde Tømreren travlt med at lægge Dansegulv, og midt i det hele ragede Skelettet af to Karusseller op som to kæmpestore Paraplyer uden Betræk.

Fra »Stærkassen«s Vinduer kunde man overse det hele, og Helga var stærkt optaget af at følge Forberedelserne, saa Fru Berg maatte være glad, hun havde Karen til at hjælpe sig med Udstyret.

Dagen før Markedet kom et stort, rødt Træhus rullende forbi trukket af fem magre Krikker og et Æsel. Helga rendte ud paa Veien for at se det. Der var rigtig Skorstensrør og Vinduer med skidne Gardiner for, og udvendig hang et Sæt overstoppet Tricot og en forpjusket Pjerrotdragt af storblomstret Musselin til Tørre. Bagude var der en Dør, som stod og slog op og i, inden for Døren stod en tjavset Kvinde og rodede med nogle Blikkar, man kunde ogsaa skimte Sovesteder under Loftet. Kvinden strakte en nøgen Arm ud og tømte en Blanding af skiddent Vand og Kartoffelskrællinger ud paa Veien. Et lille sort Barnehoved kom frem mellem hendes Skørter og Dørkarmen.

At man saadan kunde køre rundt i Verden i et rigtigt Hus og lave Mad og spise den, mens man rejste, og sove og alting. Maaske var der Mand og Kone og smaa Børn ogsaa – de fik da set sig om.

Allerede fra tidlig Morgen var der livlig Færdsel ude paa Vejene. Vester fra kom de trækkende hele Formiddagen, gamle, hjulbenede, ludende Husmænd med laadden Kabuds. Smaabitte var de fleste af dem, og saa dinglede der en tung Træpibe i den ene Mundvig og trak den helt skæv. De drev store vraltende Svin eller Flokke af Faar foran sig eller gik og

asede med stædige Stude, som stansede for hver tiende Skridt. Undertiden trak Konen og Manden drev paa; og naar Kreaturerne ikke vilde længer, gav han sig til at vride Halen rundt paa dem, saa det knækkede i den.

Øster fra kom der mest kraftige Malkekør, Præmietyre og blanke Hopper med Føl. De blev trukket af Tyende, og bagefter kom Bønderne agende, brede og velnærede, i magelige Fjedervogne.

Oppe paa Markedspladsen var Handelen i fuld Gang, Prangere i Støvkappe og lange Støvler rendte fra Gruppe til Gruppe og spurgte paa Priser for at danne sig et foreløbigt Skøn. Naar de fandt noget attraaværdigt, formede de Spørgsmaalet til en nedsættende Bemærkning, krøb ind under Kvæget og kneb det i Bug og Yver, krængede Mulen paa Hestene, trak Tungen frem eller undersøgte Koderne. »Det er nok en, som skal sælges til at have det godt paa sine gamle Dage. Hvad har Du tænkt at give for at blive af med hende?« Det drejede sig om en ung kraftig Følhoppe. »Ja under de seks Hundrede, har vi ikke tænkt at gaa« svarede Bonden uanfægtet. »Hvormeget?« Prangeren maatte sætte Haanden op til Øret for at fatte Prisen. Bonden gentog det uden at fortrække en Mine. »Du er nok i godt Humør i Dag

Jens Kristoffersen! Men ligemeget, jeg vil Fanden tage mig give tre Hundrede for hende. Saa saa til, inden jeg fortryder det, her har Du min Haand.«

Andre Steder var man midt i Handelen, og Bonde og Pranger stod og klaskede hinanden i Hænderne i et væk og nævnede hver sit Tal, til de kom hinanden nær paa et Par Kroner. Saa vilde ingen af dem strække sig længer, og der maatte Opmænd til. Et Sted stredes en Bonde og en Pranger om en Grime til 65 Øre; de havde gjort en Handel paa fem Hundrede Kroner, og Prangeren mente, at Grimen fulgte med den solgte Hest, Bonden mente nej. Saa svor Prangeren paa, at Handelen skulde gaa tilbage.

Hvor Bønderne handlede indbyrdes, gik det mere stille af. De stod fire-fem i Flok og betragtede stiltiende Dyret, der skulde sælges. Nu og da tog én Piben af Munden, udpegede med Spidsen et eller andet og sagde maaske en Sætning. Saa bakkede de andre grundende løs og drev langsomt rundt om Dyret, lod en Karl trave det og stod og saa til i tavs Flok, grundende og dampende. Og uden man hørte noget til det, var Handelen afsluttet.

Folkene fra »Stærkassen« masede sig frem i Trængslen mellem de to lange Rækker Heste, der alle stod med Halerne ud mod Passagen.

Det var endnu Markedets Hovedpulsaaere, og man maatte lade sig bære med Strømmen lange Stykker med Fare for at skubbes ud og blive klemmt over mod Hestenes Bagpartier. Halvor var gaaet udenom, nu og da nikkede de to Kvinder til ham, naar de fik Øje paa ham mellem Bordene. Allerede nede ved Indgangen havde han faaet nok — en Hest havde slaaet bagop og strejft hans Krøller ved det ene Øre med Skoen. Han var ganske hvid i Ansigtet endnu, men smilede dog til dem.

Hist og her vrinskede en gammel Hoppe, lagde Ørerne henad Nakken og slog bagud, mens Væde og Snavs sprøjtede fra den, og Folk leende trak sig til Side. Der var noget farligt ved at gaa her mellem alle de Hestehove, som pirrede de to Kvinder, og det gyste i dem af Beundring, naar de saa Bønderkonerne frygtløst gnide sig op ad Dyrene. Oppe ved den anden Ende hilste de paa Mette, som gik og trak en stor Ko rundt foran nogle Prangere.

Halvor havde faaet Hovedpine og vilde hjem, og de to Kvinder opgav straks deres Fornøjelse og fulgte ham med bekymrede Ansigter. De tog Vejen langs Hytterne. Hver Hytte var omdannet til Beværtning, og derinde sad Markedsfolk og drak Kaffe med Brændevin i, mens Husmændene vartede op i Skjortearmer.

Hen paa Eftermiddagen gik de derud igen. Halvor vilde ikke med, han havde faaet Ideen til nogle Kapiteloverskrifter til sit store Værk og skulde arbejde. Saa gik de tre Kvinder.

Det var tørt Solskinsvejr, og der stod en Støvsy hen over den myldrende Markedsplads og drev i Bølger ned over Landsbyen, bærende i sig en uophørlig Summen fra de mange Mennesker. Det var, lige som Larmen var blevet synlig og rev i Halsen, naar man indaandede den. Ud af det stadige Kog gled stundom en Stump Melodi fra Karussellerne og blev borte igen, nu og da hævede en Udraabers hæse Brøl sig som en Raket over det hele og brast pludselig, højt oppe. Eller den svævende, bølgende Masse af Lyd og Støv og Lugt og Solskin sank fladt til Jorden for et Øjeblik og randt bort i tynde Strømme langs Landevejene, med de bortrullende Vogne. Men i næste Nu steg den endnu kraftigere over Markedspladsen og blev hængende deroppe, steg og sank og svajede til Siderne i dvælende Svæven som baaret af et mægtigt, halv udvisket Vingepar.

Der var det morsomme ved Larmen, at naar man var midt inde i den, hørtes den ikke mere men veg for de enkelte Lyde — af Karle, der

sang, af Piger, der hvinede ovre i Karussellen eller Kastegyngen, af legende Hunde og to Koner, der skændtes, og en Dreng, der tingede om Prisen paa »Ægte Christiansfelder Honningkager«.

De fleste Kreaturer var nu borte og Handelsmændene med; de sidste Prangere og Storbønder sad inde i Beværterteltet og gjorde Regnskab op, mens de ventede paa Middagsmaden, der blev tilberedt paa en Trefod bag Teltet. Stegt Aal og Flæskesværsuppe! Hundene gik til og fra og labede af Suppen, der stod over en sagte Ild, mens Aalene stegte.

Hele Markedet havde skiftet Udseende fra om Formiddagen. De fleste ældre Folk var taget hjem, men for hvert adstadigt Ægtepar, der forsvandt, kom der ti Unge i Stedet, Tjenestefolk og Bønderbørn fra Sognene helt paa den anden Side Mosen.

Henne ved Kraftprøven stod Jens og sled for at faa Jærnkloksen drevet til Tops, han havde smidt Trøjen, og Sveden randt af ham. Da han saa de tre Kvinder, lagde han alle Kræfter i, men uden at faa den drevet helt op. Saa smed han Køllen og luskede bort. Hvert Øjeblik saa de Aage Hermansen, han havde mange Bekendte — især blandt Kvinderne, og var travlt beskæftiget. Snart sad han i

Kastegyngen med én, snart kørte han paa Karusel med en anden, eller sad inde i Teltet og drak søde Sager med en tredie. »At de vil finde sig i det,« sagde Fru Berg. Hun vilde sagt mere men kom i Tanke om Karen og tav.

De tre Kvinder morede sig fortræffeligt. De var inde og saa »Verdens mindste Mand« og en stærk Kvinde, der gik rundt med en voksen Mand staaende paa sine blottede Bryster, og en Havfrue, der »desværre« lige var død — Helga fandt, at hun lignede et indtørret Marsvin.

Ogsaa Verdens »berømteste Cirkus« saa de. De magre Krikker, der i Gaar havde trukket det rullende Hus til Landsbyen, skiftedes til at trave rundt i Manègen, medens en Kvinde i Tricot udførte forskellige Kunststykker med en lille Dreng oppe paa Ryggen af dem. Helga genkendte til sin Henrykkelse baade Kvinde og Barn og klappede ivrigt. Bagefter optraadte Manden og lod sig falde ned helt oppe fra Teltets Top og blev hængende ved Tænderne i et Trapez dybt nede. Æselet balancerede Manègen to Gange rundt paa en rullende Tønde, og tilsidst kom Kvinden ind og udlovede 50 Kroner til den Kvinde, der kunde kaste hende. Og da ingen meldte sig, var Forestillingen forbi.

Naar Kendinge af forskelligt Køn mødte hinanden, stod de først ret op og ned og gloede. »Naa Mette, er Du kommet herud?« — Ja, jeg er vel saa ja! Og Du er nok ogsaa kommet herud, Jens Peter?« — »Ja, hvad skal man sige til'et, Mette«. »Nej, det er da vist, Jens Peter«. Saa stod de igen og gloede en Tid, inden de gik fra hinanden. Og Karle og Piger drev rundt hver for sig, i store Klynger.

Oppe fra Glasvareboden, hvor der solgtes indrammede Glastavler med Indskrifter i Guld, kom to glade Husmænd dinglende med hinanden ved Haanden. De havde hver sin Tavle hængende paa Brystet »Herren er min Hyrde« stod der paa den ene; paa den anden: »Ingen er saa stor en Synder, at han ej kan Naade faa.« Rimeligvis var det Markedsgave til deres Hustruer. Deres Øjne tindrede af Fornøjelse, og de krydsede sig hjemad over Markerne i store Slag.

Festglæden og »Smaa Sorte« i Forening med Mørkets Frembrud skabte efterhaanden friere Former, og man saa Karle og Piger vandre rundt med hinanden om Livet, eller sidde lidt afsides og kærtægne hinanden. Karussellerne og Gyngerne var saa svingende fulde, at der maatte siddes paa Skød, og oppe paa Danse-

gulvet blev Pigerne hvirvlet rundt, saa de tabte Skoene.

Deroppe stod de tre Kvinder og iagttog Dansen. Halvor var ikke kommet for at hente dem i Mørkningen, som han havde lovet, og Helga vilde hjem. Men Fru Berg hørte intet, hun stod og nynnede og traadte sagte Dansens Takt med Foden. »Hvor de dog er uopdragne,« udbrød hun endelig utaalmodigt. »Kunde de nu ikke godt komme og hyde os op ogsaa.«

Saa fik Helga ogsaa Lyst, og Karen gik hen for at bede Jens danse en Dans med hende.

Halvor kom og spurgte, om de vilde med hjem. »Nej vi vil danse,« svarede de begge.

»Med — med dem der?« han pegede paa de svedige Karle, der alle var i lange Skaftestøvler, og trak lidt paa Næsen.

»Ja, hvorfor ikke!« svarede Fru Berg.

Han stod lidt og betænkte sig. »Vil Du danse med mig?« spurgte han saa Helga.

»Aa, ja!« hendes Øjne lyste.

»Kan Du danse? det vidste jeg ikke,« udbrød Fru Berg forbavset.

»Nej jeg heller ikke,« sagde Helga.

De dansede ud, og da Jens kom, tog Fru Berg ham op.

Da Dansen var til Ende, byttede de. Helga syntes alligevel ikke, det var morsomt at danse

med Jens — hun generede sig for ham nu. Han var ikke den samme som før, syntes hun, der var kommet noget stærkt, næsten brutalt over ham. Den Maade, han klemte hende og kastede hende rundt paa — nej! Hun holdt hurtig op.

Fru Berg og Halvor dansede fremdeles. Saa stærk han var, og saa nydeligt han førte! At *han* kunde danse saadan! Man behøvede blot at lade sig føre af Sted og kunde godt lukke Øinene; det var næsten som at ligge og hvile sig. »Bliv ved,« hviskede hun, da han gjorde Mine til at stanse, og de dansede rask af Sted igen. Hun lukkede Øjnene og aabnede dem igen, ind og ud gled de mellem dette Mylr af stampende Karle og klodsede Piger, saa vuggende, saa let, som var de ene paa Gulvet. — »Bliv ved,« og hun lukkede igen Øjnene og lod sig bære, aabnede dem lidt og saa en Stribe af Lys og Ansigter fare sig forbi, lukkede og aabnede dem, skimtede Helgas Ansigt, saa underlig fladtrykt, lidt maabende. — Hun følte hans varme Aande, den kom stødvis ned over hendes Ansigt. Kunde han være træt mon? vilde han allerede holde op? »Bliv ved,« hviskede hun igen og lagde sig til Rette i hans Arm, lukkede Øjnene og lod sig bære.

Man kunde godt falde i Søvn saadan — og sove dansende til i Morgen tidlig.

Helga stod og saa efter Halvor og Moderen. Det klædte dem at danse sammen, deres Trin, alle deres Bevægelser faldt saa nydeligt i hinanden. Men at de kunde holde det ud! Nu var de jo snart ene paa Gulvet. Saa røde de var begge to, og hun lagde sig helt ind til ham — hun var træt. Og hun lukkede Øjnene og smilede, saa underligt, næsten uhyggeligt syntes Helga. Hun stirrede forundret, hun havde aldrig set Moderen saadan før, bare hun ikke var syg. Og som de ogsaa blev ved i det uendelige. — Men nu stansede Musiken, saa var de da nødt til at holde op.

De gik tavse hjemad. Da de kom inden for Laagen, hørte de et skærende Skrig ovre fra et af Hegnene lidt til Siden for Markedspladsen. »Uha, det lød næsten som et Dødsskrig,« sagde Fru Berg.

De var trætte og gik snart i Seng. Helga sov straks ind, men Fru Berg laa længe og kunde ikke sove. Larmen fra Markedspladsen, Lysene paa Dansegulvet, Musiken og Karlens Stampen Takt under Dansen, det hele blev ved at køre rundt i hendes Hoved og holdt hende vaagen.

XXIV.

DAGEN efter Markedet rejste Halvor og Helga op til hans Forældre.

Fru Berg savnede dem allerede efter et Par Dages Forløb, ikke just fordi de nu var borte, men Fraværelsen var hende en stadig Mindelse om, hvordan det vilde blive for hende i Fremtiden. Tomt vilde det blive, saa tomt, at hun slet ikke kunde tænke det engang — saadan som naar man stod i en bælgmørk Stue maaske. De to var jo hver paa sin Vis hele hendes Liv.

Godt at hun havde Karen Petersen at være god imod; det lettede altid lidt paa Humøret at gaa og hæge om hende og passe paa, at hun var rigtig forsigtig.

Fru Berg gik med vemodig Følelse og lagde sin Fremtid til Rette. Selv vilde hun flytte ovenpaa og tage Gæsteværelserne i Besiddelse og overlade det nede til de Unge.

Der kunde godt indrettes hyggeligt deroppe — i alt Fald hyggeligt nok til en gammel Aftægtskone. Det gamle Bohave tog hun med op, Helga skulde have et helt nyt i Brudegave. Det var det, den hemmelige Københavnsrejse skulde gaa ud paa. Men et lille Køkken vilde hun have deroppe, saa hun i fornødent Fald kunde være helt uafhængig.

Tanken om at sige Farvel til Verden fik hende til at gyse. Hun syntes, hun hørte sine egne humpende Trin i Loftstrappen, naar hun stavrede ned for at se til de Unge. Og de sad maaske nede i Stuen og lyttede til Trinene og sagde: »Saa, nu er Husfreden forbi.« Saadan en gammel fed Plageaand skulde hun blive, i bedste Tilfælde en snakkesalig Gammelmor, som de hørte halvt paa, af Naade og Barmhertighed, — maaske oven i Købet arrig, noget af en Drage. »Den gamle Drage«, hvor det klang uhyggeligt i hendes Øren.

Der var jo ogsaa andre Udveje end at gaa i Vinterhi. Verden var stor, og hun ikke saa forfærdelig gammel endnu. Men hver Gang hun strejfede Tanken, vendte hun tilbage og pinte med ond Glæde sig selv ved at udmale sig sin Fremtid med alle Enkeltheder.

Hun vilde anlægge hvid Kappe og bløde Filtsko og Briller, og hun maatte faa fat i

nogle Æventyr og lære dem udenad. For hvem vidste, inden et Aar kunde man godt være Bedstemoder. Æventyrene vilde gøre sig — og Brillerne; de vilde række efter dem og pille dem af Næsen paa hende — Mormors Briller!

Saa oprørtes hun pludselig. Nej, nej! ikke Bedstemor! ikke gammel, overflødig Kone! ikke sidde paa et Loft og sanke Gift og Galde og faa lange, krøllede Skæghaar i Ansigtet! Hun vilde leve, ud i Verden vilde hun og leve, leve blot én Gang og for enhver Pris. Villaen kunde de faa helt og holdent, hun rejste bort, til København for Eksempel, eller en stor By i Udlandet, et Sted ud, hvor Livsglæden var til Huse.

Men der var alligevel ingen rigtig Tilfredsstillelse i det. Kunde hun holde ud at leve borte fra de to, de eneste to hun brød sig om? Helga, som hun havde levet sig saa uadskilleligt sammen med, vilde hun kunne undvære hende altid, naar alene Tanken om det halve Aars Adskillelse kunde gøre saa ondt? Og Halvor, det store, naive Barn han dog var! Han vilde trænge til hende, de vilde begge trænge til hende, upraktiske som de var. — — —

Nej, hun kunde ikke forlade dem. Saa hellere være Bedstemoder i sit fem og tredivte

Aar. Hun skulde være saa god mod de smaa Væsner, elske dem, som var de hendes egne, og faa dem til at elske sig igen.

Naar hun saadan sad og gjorde sin Fremtid op, kunde hun briste i Graad, noget der ikke var hændet hende siden hendes Ægteskabs første Dage. Og Karen, der var fattig paa Ord men saa meget rigere paa Kærtegn, glemte sin Blyhed, tog hende ind til sig og kælede for hende, med store Taarer i sine tunge Øjenvipper. Men hun spurgte ikke om, hvad der var i Vejen, ikke med en Tanke engang; den smukke Frue led og græd, og det gjorde hende ondt, men Aarsagen var hende ligegyldig. Fru Berg var hende taknemmelig for hendes Tavshed, som hun tilskrev Taktfølelse. Men paa den anden Side trængte hun ogsaa til at meddele sig, og da Karen ikke vilde spørge, maatte hun begynde af sig selv. Det lindrede altid lidt at tale sig ud til nogen. — — — — —

Allerede Morgenens efter Markedet havde de gennem Abelone faaet Forklaringen paa det Skrig, de havde hørt om Aftenen. Det var Aage Hermansen, der lidt uden for Markedspladsen var bleven stukket i Ryggen af en svensk Teglarbejder, fordi han trak af med dennes Kæreste. Øvregaardssønnen laa i Sen-

gen, og Udsigterne for ham var nok ikke de bedste. Det uhyggelige i Efterretningen havde grebet Fru Berg stærkt straks, men siden var Begivenheden fortrængt af hendes egne tunge Tanker.

Men en Dag kom der Bud til hende, om hun ikke vilde komme op paa Øvregaarden, Aage Hermansen laa for Døden og vilde gjerne se hende. I Øjeblikket kom alt det utiltalende ved ham op i hende, og hun vilde helst sige nej, men Frygten for at nægte en Døende noget gjorde, at hun alligevel gik.

Inde i Stuen sad nogle Koner, deriblandt hans Moder, og græd og syede Ligtøj. Moderen viste hende klynkende op til Storstuen; dér var han blevet flyttet op, da det viste sig, at han ikke kunde leve længer — for der skulde han jo ligge Lig.

Fru Berg gik alene ind til ham.

Da han saa hende, prøvede der som før at skyde sig noget frem i hans Øjne; men det flakkede hjælpeløst og døde hen, og han stirrede paa hende med et Blik, som havde nok at gøre med at holde selve den flygtende Livsgnist fast.

Hun satte sig ved Fodenden af Sengen og spurgte deltagende, hvorledes han havde det. Men han rystede svagt paa Hovedet, og hun rykkede nærmere og spurgte igen.

»Der er et dybt Hul« hviskede han. »Han stak godt, lige ned i Ryggen, han vilde nok gennembore os begge. — Seks og tredive — er seks og tredive et uheldigt Tal? — Der var seks og tre —« Han stansede og fortrak Ansigtet i Smærte.

»De skulde ikke tale« sagde Fru Berg, De kan ikke taale det.«

Han laa og regnede efter med Tommel-fingeren mod de andre Fingre og stønnede ind imellem: »Else — Ane — Marie — Karen — Mette — nej, jeg husker dem ikke. Men der var seks og tredive — jeg har regnet det ud — — de andre Dage. En for hver af Budene — — og en for hver af Apostlene — — og en for hver af Profeterne — store og — smaa.«

Sveden stod i store Draaber paa hans Pande, Fru Berg lagde sin Haand beroligende paa hans Arm for at faa ham til at tie. Han greb den og trak den hen paa sit Bryst. »Kan Du føle det slaa? — Men Du var stolt — blodløs. Du — Du er ingen Kvinde — derfor stod Du imod. — — Jeg har elsket alle, men Dig har jeg hadet — jeg hader — hader Dig.«

Han laa og kærtegnede hendes Haand, mens han anstrængt snappede efter Vejret. Pludselig stødte han hendes Haand bort, som

om hans egne Ord om Had først nu trængte ind til hans Bevidsthed.

Fru Berg var uhyggelig, næsten ækel til Mode. Hun følte sig tilskyndet til at gaa sin Vej, men Tanken om, at hun sad over for en Døende, fik hende til at overvinde sin Modvilje og blive.

Han laa og pønsede paa at faa fat i hendes Haand igen, men hun lod, som om hun ikke mærkede det.

»Præsten —« stønnede han og rejste Hovedet lyttende. »Tror Du, han kan tilgive? — nok nogle, men saa mange? — Men jeg behøver ikke fortælle ham om dem alle, dem han ikke ved, vel? — Han ved nogle — har selv haft en Pige, lille, sort, røde — — Avv!«

»Gør det saa ondt« sagde Fru Berg.

Han rystede paa Hovedet. »Det rykker saadan — det er nok Døden. — Ikke dø, ikke dø! Først Dig og saa dø. Sig ja, sig at Du kunde, at Du var lige ved — at Du følte lidt, bare lidt Kærlighed.«

Hun rystede paa Hovedet, hun ledte efter et Paaskud til at gaa. Saadan rejse sig uden videre og gaa fra en Døende, være fornærmet og gaa, det kunde hun dog ikke. Men skulde hun da sidde her, lige til det var forbi?

Han stirrede bedende paa hende, klyngede

sig til hendes Blik, tryglende om en lille Indrømmelse. Hun saa det og rystede igen paa Hovedet, helt mekanisk.

Det skar bittert om hans tynde Læber. »Du skulde — skulde spyes ud« snærrede han og vilde rejse sig over Ende; men han faldt kraftsløs tilbage og laa hen med lukkede Øjne.

Hun hørte Præstens Stemme i den anden Stue og rejste sig for at gaa. Hun stod et Øjeblik, saa bøjede hun sig over den Døende og trykkede sine Læber paa hans Pande; hun havde saa ondt af ham, fordi han skulde dø.

Han aabnede ikke Øjnene men smilede svagt og greb favnende efter hende. Men hun var allerede henne ved Døren, hvor hun mødte Præsten, der hilste ærbødigt.

Paa Vejen hjem var hun ganske ør, akkurat som engang hun havde drukket for megen Vin. Det kogte for hendes Øren, og hendes Sanser var ligesom betrukne med et laaddent Stof, saa de ikke kunde opfatte noget klart. Tænke kunde hun heller ikke, hele hendes Væsen var besat af en Fornemmelse, der snurrede rundt og rundt i selve hendes Legeme: en Blanding af Forundring og Uhygge.

»Hvilke besynderlige Livsmaal Mænd dog har«, tænkte hun, da hun var faldet til Ro

hjemme i Sofaen. Dette var altsaa ogsaa et, og oven i Købet et, der kunde lides Skibbrud paa! Nu forstod hun bedre hans Udholdenhed. Hele hans Adfærd imod hende de halvandet Aar, de havde boet her, havde jo gaaet ud paa et og det samme, naar hun rigtig tænkte sig om. Og saa taalmodig han havde fundet sig i alle Afvisninger — hun saa det først nu. Den seje Vilje, som stræbte mod Maalet, var det; den som stræbte lige til det sidste! Hun havde hørt, at Mænd kunde være saadan — de ensidigt begavede blandt dem. Hvor sært et Sted alligevel at have sine Evner liggende!

Hun hverken dømte eller beklagede, hun undredes blot.

XXV.

EFTER fjorten Dages Fravær vendte Helga og Halvor tilbage, lige glade og oprømte efter Turen. Helga var henrykt over alt, hvad hun havde set og mødt; Egnen, Menneskene og først og fremmest de gamle, rare Husmandsfolk, Halvors Forældre. Og hun fortalte Moderen om det alt sammen og kunde ikke blive træt.

Man var færdig med at sy Udstyr, hele Planen til Gildet var ogsaa lagt og Bestemmelse taget om, baade hvem der skulde indbydes, og hvad de skulde have at spise. Søndag otte Dage skulde der lyses første Gang. Helga fik Hjærtetanken af Glæde, naar hun tænkte paa, hvor kort der egentlig var til selve Dagen. »Nu kan vi snart sige i Overmorgen, saa bare i Morgen, og saa —« hun faldt Moderen om Halsen og kyssede hende.

Saa var der egentlig blot Fru Bergs lille Københavnsrejse, Halvor og Fruen førte hemmelige Raadslagninger, Helga maatte jo ikke vide, hvad den gik ud paa, for saa blev det ingen Overraskelse. Helga vidste nok, hvad der foregik, men lod, som hun intet forstod, og trak sig tilbage, naar hun saa dem stikke Hovederne sammen.

Men trods alle Raadslagninger med Halvor og Karen turde Fru Berg dog ikke, da det kom til Stykket, ene paatage sig Ansaret for Valget af Møblerne. Halvor tilbød da at følge med. Helga lovede, at hun nok skulde passe Karen godt, hvis der kom noget paa, mens de var borte. Det hele vilde vare fire-fem Dage.

Allerede Dagen efter at de vare rejste, gik Helga til Kroen paa den Tid, Diligencen plejede at ankomme. Hun vidste godt, at de lige akkurat var ankomme til Hovedstaden, og blev heller ikke skuffet ved at se Postvognen uden dem. Det var bare saa morsomt saadan at gaa ud og ikke møde dem — og saa pludselig en Dag se dem nikke ud af Vognen. Det var kedeligt, at de havde sagt, hvad Dag de vilde komme; bare de vilde komme Dagen før eller ogsaa Dagen efter. Men helst Dagen før.

Ellers gik hun og fortalte Karen om Halvor, hvor klog han var, og hvor rart de skulde faa

det; hun trængte til at tale meget i de Dage, men vilde slet ikke tale om andet end ham og sin Lykke. Hun var saa fuld af nynnende Glæde, hendes Hjærte bankede i Forventning, og Glæden skinnede af hendes Ansigt og Øjne.

Den Dag de efter Aftalen skulde komme, var Helga tidlig oppe. Hun havde slet ikke sovet om Natten, men ligget og holdt Karen, der i Moderens Fraværelse sov derinde, vaagen ogsaa ved sin lykkefyldte Uro, der snart fik hende til at snakke løs, snart til at ligge og nynne hen for sig.

Og hvad var hun vel egentlig oppe saa tidlig efter? Postvognen kom ikke før hen paa Eftermiddagen — i det aller tidligste, og Tiden sneg sig saa forfærdelig langsomt af Sted. Ellers gik den altid hurtig nok, men nu — den kunde være hele Timer om at bevæge sig fem Minutter fremad. Hun prøvede de hundrede Ting, som ellers tog lang Tid, men i Dag slæbte Viserne sig da rent gudsjammerligt af Sted. Til sidst blev hun træt af det og gik ind og lagde sig paa Sengen, og der faldt hun snart i en tryk Søvn.

Hen paa Eftermiddagen vækkede Karen hende. Glad over at være kommet saa let over den lange Tid gjorde hun sig i Stand og skyndte sig af Sted til Kroen.

Hun havde ikke ventet længe, før hun hørte Posthornets Klang, og et Par Minutter efter rullede Diligencen op for Krodøren. Hun spejdede ind gennem Vinduet, før Vognen endnu holdt, de var der nok ikke. Saa var de alligevel blevet forsinket og kom først i Morgen. Derimod syntes hun, hun havde skimtet et andet kendt Ansigt. Hun ventede, mens Passagererne steg ud, der var han, det var Jørgen Rag! Han blev fulgt tæt i Hælene af en Mand, der saa ud som en Betjent eller lignende.

»Nu vil han vel til at forfølge mig igen« tænkte Helga og trak sig over mod Døren, hvor Krofolkene stod. Jørgen saa sig forvirret om; saa fæstede hans Blik sig ved Helga og blev hængende, det saa ud, som gravede han efter noget i sin Erindring. Helga trak sig helt ind mellem Folkene. Men pludselig fik hans Ansigt et Udtryk af stærk Rædsel, han vendte sig og satte i vild Flugt ud ad Landevejen, forfulgt af Betjenten.

Krofolkene lo. »Han er nok ellers ikke videre farlig,« sagde de.

Helga var ikke bekendt med hans Tilstand.

»Jo se han bar sig jo fælt galt ad« forklarede de, »men Straf var der jo ikke Tale om, han kunde faa, for han er jo gal. Saa

blev han sat i den her Daarekiste; men saa tyktes vi Sogneboere jo ikke, vi kunde blive ved at betale, og nu skal han saa gaa herhjemme — paa Fattigvæsnet forstaar sig.«

Helga gik hjemad, en lille Smule nedslaaet.

Lidt henne indhentede en af »Tvillingerne« hende og gav hende et Brev, som havde været med Posten. Haandskriften var Moderens. Hendes Forstemthed var med et Slag borte, og hun skyndte sig glad at aabne Brevet.

Min egen kære Helga!

Nu gaar Du vel og venter os og glæder Dig til vort Komme og kan slet ikke faa Tiden til at gaa, jeg kan saa tydelig se Dig. Og saa i Stedet faar Du dette Brev — stakkels Barn! Gud give, Du nu maa være en stor Pige og ikke blive altfor bedrøvet, men vi kommer ikke.

Saa underlig alt kan vende sig. Der gik vi og ordnede alt til Bryllupet og bestilte Lysning; og saa —. Kære, Kære! Halvor og jeg har bestemt at rejse til Syden. Mon Du vil blive meget bedrøvet? Ja Du vil, men vil Du blive vred paa mig ogsaa? Jeg er saa ulykkelig, naar jeg tænker paa, at Du maaske vil hade mig, din egen Moder, som altid kun

har glædet sig over *din* Lykke. For det har jeg. Saa længe jeg troede, at Halvor elskede Dig, var jeg taalmodig og resignerede uden at kny eller misunde, skønt jeg elskede ham da ogsaa, har elsket ham, jeg ved ikke selv hvor længe.

Men hvorfor skulde jeg resignere nu, da jeg ved, det er mig, han elsker? Jeg tror, jeg holder saa meget af Dig, at jeg kunde, hvis det befordrede *din* Lykke; men gør det det? naar han alligevel ikke holder af Dig mere.

Du maa være retfærdig.

Selv om det var til Gavn for Dig, vilde det være uretfærdigt at forlange, at jeg skulde ofres — fordi jeg er *din* Moder. Jeg er da Kvinde jeg ogsaa og har første Ret, saa vist som jeg har ventet længst og trofast holdt min Plads. Du er ung. Du har hele Livet for Dig, mange mange smukke Mænd vil komme og forelske sig i Dig. Men jeg —? Vilde det ikke være, som om den Fattige gav den Rige sit eneste Lam?

Du vil tilgive mig, ikke sandt? Jeg ved, Du vil. Husk paa alle de rare Dage og Aar, vi har levet sammen.

Du forstaar nok, at vi rejser. Naar Du saa har tilgivet os, kommer vi tilbage igen, og saa bosætter vi os her i København, alle tre,

og skal faa det saa rart sammen — her er dog meget morsommere end paa Landet.

Halvor er saa ulykkelig over, hvad der er sket; han ligger inde ved Siden af paa Sofaen og græder og anklager sig selv. Han kan ikke skrive selv, saa angreben er han, men beder, at Du vil dømme ham mildt og huske paa, at hans Blod ikke ruller saa roligt som almindelige Menneskers. Han er saa kær, saa kær.

Hvor det er mig en Trøst at vide, at Karen er hos Dig. Hun er en god Pige, og Du vil nok være rar imod hende.

Farvel Kære! Jeg er saa lykkelig — blot jeg vidste, at Du ikke tager Dig det altfor nær. Et Par Ord fra Dig vilde gøre saa godt. — Husker Du Sneslottet? Og de dejlige Ture? Hvor vi dog tidt har haft det morsomt sammen!

Mange, mange Kys!!!

Din Anna.

Ualaanes

